



ACTIVITEITENVERSLAG 2017

Inhoudstafel

1. Voorwoord

2. Belangrijke evoluties in 2017

3. Activiteiten van de ICDO

3.1. Opdrachten van de ICDO

3.2. De leden van de ICDO

3.3. Activiteiten van de ICDO

4. Het beleid van de federale overheidsdiensten dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling

4.1. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling

4.2. Maatregelen en acties van de federale overheidsdiensten in het kader van de SDGs en de LTV

4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA)

5. Duurzaam beheer in de federale overheidsdiensten

5.1. Duurzaam beheerssysteem

5.2. Dialoog met de stakeholders

5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI)

5.4. Duurzame overheidsopdrachten

5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark

5.6. Duurzame mobiliteit

5.7. Duurzame voeding

5.8. Duurzame evenementen

5.9. Duurzame human resources

6. Activiteiten van de cellen duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdiensten

6.1. Kanselarij van de Eerste Minister

6.2. FOD Beleid en Ondersteuning

6.3. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

6.4. FOD Binnenlandse Zaken

6.5. FOD Financiën

6.6. FOD Mobiliteit en Vervoer

6.7. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

6.8. FOD Sociale Zekerheid

6.9. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

6.10. FOD Justitie

6.11. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

6.12. Ministerie van Defensie

6.13. POD Maatschappelijke Integratie

6.14. POD Wetenschapsbeleid

7. Lijst van afkortingen

8. Bijlage



1. VOORWOORD

2017 was een feestelijk jaar voor de duurzame ontwikkeling. Er werden verschillende verjaardagen gevierd: de 30ste verjaardag van het bekende rapport “Our Common Future” van de commissie-Brundtland, de 25ste verjaardag van de eerste VN-top over duurzame ontwikkeling in Rio de Janeiro, de 20ste verjaardag van de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (wet van 5 mei 1997), de 15de verjaardag van de oprichting van een specifieke federale dienst voor duurzame ontwikkeling – vandaag het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) – en de 10de verjaardag van de integratie van duurzame ontwikkeling als doelstelling in de Belgische Grondwet. De Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) werd dus net als de andere instellingen van deze wet, met name de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling en de Taskforce Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau, 20 jaar geleden opgericht.

Een van de grootste uitdagingen die de federale overheidsdiensten vandaag moeten aangaan gaat over de SDGs. De 17 Sustainable Development Goals (SDGs) zijn in werking getreden op 1 januari 2016, het jaar waarin de grondslagen zijn gelegd voor de uitvoering ervan binnen de Federale Staat, samen met de deelentiteiten en het maatschappelijk middenveld. In 2017 werden er verschillende initiatieven genomen om de SDGs te integreren in de doelstellingen van de federale overheid. De ICDO heeft bijvoorbeeld bijgehouden wat de federale overheidsdiensten doen om de SDGs te verwezenlijken. Het resultaat van deze inspanningen is te raadplegen in de National Voluntary Review. U vindt een overzicht hiervan terug in het hoofdstuk over de belangrijke ontwikkelingen van dat jaar alsook in

de activiteitenverslagen van de Cellen Duurzame Ontwikkeling (zie hoofdstuk [2](#) en [6](#)).

De werkgroepen (WG) van de ICDO hebben ook belangrijke verwezenlijkingen bereikt. De goedkeuring door de regering van het Nationaal Actieplan “Bedrijven en Mensenrechten” vormt op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid een belangrijke stap voor de medewerkers die hieraan hebben gewerkt binnen de WG (zie hoofdstuk [3](#)). Op het gebied van federale strategie vormt de opdracht voor een studie die de kloof tussen de wereldwijde duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) en de federale verbintenissen meet, een belangrijk werkinstrument om de klijtlijnen van de toekomstige werkzaamheden van de WG te bepalen (zie hoofdstuk [2](#) en [3](#)). Wat de overheidsopdrachten betreft, bieden twee aanvullende analyses – één gericht op de integratie van duurzaamheidscriteria in de overheidsopdrachten in het algemeen en de andere op de toepassing van de omzendbrief van 16 mei 2014 door de FOD’s en POD’s – essentiële aanwijzingen die de toekomstige activiteiten van deze WG zullen beïnvloeden (zie hoofdstuk [3](#)).

Ten slotte willen we u met dit rapport voor het tweede jaar op rij een transversaal overzicht bieden van de strategische aanpak van de verschillende federale overheidsdiensten inzake het duurzame-ontwikkelingsbeleid en het duurzaam intern beheer (zie hoofdstuk [4](#) en [5](#)).

Veel leesplezier.

Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de ICDO



2. Belangrijke evoluties in 2017

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste evoluties die het jaar 2017 hebben getekend.

2.1. België streeft naar de verwezenlijking van de wereldwijde duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen

In het tweede jaar na de inwerkingtreding van de SDGs nemen de federale en de deeltentiteiten initiatieven om hun inspanningen te coördineren, hun strategieën te harmoniseren in het kader van hun respectieve bevoegdheden en consequent naar de wereldwijde duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen toe te werken.



[2.1.1. Het Overlegcomité keurt de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling \(NSDO\) goed](#)

Het Overlegcomité heeft op 31 mei 2017 de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling, die werd voorbereid door de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO), goedgekeurd. Deze strategie beoogt de inspanningen van alle entiteiten te bundelen en de samenhang van de ondernomen acties te verbeteren om de uitdagingen van de SDGs het hoofd te bieden. Concreet wil de overheid sensibiliseringsacties voeren rond de SDGs (bewustmaking, opvolging en evaluatie), duurzame overheidsopdrachten, duurzaam wonen en bouwen, duurzame voeding en de instrumenten ter bevordering van de duurzame ontwikkeling.

Lees de [kadertekst van de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling, goedgekeurd door het Overlegcomité op 31 mei 2017, op de website SDGs.be.](#)

[2.1.2. België stelt zijn Voluntary National Review voor aan de VN](#)

Op 18 juli 2017 stelde de Minister Alexander De Croo het vrijwillig rapport van België (Voluntary National Review) voor aan de VN tijdens het High Level Political Forum. Dit forum vormt op internationaal vlak het centraal platform waar alle landen samenkomen om besprekingen te voeren over de vorderingen m.b.t. de uitvoering van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. België is trouwens niet het enige land dat deze oefening maakt. Niet minder dan 44 landen, waaronder Nederland, Luxemburg, India en Afghanistan,

stelden hun voortgangsrapport tijdens dit tweede High Level Political Forum voor.

De rapporten, waaronder dat van België, die tijdens deze internationale ontmoeting werden voorgesteld, zijn beschikbaar op de [website van de VN gewijd aan het High Level Political Forum on Sustainable Development](#).

[2.1.3. Het IDO en het ICEDD analyseren de federale verbintenissen en projecten in het kader van de SDGs](#)

Op verzoek van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) analyseert een consortium van onderzoekers van het IDO (Instituut voor Duurzame Ontwikkeling) en het ICEDD (Institut de Conseil et d'Etudes en Développement durable) de kloof die bestaat tussen:

- enerzijds de verbintenissen en projecten van de federale overheid (ministers en federale overheidsdiensten) waarvan werd vastgesteld dat ze bijdragen aan duurzame ontwikkeling;
- en anderzijds de beoogde situatie in 2030 zoals ze beschreven staat in de SDGs.

De centrale vraag die in deze studie gesteld werd is de volgende: volstaan de federale verbintenissen om België op de goede weg richting de verwezenlijking van de doelstellingen van de SDGs te zetten? De analyse is gebaseerd op de indicatoren die werden ontwikkeld door de VN in het kader van de SDGs. De kloof kan dus enkel worden gemeten voor de doelgroepen/subdoelgroepen waarvoor er momenteel indicatoren en gegevens beschikbaar zijn voor België. Uit de conclusies van de onderzoekers blijkt dat als de federale overheid effectief strategische maatregelen neemt, die

laatste voor de meeste SDGs niet zullen volstaan. Vooral armoede (SDG 1), verantwoorde consumptie en productie (SDG 12), klimaat (SDG 13), zeeën en oceanen (SDG 14) en partnerschappen (SDG 17) zijn het kind van rekening van het federale beleid. Op het gebied van gezondheid (SDG 3) en schoon water (SDG 6), onderscheidt de federale overheid zich evenwel in positieve zin.

Je kan de [volledige studie raadplegen op de website SDGs.be](#).

[2.1.4. De werkgroep “Indicatoren voor de SDGs” van het IIS ontwikkelt indicatoren eigen aan België](#)

Binnen het Interfederaal Instituut voor de Statistiek werd in 2016 een werkgroep “Indicatoren voor de SDGs” opgericht. In een eerste fase, die werd afgesloten in september 2017, onderzoekt deze werkgroep welke in België reeds bestaande indicatoren, zowel op federaal niveau als op het niveau van de gewesten en gemeenschappen, overeenstemmen met de 232 indicatoren van de VN om de vooruitgang m.b.t. de SDGs op te volgen. In een tweede fase verzamelt de werkgroep de gegevens van die indicatoren. Deze WG bereidt ook de statistische bijlage van het vrijwillig nationaal rapport voor dat in juli 2017 aan de VN werd voorgesteld. Deze bijlage bevat 34 indicatoren en hun onderverdelingen (indicatoren beschikbaar op [www.indicators.be](#)).

[2.1.5. Het Federaal Planbureau publiceert het 8ste Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2017 \(prognose\)](#)

Dit rapport, opgesteld door de Taskforce Duurzame Ontwikkeling van het FP, vertrekt van de SDG's en analyseert de kloof ten opzichte van de subdoelstellingen aan de hand van 34 indicatoren. Het vergelijkt

de resultaten met die van andere internationale rapporten, zoals dat van de OESO, met vermelding van de verschillende gebruikte methodologieën. Voor drie thema's, namelijk armoede, energie & klimaat en vervoer, stelt het bovendien scenario's voor op basis van prognoses (forecasting) tegen 2030 en 2050. Verder analyseert het backcastingscenario's op basis van hypothesen met het oog op het behalen van de doelstellingen tegen 2050 op het gebied van energie & klimaat en vervoer.

Raadpleeg het [8ste Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling 2017 op de website van het Federaal Planbureau](#).

2.2. De federale wet betreffende de duurzame ontwikkeling is 20 jaar geworden

2017 is een jubileumjaar voor de duurzame ontwikkeling in België, met de 20e verjaardag van de federale wet betreffende de duurzame ontwikkeling, de 15e verjaardag van de oprichting van de POD Duurzame Ontwikkeling, die intussen het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) is geworden, en de 10e verjaardag van de verankering van de duurzame ontwikkeling in de Belgische grondwet. Om deze mijlpalen te vieren organiseert het FIDO op 19 oktober een evenement rond het thema «Back to the Future: Sustainable Development Policy at Federal Level».

[Het programma van dit evenement en de belangrijkste toespraken](#) zijn terug te vinden op de website www.SDGs.be.

2.3. De Ministerraad neemt akte van het eerste nationaal actieplan “Ondernemingen en Mensenrechten”

Met dit actieplan willen de bevoegde Belgische federale en gefedereerde overheden hun engagement inzake ondernemingen

en mensenrechten concreet maken. Dit doen ze door mensenrechten te introduceren in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemerschap en duurzame ontwikkeling en door maatschappelijk verantwoord ondernemerschap in het algemeen te steunen, in samenwerking met Belgische ondernemingen die een grote ambitie hebben op dit vlak of die meer belang willen toekennen aan dit onderwerp in hun activiteiten.

Het nationaal actieplan implementeert de richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten die op 17 juni 2011 werden goedgekeurd door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties. Bovendien draagt het bij aan de inspanningen van België met het oog op de verwezenlijking van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling.

U vindt de [volledige inhoud van dit plan op de website SDGs.be](#). In hoofdstuk 3 van dit verslag ontdekt u ook welke activiteiten de Werkgroep “Maatschappelijke verantwoordelijkheid” van de ICDO in 2017 heeft gevoerd om dit plan tot een goed einde te brengen.

2.4. Het Instituut voor de Nationale Rekeningen en het Federaal Planbureau publiceren hun 2e verslag over de aanvullende indicatoren naast het bbp

Deze publicatie bevat een actualisering van een set aanvullende indicatoren naast het bbp, die voor het eerst werd gepubliceerd in februari 2016. Er worden dertien thema's verkend waaronder levenskwaliteit, menselijke ontwikkeling, de sociale vooruitgang, de duurzaamheid van onze economie, het klimaat en energie. Sommige indicatoren werden toegevoegd in vergelijking met de vorige editie om de link te leggen met de 17 SDGs en de vooruitgang van deze indicatoren naar hun doelstellingen te evalueren.

De verslagen over de aanvullende indicatoren naast het bbp kunnen worden gedownload van de website [Indicatoren van duurzame ontwikkeling van het Federaal Planbureau](#).

2.5. De omzendbrief 307 sexes legt de federale overheidsorganisaties nieuwe regels en doelstellingen op voor de aankoop van personenwagens

Deze zesde versie van de omzendbrief, gepubliceerd op 21 april 2017, weerspiegelt de wens van de regering om het federale wagenpark de komende jaren groener te maken. Er worden dan ook nieuwe criteria in opgenomen, met name op het gebied van ecoscore, rekening houdend met de modellen en technologieën die momenteel op de markt beschikbaar zijn. Verder bevat hij de quota die moeten worden bereikt voor elektrische, hybride of CNG-voertuigen, afhankelijk van de omvang van het wagenpark van de betrokken organisaties. Tot slot legt de omzendbrief een jaarlijkse verslaggeving op aan de minister bevoegd voor Duurzame Ontwikkeling en aan de Inspectie van Financiën, de regeringscommissaris van Begroting of de afgevaardigde van de minister van Begroting.

In hoofdstuk 5 van dit verslag vindt u een overzicht van de FOD's en de POD's die de gegevens 2017 over hun wagenpark in de databank van de ICDO hebben bijgewerkt.

2.6. De ICDO en de federale aankopers evalueren de omzendbrief van 16 mei 2014 betreffende de duurzame overheidsopdrachten

De omzendbrief van 16 mei 2014 heeft betrekking op de integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten gunste van kleine en middelgrote ondernemingen,

in het kader van overheidsopdrachten die door de federale aanbestedende diensten worden gegund. De algemene doelstelling van het programma is om overheidsopdrachten duurzamer / maatschappelijk verantwoord te maken. De ICDO krijgt de opdracht om drie jaar na de inwerkingtreding van de omzendbrief een advies uit te brengen aan de ministers belast met duurzame ontwikkeling en sociale zaken, op basis van een beoordeling van de naleving ervan door de federale en programmatorische overheidsdiensten.

Van september tot november 2017 worden de leden van de werkgroep "Duurzame Overheidsopdrachten", de coördinatoren van de cellen duurzame ontwikkeling en de federale aankopers bij deze evaluatie betrokken.

U vindt het eindrapport en het advies van de ICDO (executive summary) over de omzendbrief van 16 mei 2014 in bijlage 1 bij dit verslag. De activiteiten van de werkgroep "Duurzame Overheidsopdrachten" van de ICDO worden voorgesteld [in hoofdstuk 3](#).



3. Activiteiten van de ICDO

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de opdrachten, de leden en de activiteiten van de ICDO van 2017.

3.1. Opdrachten van de ICDO

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in [de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, gewijzigd bij wet van 30 juli 2010 en bij wet van 15 januari 2014](#), en toe te zien op hun goede afwikkeling;
- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

3.2. De leden van de ICDO

De ICDO is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle federale overheidsdiensten en van het ministerie van Defensie. De Gewesten en Gemeenschappen worden eveneens uitgenodigd om een lid aan te duiden. Het Federaal Planbureau en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen worden er vertegenwoordigd door een waarnemer. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) neemt het voorzitterschap van de ICDO waar.

Begin 2016 werd het mandaat van de leden van de ICDO, die de federale overheidsdiensten vertegenwoordigen, met vijf jaar verlengd. Het mandaat van de vertegenwoordigers van de gewesten en gemeenschappen eindigde in juni 2017. In juli werd dus in het Belgisch Staatsblad een wijzigend KB ([Koninklijk Besluit van 21 juli 2017](#) houdende ontslag en benoeming van leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling) bekendgemaakt voor de volgende periode. Dit nieuwe KB heeft zowel betrekking op de benoeming van de vertegenwoordigers van de gewesten en gemeenschappen als op de vervanging van bepaalde vertegenwoordigers van de federale overheidsdiensten.

Voorzitter:

Dieter VANDER BEKE

Secretarissen:

- Liesbeth VIAENE tot 30 maart 2017 ; Anneleen MALESEVIC vanaf 1 april 2017;
- Cédric VAN DE WALLE.

Leden vertegenwoordigers van de FOD's, POD's en het ministerie van Defensie :

- Christophe CUCHE, vertegenwoordiger van Kanselarij van de Eerste Minister; plaatsvervangster: Aude VAN GROOTENBRUEL;
- Géraldine MATT, vertegenwoordigster van de FOD Personeel en Organisatie; plaatsvervangster: Vincent TRIEST;
- Ellen CHEYNS, vertegenwoordigster van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking; plaatsvervangster: Tim BOGAERT;
- Samantha BUTERELI, vertegenwoordigster van de FOD Binnenlandse Zaken; plaatsvervangster: Frank DE NEVE ;
- Ilse NEIRINCKX, vertegenwoordigster van de FOD Financiën;
- Cindy DEQUESNE, vertegenwoordigster van de FOD Mobiliteit en Vervoer; plaatsvervangster: Audrey DAVISTER;
- Els BORGERS, vertegenwoordigster van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg; plaatsvervangster: Stany CHIGOHO KALIMO;
- Liesbeth MAHO, vertegenwoordigster van de FOD Sociale Zekerheid; plaatsvervangster: Peter BAEKE;
- Marielle SMEETS, vertegenwoordigster van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu; plaatsvervangster: Pol GERITS;

- Cindy RENARD, vertegenwoordigster van de FOD Justitie; plaatsvervangster: Paul LOGGHE ;
- Françoise DEVLEESCHOUWER, vertegenwoordigster van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie; plaatsvervangster: Christian FERDINAND ;
- Peter VANDERSTUYF, vertegenwoordiger van het Ministerie van Defensie; plaatsvervangster: Steve HAMELS ;
- Jean-Marc DUBOIS, vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie; plaatsvervangster: Bérengère STEPPE;
- Olivier DETONGRE, vertegenwoordiger van de POD Wetenschapsbeleid; plaatsvervangster: Anne FIERENS;

Vertegenwoordigers van de gemeenschaps- en gewestregeringen:

- Griet VERSTRAETEN et Ine BAETENS, vertegenwoordigsters van de Vlaamse Regering;
- Anne SAUDMONT, vertegenwoordigster van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- Daniel HILLIGSMANN, vertegenwoordiger van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap;
- Natacha ZUINEN, vertegenwoordigster van de Regering van het Waalse Gewest;
- Pierre MOUREAUX, vertegenwoordiger van de Regering van de Franse Gemeenschap;

Waarnemers:

- Patricia DELBAERE, vertegenwoordigster van het Federaal Planbureau;
- Jeroen DECUYPER, vertegenwoordiger van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Bij het begin van ieder kalenderjaar moet de ICDO een Bureau samenstellen. Tijdens de plenaire vergadering van 23 februari benoemde de ICDO mevrouw Marielle Smeets en de heer Peter Vanderstuyf als ondervoorzitters.

3.3. Activiteiten van de ICDO

3.3.1. Het Secretariaat

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) verzorgt het secretariaat van de ICDO en de werkgroepen.

Anneleen Malesevic en Cédric Van de Walle hebben als secretarissen van de ICDO gedurende 2017 het secretariaat van de vergaderingen van het Bureau en van de plenaire vergaderingen van de ICDO waargenomen.

Het secretariaat van de werkgroepen van de ICDO werd waargenomen door verschillende leden van het FIDO.

Ieder jaar brengt het secretariaat van de ICDO verslag uit van de activiteiten van de ICDO.

3.3.2. De plenaire vergaderingen

In 2017 kwamen de leden van de ICDO vijf keer voltallig samen: op 23 februari, 30 maart, 18 mei, 21 september en 23 november.



Bijdragen tot de uitvoering van de Agenda 2030

De uitvoering van de SDGs op federaal niveau vormt de leidraad van de vergaderingen van de ICDO in 2017. De leden van de ICDO krijgen kennis van de vorderingen die zijn gemaakt in het kader van de werkzaamheden over de uitwerking van de **nationale strategie inzake duurzame ontwikkeling**.

- Op de vergadering van de ICDO in februari legt het secretariaat uit dat de werkgroep van de IMCDO het ontwerp begin januari heeft behandeld en dat een interkabinettenvergadering de tekst op 08/02/2017 heeft goedgekeurd. Daarna werd het voor advies verzonden naar de FRDO en de regionale adviesraden die een gemeenschappelijk advies hebben opgesteld. De strategie voorziet in een gemeenschappelijke visie, met een omzetting van de SDGs in de Belgische context, en stelt 6 samenwerkingswerven voor.
- In mei deelt het secretariaat aan de leden mee dat de kadertekst van de NSDO is bezorgd aan de federale Ministerraad en nog moet worden goedgekeurd door het Overlegcomité, om er zeker van te zijn dat er kan worden gerekend op de steun van alle regeringen. Het gaat om een kadertekst, i.e. de tekst is een aanvulling op de strategie op elk bestuursniveau. De NSDO beoogt de versterking van:
 - De samenhang via een gedeelde visie van de Belgische samenleving tegen het jaar 2030. Ze zet de SDGs om in de Belgische context en volgt de structuur van de 5P's van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling.
 - De coördinatie door 6 samenwerkingswerven. Ze vertegenwoordigen eerste kleine stappen teneinde de meerwaarde van het werk van de IMCDO aan te tonen:
 - Bewustmaking: een gemeenschappelijk evenement voorbereiden in verband met de uitvoering van de SDGs tegen eind 2017;

→ Monitoring: 2 vorderingsrapporten betreffende de uitvoering van de SDGs: het eerste normaal gezien vóór het HLPF 2017 en het tweede tijdens het eerste trimester van 2019;

→ Duurzame overheidsopdrachten: vervolg van de initiatieven binnen de bestaande werkgroep (opvolging internationale en Europese dossiers, gezamenlijke uitwerking van criteria en instrumenten, monitoring);

→ Huisvesting: opvolging van een instrument voor de evaluatie van de milieuprestaties van de gebouwen en bouwmaterialen, gezamenlijk beheer van een referentiesysteem voor herkenning van duurzame gebouwen, praktijken uitwisselen;

→ Voeding: inventaris van wat bestaat en zoeken naar mogelijkheden voor samenwerking;

→ Instrumenten: inventaris van wat bestaat, zoeken naar mogelijkheden voor samenwerking.

Er wordt regelmatig een stand van zaken gegeven m.b.t. de voorbereidingen van het National Voluntary Review. De inbreng van de federale overheidsdiensten vormt het interne luik van de federale bijdragen tot het NVR. Het FIDO werd aangewezen als knooppunt voor het verzamelen van informatie over de interne bijdrage (in België) van het federale luik terwijl het redactiecomité, beheerd door de FOD Buitenlandse Zaken, werkt onder het toezicht van de eerste minister.

- In februari vernemen de leden van de ICDO dat de geleverde documenten voor compilatie werden verzonden naar het voorzitterschap van de IMCDO en vervolgens werden doorgestuurd naar de interfederale interkabinettenvergadering die het voorbereidingsproces coördineert. Op 10/02 vond er een interfederale interkabinettenvergadering plaats die besliste dat de

inhoud voldoende was. Er worden twee goede praktijken of grote uitdagingen per SDGs en per entiteit geïdentificeerd.

- Op de vergadering in maart laat het redactiecomité van de FOD Buitenlandse Zaken weten dat het de bilaterale contacten voortzet met de FOD's/POD's met als doel de goede praktijken op te helderen die aan de Verenigde Naties zullen worden voorgesteld.
- In mei schetst de vertegenwoordiger van de FOD Buitenlandse Zaken, co-redacteur van het Rapport, het afgelegde proces en stelt hij de huidige situatie voor:
 - bijdragen van alle administraties verzamelen tot in februari,
 - vorderingen van het werk van het redactiecomité van de FOD Buitenlandse Zaken,
 - eerste draft in COORMULTI DD einde maart,
 - herformuleren met de voor elke entiteit aangewezen knooppunten,
 - begin mei verzending van het ontwerprapport voor advies naar de FRDO,
 - Op 19/5 worden de “main messages” verzonden naar de VN.
 - Op 16/6 wordt het rapport zelf verzonden,
 - In juni zullen de brochures, presentaties en andere communicatiedragers beschikbaar zijn,
 - De eerste minister zal het rapport voorstellen in juli.
- Nog in mei vult de vertegenwoordiger van het Federaal Planbureau het exposé van de vorige collega's aan met de statistische bijlage die binnen het Interfederaal Instituut voor de Statistiek ten behoeve van het NVR werd opgemaakt door een werkgroep die de opdracht kreeg de inventaris van de beschikbare indicatoren te maken met het oog op de opvolging van de SDGs in België op basis van de door UNSTAT opgemaakte lijst met 230 indicatoren. Dit mandaat werd uitgebreid op vraag van de Eerste Minister naar twee indicatoren per SDG. De werkgroep heeft de indicatoren geselecteerd op basis van de volgende vragen: relevantie, beschikbaarheid, gegevensinzameling, opsplitsing volgens gender, loon, enz., in verband met de evoluties van de UNSTAT-lijst. De besprekingen zijn van start gegaan op basis

van de publicatie van het Federaal Planbureau van juni 2016. Een lijst van 34 indicatoren werd opgesteld en snel goedgekeurd. De lijst wordt op de website indicators.be gepubliceerd. De ICDO was niet betrokken bij de keuze van indicatoren.

- In september bespreekt de medewerker van het FIDO die belast is met het internationaal beleid inzake duurzame ontwikkeling de opvallende elementen die naar voren zijn gekomen uit het HLPF dat in juli 2017 plaatsvond in New York. De eerste week was gewijd aan een overzicht van de SDGs op het niveau van de experts. Het algemene thema luidde “*Eradicating poverty and promoting prosperity in a changing world*” en betrekking op de SDGs 1, 2, 3, 5, 9, 14. De volgende elementen kwamen naar voren uit de meest in het oog springende punten van discussie: een geheel van UNSTAT-indicatoren voor de opvolging van de SDGs en werkzaamheden voor het vervolg van het proces, belang van de thema's in verband met financiering, fiscale aangelegenheden en belastingen, SDG budgeting (DK), maar algemeen was er weinig wisselwerking mogelijk tussen de panelleden en de toehoorders; bovendien waren er weinig vernieuwende interventies vanwege de “major groups”. De tweede week bestond uit het “High level”-segment en was gewijd aan de presentatie van de Voluntary National Reviews (VNR) – Vrijwillige nationale rapporten over de uitvoering van de SDGs, voorgesteld door 44 landen. De presentatie van België door minister De Croo verliep naar behoren en werd gunstig onthaald in de media. Het Belgisch rapport alsook het syntheserapport van het HLPF zijn te vinden op de [website van de Verenigde Naties](http://website.van.de.Verenigde.Naties). De evaluatie van het Belgisch federaal beleid ten aanzien van de verbintenissen die België is aangegaan door de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 2015-2030 van de Verenigde Naties (SDGs) aan te nemen is noodzakelijk om de prioritaire actiepistes te identificeren. Het FIDO beslist dus om een beroep te doen op de diensten van een externe dienstverlener die de opdracht krijgt een methodologie uit te werken en toe te passen die is gebaseerd op een “**gap analysis**” en toelaat:

1. De relevantie vast te stellen van de targets van de 17 SDGs voor de federale staat (op basis van de inventaris en de evaluaties van de bestaande situaties en tendensen);
2. Het verschil te meten tussen de verbintenis/de bestaande situatie en het doel: doel (on)voldoende, doel voldoende maar buiten het waargenomen traject enzovoort;
3. Het verschil te meten tussen de SDGs en het ontbreken van verbintenissen terwijl er federale hefboomen bestaan.

In mei kondigt het FIDO de gunning aan van deze opdracht aan een groep van onderzoekers die de taak krijgen het verschil te identificeren tussen de huidige situatie en de doelstellingen (SDGs) die moeten worden bereikt tegen 2030 (**gap analysis**). Na een analyse van de relevantie van de targets voor de federale staat dienen de onderzoekers na te gaan of we al dan niet op het traject zitten. Er zal een gebruikerscomité worden samengesteld om rekening te houden met de specifieke behoeften van de potentiële belanghebbenden. De pistes en hefboomen zullen worden geïdentificeerd door middel van aanbevelingen.

- Het gebruikerscomité komt samen op 15 juni en de onderzoekers zullen er de methodologie en de inleidende resultaten voorstellen. De studie kan dan worden voltooid als gevolg van de opmerkingen en de bijkomende informatie vanwege de deelnemers.
- In september stelt het FIDO de grote lijnen van het onderzoek “gap analysis” voor; momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het rapport van dit onderzoek. De volgende elementen kunnen onder de aandacht worden gebracht:
 - Van de 169 targets hebben er 164 betrekking op het federale niveau; voor 31 targets is het federale niveau exclusief bevoegd, voor 133 targets heeft het federale niveau competenties als hoofdverantwoordelijke of betrokken partij;
 - De verbintenissen worden vaak op al te vage wijze geformuleerd (daar ze niet zijn geformuleerd om te antwoorden op de SDGs en soms zijn geformuleerd vóór de aanneming van de SDGs);

- In vele gevallen ontbreken de indicatoren of gegevens;
- De evaluatie heeft slechts betrekking op het federale niveau, wat onder andere een verklaring kan bieden voor de afwijkende resultaten ten opzichte van andere studies.

De onderzoekers formuleren de volgende aanbevelingen:

- De SDGs en de doelstellingen van de langetermijnvisie inzake duurzame ontwikkeling op elkaar afstemmen;
 - Wisselwerking tussen administraties, met de ministeriële kabinetten voor een strategische integratie;
 - Akkoord tussen Belgische entiteiten voor een inventaris en een-vormige rapportering;
 - Een volledige set van Belgische indicatoren voor alle doelstellingen vaststellen;
 - Bijkomende inspanningen leveren voor de targets die buiten een traject liggen;
 - Stelselmatiger opvolging van de internationale verbintenissen.
- In november geeft het FIDO toelichting bij de structuur van de fiches die momenteel worden opgesteld op basis van de “gap analysis”. Er worden fiches opgemaakt voor de 169 targets van de SDGs (één fiche per target). Tegelijk worden er ook fiches samengebracht per federale overheidsdienst met als doel het voor elke dienst mogelijk te maken na te denken over de acties die kunnen worden ondernomen om tegemoet te komen aan de doelstellingen van de SDGs en de eventuele vastgestelde verschillen.
 - Het secretariaat gaat verder met het nalezen van de door de onderzoekers opgestelde fiches om de laatste hand te kunnen leggen aan de lay-out en voor de nodige coherentie te kunnen zorgen tussen de Franse en Nederlandse versies;
 - De fiches zullen ter herlezing naar de leden van de ICDO gestuurd worden;
 - De voorzitter van de ICDO zal een brief sturen naar de voorzitters van de federale overheidsdiensten met daarin het syntheserapport alsook de fiches per target dat onder de bevoegdheid van de res-

pectieve FOD valt. Bij dit schrijven zal daarnaast ook het VNR-rapport gevoegd worden om de bestaande situatie voor te stellen en de tekortkomingen te identificeren, zodat er met name rekening mee kan worden gehouden voor de volgende bestuursovereenkomsten;

→ De voorzitter zal de minister een schrijven voorleggen, waarin de studie en het VNR worden voorgesteld als een stand van zaken van de bestaande situatie. Daarbij zal de vraag gesteld worden naar wat ze op korte termijn kunnen doen en zal er worden voorgesteld om bij te dragen tot de bijwerking ervan, zodat men over up-to-date informatie zou kunnen beschikken;

→ De ICDO zal het werk van de WG Federale strategie hervatten, zodat de actualisering van de informatie besproken wordt, er gevolg gegeven wordt aan de resultaten van de studie en er rekening mee gehouden wordt bij de voorbereiding van het volgende Federaal plan voor duurzame ontwikkeling in 2018.

Opvolging van de instrumenten van de wet

Tijdens de plenaire vergaderingen werden de activiteiten van de werkgroepen en de ontwikkeling van de instrumenten van de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling stipt opgevolgd.

- In februari stelt de vertegenwoordiger van de Task Force DO van het Federaal Planbureau het 2de rapport over de indicatoren ter aanvulling van het bbp voor aan de leden van de ICDO. Deze publicatie behelst een eerste update van een geheel van indicatoren ter aanvulling van het bbp die in functie van de beschikbaarheid van de gegevens betrekking hebben op de periode 1990-2015.
- In maart geeft het FIDO een uiteenzetting over de inhoud en de nieuwigheden van de omzendbrief 307 sexies die volgende maand van kracht zal worden. De bespreking die op de uiteenzetting volgt, heeft in het bijzonder betrekking op het feit dat de omzendbrief, en dus de rapportering, enkel handelt over de aankoop van voertuigen door de federale overheidsdiensten. Ze bevat geen richtlijnen

betreffende het mobiliteitsbeleid van de FOD/POD. Bovendien zijn de persoonlijke voertuigen van de ambtenaren die met hun wagen werken en daarvoor een vergoeding krijgen (inspecteurs enz.) niet opgenomen in de inventaris.

- In september is het proces van evaluatie van de omzendbrief van 16 mei 2014 van start gegaan. In het begin van de maand werd een vragenlijst verzonden naar de leden van de cellen voor duurzame ontwikkeling en naar de leden van de werkgroep Duurzame overheidsopdrachten. De analyse van de resultaten zal worden opgenomen in een rapport, met aanbevelingen, en de leden van de ICDO zullen de kans krijgen op dit rapport te reageren in de loop van de maand november. Het definitieve rapport wordt afgesloten in december en wordt vervolgens verzonden naar de ministers die bevoegd zijn voor duurzame ontwikkeling en sociale zaken, alsook naar de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap.
- In november kondigt de vertegenwoordigster van de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau de grote lijnen van het volgende Federaal rapport over duurzame ontwikkeling aan. Een meer gedetailleerde presentatie zal begin volgend jaar volgen.
 - Het 8ste Rapport zal zich ook over de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen buigen;
 - Het zal de afstand ten opzichte van de subdoelstellingen analyseren aan de hand van 34 indicatoren;
 - Het zal 3 thema's meer in detail bespreken (transport, energie-klimaat en armoede);
 - Het zal de resultaten met andere rapporten vergelijken zoals dat van de OESO met vermelding van de verschillende methodologieën die werden gebruikt;
 - Het zal scenario's naar voren schuiven op basis van projecties (forecasting) tegen 2030 en 2050 en backcasting vertrekkende vanuit een hypothese met het oog op de verwezenlijking van de te realiseren doelstellingen in 2050 inzake energie-klimaat en transport.

3.3.3. De werkgroepen

A. Werkgroep Federale Strategie

Mandaat

De werkgroep Federale Strategie van de ICDO werd opgericht om de voorbereiding en de opvolging te verzekeren van de instrumenten en projecten in verband met de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling. Het mandaat van de werkgroep werd bijgewerkt tijdens de voltallige vergadering van 18 februari 2013. Het heeft voornamelijk betrekking op het uitwerken en opvolgen van de federale langetermijnvisie duurzame ontwikkeling, van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling en op het onderzoek naar de gevolgen van de beslissingen voor duurzame ontwikkeling, die sinds 2014 geïntegreerd werden in de regelgevingsimpactanalyse (RIA).

Zoals dit geldt voor de meeste ICDO-werkgroepen streeft ook deze werkgroep ernaar dat de federale overheidsdiensten zoveel mogelijk deelnemen aan het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling en dit door bepaalde projecten op interdepartementaal niveau te coördineren. Door de instrumenten te helpen voorbereiden wil de werkgroep zoveel mogelijk expertise samenbrengen binnen de federale overheidsdiensten en hen ertoe aanzetten zich de ontwikkelde instrumenten eigen te maken.

Opdrachten

De WG Federale strategie heeft de volgende opdrachten:

- De langetermijnvisie van het federaal beleid op duurzame ontwikkeling helpen uitwerken en actualiseren;
- De te bereiken doelstellingen en te voeren acties definiëren in het kader van het opmaken van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling (FPDO);
- Opvolgingsindicatoren definiëren en de in de FPDO's voorziene acties monitoren (verslag van de leden van de ICDO en activiteitenverslagen van de ICDO);

- Binnen de federale administraties de interne toepassingsprocessen ontwikkelen met betrekking tot de beslissingen die de regering op het vlak van duurzame ontwikkeling heeft genomen. Bijvoorbeeld: bepaalde doelstellingen opnemen in de managementplannen en beheersovereenkomsten of in de eigen actieplannen van de FOD's in het kader van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling;
- Een plaats zijn van opleiding, informatie, uitwisseling en delen voor de deelnemers aan de WG;
- Gebruik maken van de verworven kennis en ervaring om elke cyclus te verbeteren en om nieuwe te voeren acties en nieuwe te nemen maatregelen te definiëren.

Activiteiten 2017

Bij gebrek aan een goedgekeurd federaal plan voor duurzame ontwikkeling heeft de WG Federaal Beleid zijn activiteiten toegespitst op de uitvoering van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties. Zoals vermeld in het jaarverslag 2016 is de ICDO, met de steun van het FIDO, begonnen met de opmaak van een inventaris van de bestaande engagementen die bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDGs). Eerst werd een analyse gemaakt van het regeerakkoord en de algemene beleidsnota's voor 2016 en nadien voor 2017. In nauw overleg met de leden van de ICDO werd dit vervolgens aangevuld met andere engagementen afkomstig uit de bestuursovereenkomsten of andere projecten van de federale administraties. Het opmaken van deze inventaris (mapping) wordt opgevat als een continu en iteratief proces waarbij geregelde updates vereist zijn.

Deze inventaris werd in 2017 op verschillende manieren benut. Enerzijds helpt hij de FOD's om hun beleid en initiatieven aan de SDGs te koppelen en op die manier hun eigen actieplan of hun beleidsplanningsinstrumenten aan te vullen. Anderzijds werd deze mapping gebruikt voor de federale bijdrage aan het Nationaal Vrijwillig Verslag (NVV), dat België in juli 2017 in New York heeft voorgesteld tijdens het Politiek Forum op Hoog Niveau van de Verenigde Naties. Tot

slot vormde deze inventaris de gegevensbank voor een studie die door het FIDO werd toevertrouwd aan een onderzoek consortium (ICEDD – IDO) om een “gap analysis” te kunnen voorleggen: een evaluatie van de kloof tussen de bestaande engagementen en de ambities van de SDGs. Deze evaluatie werd in oktober 2017 uiteengezet tijdens een publieke conferentie en de resultaten werden aan elk regeringslid en aan alle voorzitters van de directiecomités van de FOD’s en de POD’s bezorgd. De minister belast met Duurzame Ontwikkeling wenst er via twee bijkomende kanalen gevolg aan te geven. Enerzijds heeft ze op korte termijn aan haar collega’s van de regering het engagement gevraagd om tegen het einde van de legislatuur enkele van de geïdentificeerde “gaps” te dichten. Anderzijds heeft de minister aan de ICDO gevraagd om bij de voorbereiding van een volgend federaal plan voor duurzame ontwikkeling rekening te houden met de resultaten van de “gap analysis”.

In 2018 zal de WG Beleid dus de taak krijgen om te starten met het proces voor het volgende plan en zich daarbij toe te spitsen op de prioritaire domeinen die met name dankzij de “gap analysis” werden geïdentificeerd.

B. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten

Mandaat

De omzendbrief van 16 mei 2014, Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties, verschenen in het Belgische Staatsblad op 21 mei 2014, geeft diverse taken aan de Werkgroep “Duurzame Overheidsopdrachten”.

Opdrachten

In de hoger vermelde omzendbrief, hoofdstuk 5, afdeling 3 wordt de ICDO “belast met het uitwerken van strategieën inzake duurzame overheidsopdrachten”. Daarnaast vermeldt de omzendbrief de noodzaak tot interdepartementaal overleg in het kader van het overlegorgaan van federale aankopers. “Binnen dit orgaan worden goede praktijken gedeeld, ook over de problematiek van duurzame ontwikkeling.”

Hoofdstuk 5, afdeling 5 verwijst naar evaluatie en opvolging van de toepassing van de omzendbrief: “ [...] *De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling brengt ook advies uit over de naleving van deze omzendbrief, op basis van de informatie ingezameld door de verschillende cellen duurzame ontwikkeling en de door hen geformuleerde praktische aanbevelingen over het gebruik van sociale clausules. Om meer informatie in te winnen over dit laatste punt, zal de Commissie de arbeidsbemiddelingsdiensten of aanverwante diensten en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap raadplegen.*”



Activiteiten 2017

1) Beleid duurzame overheidsopdrachten

1.1. Overleg ICDO werkgroep duurzame aankopen

De werkgroep bespreekt het beleid duurzame overheidsopdrachten op federaal niveau, in afstemming met de gewesten en het Europese niveau. Ze kwam samen op 16 mei 2017 en op 26 september 2017. De belangrijkste thema's die ter sprake werden gebracht waren :

- a) de omzendbrief 307 sexies (zie 1.7) ;
- b) de organisatie van de ICDO-databank ;
- c) de organisatie van de evaluatie van omzendbrief van 16 mei 2014 (zie verder 1.3.) ;
- d) de Wet van 20 april 2017 houdende diverse maatregelen met betrekking tot de vergelijkende aanwervingsselectie en met betrekking tot de stage met het oog op de optimalisering van het quotum inzake tewerkstelling van personen met een handicap bij de federale overheidsdiensten ;
- e) beleidsinitiatieven rond circulaire economie (zie verder 1.5.) en ;
- f) de voorbereiding van het Europese overleg inzake groene aankopen (zie verder 1.2.).

1.2. Internationale samenwerking

Op 6 juli 2017 organiseerde het Franse Ministère de l'action et des comptes publics in samenwerking met UN Environment in Parijs de conferentie met als titel: 'Le panorama mondial 2017 des achats publics durables et de la norme internationale sur les achats responsables ISO 24000'. Het FIDO en SPW werden gevraagd om een toelichting te geven bij relevante Belgische beleidsthema's.

De organisatie van de monitoring inzake duurzame overheidsopdrachten (zie verder 2.2.) is een thema dat bij verschillende lidstaten en Europese regio's nogal wat aandacht krijgt. Uitwisseling over de ontwikkeling van Belgische en de Nederlandse systemen vond plaats op 27 maart 2017 in Den Haag.

Verder werd een bijzonder overleg tussen een 15-tal Belgische en Nederlandse beleidsexperten inzake duurzame overheidsopdrachten georganiseerd op 22 september 2017 in Rotterdam. Belangrijke aandachtspunten, vooral met het oog op het inventariseren van eventuele toekomstige samenwerkingen, betroffen instrumentenbouw en nieuwe beleidsontwikkelingen, maatschappelijke verantwoordelijkheid in de keten van de leveranciers, criteriaontwikkeling, circulaire aankopen (green deal) en monitoring.

Verder namen vertegenwoordigers vanuit België (FIDO en de FOD Kanselarij (Vlaanderen)) deel aan het zesmaandelijks overleg in de SPP Next en de Advisory Group van de Europese Commissie, dit tussen 3 en 5 april 2017 (Dublin, Ierland) en 16 tot 18 oktober 2017 (Tallinn, Estland).

1.3. Evaluatie van de omzendbrief van 16 mei 2014

De ICDO werkgroep heeft in het najaar van 2017 een onderzoek uitgevoerd naar de implementatie van de omzendbrief van 16 mei 2014 — *Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties.*

De evaluatie van het beleid is omschreven in afdeling 5 van de tekst: "Tot slot zal de toepassing van deze omzendbrief door de verschillende federale of programmatorische overheidsdiensten, of door het Ministerie van Landsverdediging onderzocht worden door de minister bevoegd voor duurzame ontwikkeling en, wat de sociale overwegingen betreft, door de minister bevoegd voor sociale zaken, die daaromtrent het advies zal inwinnen van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap. Dit gebeurt drie jaar na de bekendmaking van deze omzendbrief in het Belgisch Staatsblad. In dit kader zal bijzondere aandacht worden besteed aan het belang van de gebruikte drempels."

Het onderzoek bekeek op welke wijze de federale diensten rekening hebben gehouden met duurzame ontwikkeling in hun aankoopbeleid. De omzendbrief had namelijk de generieke doelstelling om deze overheidsopdrachten meer duurzaam / maatschappelijk verantwoord te maken. De aandacht voor duurzaamheid komt eveneens op verschillende plaatsen terug in de Wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016 en in verschillende meer thematische omzendbrieven en KB's.

De organisatie van de evaluatie werd besproken in het kader van de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten en werd geflankeerd met een gedetailleerde bevraging aan de diensten die onderworpen zijn aan de uitvoering. In de maand september 2017 werden de FOD's, POD's en het Ministerie van Defensie gevraagd om hun bevindingen weer te geven rond hun 3 jarige ervaring bij de implementatie van het beleid. Antwoorden werden ontvangen van de FOD Beleid en Ondersteuning, de FOD Financiën, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de FOD Justitie, de FOD Binnenlandse Zaken, de FOD Economie, de FOD Kanselarij, de FOD Mobiliteit, het Federaal Wetenschapsbeleid, de Regie der Gebouwen, de FOD Buitenlandse Zaken en de FOD Volksgezondheid, FAVV en Leefmilieu.

De tekst werd voorgelegd aan de ICDO-plenair van 23 november 2017. De leden konden nog reageren tot 15 december 2017. De tekst van de evaluatie zal beschikbaar gesteld worden op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

1.4. *Netwerkoverleg aankopers en Strategisch Federaal Aankoopbeleid*

Het Netwerkoverleg van federale aankopers besprak de actualisatie van www.gidsvoorduurzameaankopen.be (25 januari 2017), 250 referenties rond sociaal en ethisch verantwoorde overheidsopdrachten (23 februari 2017) en de nieuwe omzendbrief voor wagens (20 april 2017).

In het kader van de heroriëntering van het federaal aankoopbeleid werd dit netwerkoverleg in juni 2017 opgeheven en vervangen door het nieuwe Strategische Federaal Aankoopoverleg (SFA). Dit SFA zal bijgestaan worden door een Dienstencentrum Aankoop bij de FOD BO en zal opdracht geven tot gemeenschappelijke federale aankopen aan verschillende Tactisch-Operationele Federale Aankoopoverlegorganen (TOFA's). In deze laatste organen zullen vertegenwoordigers van verschillende diensten instaan voor de concrete vormgeving van (gezamenlijk) aankopen onder leiding van een FOD die zal fungeren als aankoopcentrale. Daarnaast zal dit SFA instaan voor het vormgeven van het federale aankoopbeleid. Duurzame aankopen wordt hier gezien als één van de vier strategische doelstellingen.

Uitgebreide vormingsmodules over het werken binnen deze nieuwe aankoopstructuur werden gegeven in oktober en november 2017. De nieuwe overlegstructuur SFA kwam samen op 15 juni, 21 september, 26 oktober, 23 november en 21 december 2017.

De omzendbrief van 16 mei 2014 is niet aangepast aan de in 2017 gecreëerde overlegorganen (SFA, TOFA, Dienstencentrum) die in 2017 in het bijzonder op budgettaire efficiëntie (schaalvoordelen) via o.a. behoeftanalyse, meerjarenplanning en groepsaankopen focussen. Het zal daarom zaak worden om de strategische en operationele aspecten m.b.t. deze omzendbrief rond duurzaam aankopen in de toekomst opnieuw in te bouwen in de nieuwe federale aankoopstructuur.

Als eerste aanzet om deze duurzame aspecten opnieuw te integreren in de nieuwe aankoopstructuur stelden het FIDO en de FOD Economie een concrete leidraad voor TOFA's voor. Het ontwerp van leidraad werd voorgelegd aan de vergadering van het SFA op 23 november en 21 december en besproken op een bijzonder overleg op 14 november. De finalisatie van de tekst wordt verwacht voor 2018.

Verder werd, bij wijze van testcase, onderzocht hoe een TOFA duurzame opportuniteiten in de toekomstige federale groepsaankoop

voor PC's en laptops kan verwerken. Het FIDO heeft daartoe een voorstel voor clausules en specificaties besproken met het Ministerie van Defensie (verantwoordelijk voor de deze opdracht), dit op een bijzonder overleg van 15 december 2017.

1.5. Circulaire economie en overheidsopdrachten

Het thema circulaire economie werd besproken op de nationale FIDO conferentie duurzame overheidsopdrachten van 11 mei 2017 (zie 3.1.).

Verder werkte de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten actief samen met de Belgische piloot voor Internationaal Milieucoördinatie (werkgroep Circulaire Economie) en voorzag deze werkgroep geregeld van input voor het Europese beleid, in het bijzonder voor wat betreft het thema indicatoren circulaire economie en circulair/milieuvriendelijk aankopen. De ICDO werkgroep volgde ook actief de besprekingen van de Europese Commissie (Advisory group) op (zie 1.2.).

1.6. Medewerking met andere beleidsinitiatieven

Vanuit de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten wordt er afstemming gezocht en vertegenwoordiging verzorgd met betrekking tot verschillende beleidsinitiatieven die vanuit de sectoren vorm krijgen. Het betreft in het bijzonder het overleg rond Eerlijke Natuursteen en het overleg rond de implementatie van een CO2-prestatieladder in België (naar Nederlands voorbeeld).

Verder nam het FIDO deel aan de verschillende overlegmomenten van het steunpunt van Vlaamse lokale besturen.

Ten slotte werkte het FIDO ook mee aan het OVAM project rond het gebruik van recycled content van plastics (o.a. via overheidsopdrachten). Het overleg van de stuurgroep van dit project vond plaats op 18 januari, 15 februari, 26 april en 18 september 2017. Het werd tevens ter informatie aan de Europese Commissie meegedeeld.



1.7. Omzendbrief 307 sexies inzake schone wagens voor het federale wagenpark

Op 21 april 2017 gaf de Federale Regering groen licht voor het nieuwe kader inzake de aanschaf van personenvoertuigen bestemd voor de Staatsdiensten en sommige instellingen van openbaar nut. [Deze omzendbrief 307 sexies](#) is een verbeterde en geactualiseerde versie van de oude tekst en biedt een aantal extra verplichtingen en mogelijkheden op gebied van de aanschaf of leasing van groene wagens. Voor de bepaling van kwalitatieve en ecologische bepalingen werd samengewerkt tussen verschillende federale overheidsdiensten.

In de eerste plaats werden een aantal duidelijke doelstellingen geformuleerd. Bijvoorbeeld, diensten met een wagenpark van minstens 20 voertuigen moeten minstens 5% van al hun aangekochte of geleasede wagens heroriënteren naar het elektrisch, hybride of CNG type. Bijkomend dienen deze diensten hun aankoop of leasing voor minstens 10% te focussen op wagens met een ecoscore hoger dan 75. De opvolging van de doelstellingen en de ecoscores van het federale wagenpark zal geëvalueerd worden door de Minister voor Duurzame Ontwikkeling.

Verder bevat de omzendbrief een ambitieuze levenscycluskost berekening als gunningscriterium die zowel kwaliteitselementen (zoals min. 50% ecoscore, het Europees bandenlabel, rijhulpsystemen, veiligheidsopties, leveringsmodaliteiten enz.), afweegt t.o.v. een uitgebreid gamma van aankoop- of leasingkosten, variabele en vaste kosten. De bijlagen van de tekst geven uitgebreid toelichting bij de berekeningen en maken de tekst op die manier tot een praktisch hulpmiddel voor aankopers.

De gepubliceerde omzendbrief werd ook vergeleken met een gelijkaardige omzendbrief in Frankrijk voor een wagenpark van 65.000 wagens (Circulaire relative à la gestion du parc automobile de l'Etat, des établissements publics de l'Etat et autres organismes van 21 april 2017). Voorlopig werd geen verder gevolg aan de vergelijking van de 2 teksten gegeven.

Verder heeft de Europese Commissie op 8 november 2017 een nieuw voorstel rond de herziening van Richtlijn 2009/33/EU rond de promotie van schone en energie-efficiënte wegtransport voertuigen (aan te kopen door overheidsdiensten) op tafel gelegd. Onder voorzitterschap van de FOD Mobiliteit werd dit voorstel met verschillende federale en gewestelijke diensten besproken op 12 december 2017 met het oog op verdere Belgische afstemming en positiebepaling.

2) Piloten en studies

2.1. Maatschappelijke verantwoordelijkheid bij de federale leveranciers

Het Federaal Instituut voor duurzame ontwikkeling (FIDO) moedigt de (federale) aankopers en haar opdrachtnemers aan om een beter zicht te krijgen op hun toeleveringsketen. Daartoe heeft het FIDO in 2015 het bureau Ecovadis aangesteld voor het laten uitvoeren van een 20-tal risico-analyses op gebied van maatschappelijke, en in het bijzonder ethische verantwoordelijkheid bij haar leveranciers (bijvoorbeeld geen kinder- of dwangarbeid enz.). De analyses gebeurden in het kader van de uitvoering van de opdrachten.

Voor het pilootproject werd samengewerkt met de Federale Politie, het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid, de FOD Beleid en Ondersteuning en de FOD Financiën. Om ervaring te verwerven met deze problematiek in een lerend netwerk organiseerde het FIDO in 2017 de volgende overlegmomenten: 24 april, 12 juni en 17 juli 2017. Eind oktober werd het project afgerond.

In totaal werden 15 leveranciers van het type tier 1 en tier 2 onderzocht op verplichte of vrijwillige medewerking, dit in de sectoren ICT, textiel, schoonmaak en behandeling van archieven. Van 14 leveranciers werd een scorekaart opgemaakt. Eén leverancier weigerde om mee te werken.

Het FIDO wenste in het bijzonder te kijken welke leerervaringen uit het pilootproject volgen om op die manier aanbevelingen te kunnen geven naar het toekomstig beleid rond het in kaart brengen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van leveranciers. Zij wisselt



daarvoor ook ervaring uit met experts die gelijkaardige pilootprojecten organiseren in de gewesten of bij de lokale overheden. Tevens onderzoekt zij gelijkaardige projecten bij de Zweedse overheid en de Nederlandse overheidsdiensten.

De ervaringen rond het project zullen gebundeld worden in een eindrapport dat beschikbaar is op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

2.2. In kaart brengen van duurzame overheidsopdrachten

Onder mandaat van de Interministeriële Conferentie duurzame ontwikkeling en haar technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten onderzochten verschillende federale en gewestelijke experts wat de mogelijkheden zijn inzake het in kaart brengen van duurzame aankopen. Het instrument E-Notification waarop Belgische aankondigingen gepubliceerd worden, is hier een interessante gegevensbank. De werkgroep bestaat uit 14 experts van verschillende departementen en vergaderde op 17 januari, 6 maart, 3 mei, 7 juni, 25 oktober en 22 november 2017.

De leden onderzochten welke zoekvelden rond duurzame aankopen, in het kader van de nieuwe mogelijkheden van de recente Belgische wet inzake overheidsopdrachten (2017), in een nationale consensus vastgelegd kunnen worden. Ze bekeek op welke manier en onder welke budgettaire en administratieve voorwaarden de zoekvelden via een beperkte vragenlijst ingebouwd zouden kunnen worden in het E-Notification platform. Haar werkzaamheden staan beschreven in het Eindverslag over de werkzaamheden nationale monitoring duurzame overheidsopdrachten via E-Procurement van 6 maart 2017.

Tevens onderzoekt de werkgroep hoe de implementatie van de aanbevelingen in het verslag kan gegarandeerd worden en hoe een gepaste rapportering voorzien kan worden. De FODA BOSA leverde reeds het budget voor de implementatie van de eerste fase van het project (met name het systeem van zoekvelden binnen E-Notification). De implementatie is voorzien voor februari 2018. Het FIDO werkte mee aan de ondersteunende handleiding voor aankopers.

Deze werkzaamheden worden ook afgestemd met de werkzaamheden vanuit de FOD Kanselarij betreffende het aanduiding van een

aanspreekpunt voor de samenwerking met de Europese Commissie inzake overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten en tot oprichting van een Comité inzake het bestuur van de overheidsopdrachten (overlegmomenten op 1 maart en 6 november 2017). Dit comité boog zich over beschikbare gegevens voor toekomstige rapportering m.b.t. :

- a) bronnen van verkeerde toepassingen of rechtsonzekerheid, problemen bij de toepassing van de regels overheidsopdrachten ;
- b) aanbestedingsfraude, corruptie, belangenconflicten en andere zware onregelmatigheden ;
- c) het aandeel van kmo's die deelnemen aan overheidsopdrachten en;
- d) nationale strategische aanbestedingen.

Dit laatste punt krijgt vorm vanuit milieuverantwoordelijkheid, sociaal/ethisch verantwoord aankopen en innovatie. Een eerste rapportering naar de Commissie is voorzien voor 2018. Nationale strategische aanbestedingen hebben hier voorlopig nog een eerder vrijwillig karakter.

Aanvullend wenste het FIDO te onderzoeken in welke mate aankopers de laatste 5 jaar effectief rekening gehouden hebben met het beleid rond duurzame overheidsopdrachten in E-Notification. Voor het onderzoek werd de Radboud Universiteit van Nijmegen aangesteld die aanwijzingen op gebied van milieuvriendelijk, sociaal, ethische en innovatief aankopen onderzocht in concrete overheidsopdrachten. Voor dit (momenteel nog) vrij unieke onderzoek werden 145.186 aankondigingen en 28.452 dossiers (bestekken en bijlagen) voor de periode 2011 en 2016 onderzocht. De studie houdt rekening met zoveel mogelijk dimensies, met name hoeveel aandacht schenkt de overheid aan milieu, sociale, ethische en circulaire aspecten? Is er genoeg ruimte voor innovatie, lokale bedrijven en de KMO of duurzame keurmerken? Deze uitgebreide categorisering bracht belangrijke evoluties en goede praktijken in duurzaam aankopen bij de overheid in kaart.

De focusgroep van federale en gewestelijke beleidsexperts rond deze studieopdracht kwam samen op 13 februari 2017. Het [eindrapport](#) werd opgeleverd in november. Een bijzondere workshop met geïnte-

resseerde beleidsexperten en aankopers zal georganiseerd worden op 12 januari 2018.

3. Vorming en sensibilisering

3.1. Conferentie 'Duurzame en verantwoorde overheidsopdrachten in België'

Op donderdag 11 mei 2017 organiseerde het FIDO de conferentie 'Duurzame en verantwoorde overheidsopdrachten in België'. Voor een publiek van een 250-tal deelnemers werden de volgende thema's toegelicht en besproken:

- a) Trends en evolutie: in de toekomst staan duurzame aankopen centraal: nieuwe regelgeving, strategie en tool ;
- b) Innovatie: duurzaam aankopen als hefboom voor een circulaire economie ;
- c) Ethiek: wedijveren voor meer transparantie in de bevoorradingsketen ;
- d) Sociale dumping: hoe kunnen we respect voor de sociale rechten van de werknemer en gezonde concurrentie voor ondernemingen garanderen.

Zowel Belgische als Nederlandse, Zweedse en Franse vertegenwoordigers gaven hun visie op verschillende beleidsthema's.

[Meer informatie over deze conferentie en presentaties zijn te vinden op de Gids voor duurzame aankopen.](#)

Tijdens de namiddag van deze conferentie van 11 mei 2017 werd verder ingegaan op het thema ethiek. Belgische experts wisselden informatie uit met hun Zweedse collega's met het oog op gevoerd beleid en instrumenten binnen de 2 verschillende landen.

3.2. Vorming duurzame aankopen

Algemene vormingen voor duurzame aankopen werden vanuit het FIDO gegeven op 7 en 14 februari 2017 voor de FOD Volksgezondheid, FAVV en Leefmilieu (Brussel) en op 19 september 2017 voor de Masterclass Duurzame Aankopen (CSR Campus) (Gent).

Een bespreking over de implementatie van de sociale clausules in de

overheidsopdrachten van de Regie der gebouwen werd besproken op 20 maart 2017.

4) Instrumentarium

4.1. Gids sociale dumping

In de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten is aanzienlijke aandacht uitgegaan naar de problematiek inzake sociale dumping. De term sociale dumping verwijst veelal naar wantoestanden in de bouw. Het gaat dan van oneerlijke concurrentie door systemen van detachering over detacheringsfraude, ongeoorloofde terbeschikkingstelling van personeel, schijnzelfstandigen tot regelrechte mensenhandel.

De regels om de strijd tegen de sociale dumping aan te binden zijn aanzienlijk verstrengd. Deze maatregelen werden in 2017 uitgewerkt in samenspraak met de sociale partners en met de Commissie voor de overheidsopdrachten.

Om de publieke aankopers te ondersteunen hebben zowel de federale, de Vlaamse Overheid als de Waalse Overheid verschillende gidsen opgesteld die de praktische richtsnoeren bevat voor de aanbestedende overheden in het kader van de strijd tegen de sociale dumping.

De gids van de federale overheid wordt gekoppeld aan een Charter dat verbintenisvoorstellen bevat voor de aanbestedende overheden. Een bijhorende omzendbrief moet ervoor zorgen dat het Charter van toepassing wordt gemaakt op de federale overheden, die ter zake het voorbeeld moeten geven. De gids werd gecoördineerd vanuit de FOD Kanselarij, commentariseerd door het FIDO (mei 2017) en afgewerkt in juli 2017.

Voor meer info over de verschillende gidsen op de [Gids voor duurzame aankopen](#).

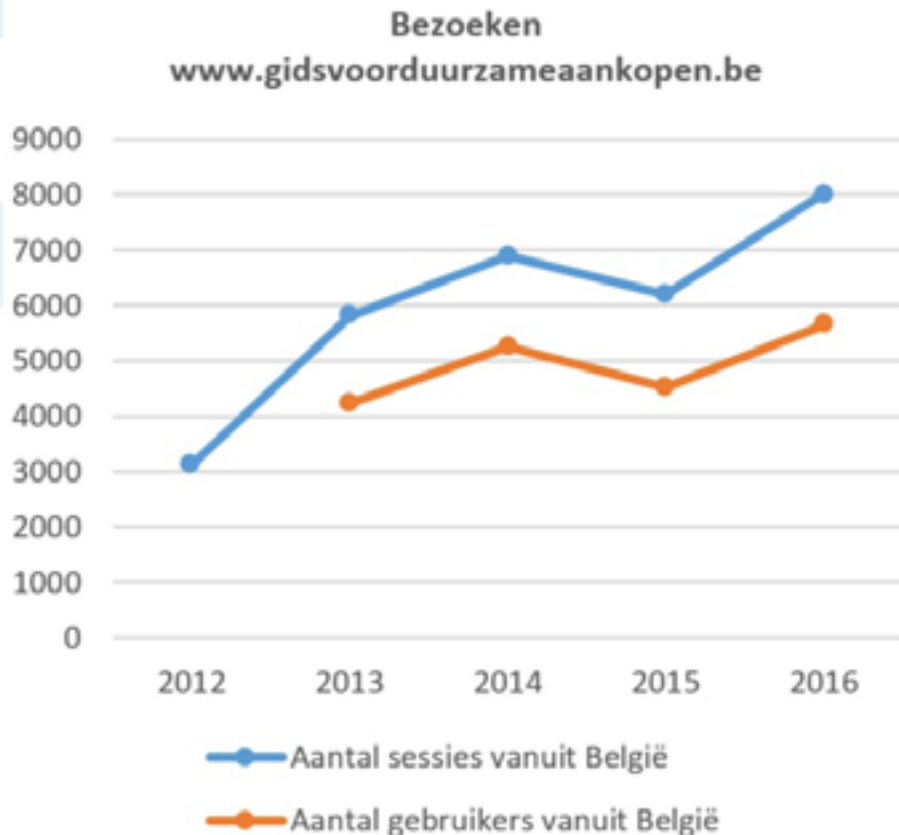
4.2. Actualisatie 'Gids voor duurzame aankopen'

Reeds 12 jaar kunnen professionele aankoopexperten terecht op de [Gids voor Duurzame Aankopen](http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be) voor aanwijzingen om hun overheid-sopdrachten innovatief, milieuvriendelijk, sociaal en ethisch verantwoord te maken. Naast regelgevende en beleidsinformatie verwijst de Gids ook naar goede praktijken, voorbeeldbestekken, labels, criteria en clausules. De gids bevat ook heel wat fiches, gebundeld per productgroep, die een hulp moeten zijn voor aankopers in de voorbereiding van hun bestek.

In 2015 en 2016 heeft het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) grondige herzieningen doorgevoerd van 63 bestaande fiches (zie ICDO-rapport 2016). Aangevuld met tips en goede voorbeelden hoopt het FIDO dat de Belgische aankopers nu een vernieuwd en volledig gratis beschikbaar instrument in handen hebben om de overheidsvraag naar innovatieve, sociaal en ethisch verantwoorde en tevens milieuvriendelijke aankopen mogelijk te maken. De fiches werden gefinaliseerd en gepubliceerd in januari 2017. Alle geactualiseerde informatie is te vinden vanaf de homepage van www.gidsvoorduurzameaankopen.be

De informatie op de gids wordt gecoördineerd vanuit het FIDO maar is vaak het resultaat van samenwerking tussen verschillende diensten en experts. Bijzondere ondersteuning voor de actualisatie van de fiches inzake huishoudtoestellen werd geboden vanuit het Ministerie van Defensie (mei 2017). Voor de fiche voeding werd extra ondersteuning geleverd door het Vlaams Departement Omgeving, Leefmilieu, Natuur en Energie. Suggesties inzake de keurmerken van de gids werden in juli gegeven door de FOD Volksgezondheid, FAVV en Leefmilieu en Fair Trade Belgium.

Het belang van de site voor de Belgische aankopers kan afgeleid worden uit onderstaande statistieken (cijfers uitgefilterd voor Belgische bezoeken):



Bijkomende informatie over de site kan afgelezen worden uit onderstaande tabel:

		vanuit België	vanuit België	vanuit België	vanuit België		
1/12/2011 - 1/12/2012		4392	61%			3:49	
1/12/2012 - 1/12/2013		3118	70,0%			2:59	
1/12/2013 - 1/12/2014		5812	64,2%	4223	1203	4:27	5:53
1/12/2014 - 1/12/2015		6884	66.5%	5254	1360	3:40	5.09
1/12/2015 – 1/12/2016		6206	66.74%	4527	1295	3:55	4:51
1/12/2016 – 1/12/2017		8010	69.56%	5647	1716	3:02	4.51

- Voor sessies en gebruikers met direct verkeer (dit zijn gebruikers die onmiddellijk de URL van de gids via de browser hebben ingetyped of die de site gebook-marked hebben) (periode 1/12/2016 – 1/12/2017): 3212 sessies in België, 832 nieuwe gebruikers en 2442 trouwe gebruikers.
- Aantal landingpagina's van de gebruikers op de inhoudelijke productpagina's met fiches, labels en goede voorbeelden: 1.125 in het Nederlands en 980 in het Frans
- Voor wat betreft het downloaden van documenten: 432 Nederlandse fiches en 246 Franstalige fiches en 275 overige (Nederlandstalige) documenten

Deze cijfers, samen met een uitgebreide inhoudelijke bevraging bij het doelpubliek (2016) en de terugkoppeling uit de evaluatie van de omzendbrief van 16 mei 2014 (zie 1.3.) geven aan dat de behoefte aan een dergelijk instrument voor aankopers nodig blijkt te zijn.

C. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Mandaat

Deze werkgroep coördineert acties die de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties – zowel privé als publiek - en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België stimuleren, bevorderen en verder ontwikkelen.

Opdrachten

- Het Belgische referentiekader inzake MV opstellen;
- Het Actieplan Maatschappelijke Verantwoordelijkheid opstellen, alsook het Nationaal Actieplan “bedrijven en mensenrechten” en zorgen voor de opvolging van de uitvoering en de actualisatie ervan;
- Overleg organiseren met de belanghebbenden voor het bepalen van de te ondernemen acties om de doelstelling van de WG te bereiken, en de inhoud bepalen van de actieplannen;
- De politieke engagementen inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid coördineren en uitvoeren.
- Een informeel overlegplatform tussen de federale en gewestelijke beleidsactoren inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid oprichten.

Activiteiten 2017

De werkgroep maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ICDO kwam driemaal samen in 2017 en zette zoveel mogelijk in op elektronische coördinatie van de werkzaamheden. Dat is ook de reden waarom de werkgroep het niet nodig achtte om vaker samen te komen.

De activiteiten van de werkgroep spitsten zich voornamelijk toe op volgende punten:

1. *Follow-up van de beleidsdiscussies inzake de inhoud van het nationaal actieplan (NAP) «Ondernemingen en Mensenrechten» voor het bereiken van een interfederaal akkoord ;*
2. *Communicatie & verspreiding van het NAP «Ondernemingen en Mensenrechten»;*
3. *Implementatie van de acties van het NAP.*

1. Follow-up van de beleidsdiscussies inzake de inhoud van het NAP «Ondernemingen en Mensenrechten» voor het bereiken van een interfederaal akkoord.

Op 20 juli 2017 nam de ministerraad akte van het eerste «[Nationaal Actieplan \(NAP\) Ondernemingen en Mensenrechten](#)». De goedkeuring van het NAP door de regeringen vormde het einde van een proces dat eind 2013 werd gestart. Het was een lang proces met hoogtes en laagtes, dat zowel stevige impulsen als belemmeringen kende. De [belangrijke mijlpalen](#) in het proces zijn terug te vinden op de site www.duurzameontwikkeling.be.

Het Belgische NAP houdt 33 verschillende acties in. De meeste acties staan in verband met de eerste pijler van het referentiekader «Ondernemingen & Mensenrechten», namelijk: *De verplichting van de staat om personen te beschermen tegen schendingen van mensenrechten door derden, inclusief ondernemingen.*

In de Belgische context was het belangrijk dat het NAP op nationaal niveau gebracht zou worden. Het was het voorwerp van overleg tussen de federale staat en de verschillende gewesten om tot een akkoord te komen. Ondernemingen en mensenrechten vormen een veelzijdig onderwerp dat betrekking heeft op meerdere domeinen, beleidsmaatregelen en bevoegdheden. Daarom moest er rekening mee worden gehouden in het NAP om er de verschillende dimensies van te behandelen.

Verder was het van groot belang om de verschillende stakeholders bij het proces te betrekken. Zij kregen meermaals de gelegenheid

om hun bijdrage te leveren. 51 middenveldorganisaties werden geraadpleegd. Meerdere adviesraden werden gemobiliseerd, zoals de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Adviesraad inzake beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling, de Raad voor het Verbruik en de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO. Aangezien sociaal overleg in België heel belangrijk blijft, werden ook de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, waarin werkgevers en vakverenigingen gelijk vertegenwoordigd zijn, geraadpleegd.

Naast de bijdrage van de stakeholders, heeft een diepgaande analyse of «[mapping](#)» (enkel in het FR), uitgevoerd om de implementatiegraad in kaart te brengen, op federaal niveau en in de gewesten, van de 31 VN-richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten, eveneens als basis gediend voor de uitwerking van het actieplan.

In het NAP onderlijnt België het belang van een internationale benadering en een internationaal kader. Naar het beeld van de VN-richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten, bemoedigt dit document eveneens het gebruik van het [Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 en van de doelstellingen ervan inzake duurzame ontwikkeling](#), van de [tripartiete verklaring betreffende de multinationale ondernemingen en het sociaal beleid van de IAO](#), van de [OESO-richtsnoeren](#), van de [richtsnoeren ISO 26000](#) aangaande de maatschappelijke verantwoordelijkheid en van initiatieven zoals het wereldwijde pact en het «[Global Reporting Initiative](#)».

Door deze normen, richtsnoeren en referentiekaders te bevorderen wenst het NAP ze te consolideren en meer zichtbaarheid te geven als kwalitatieve middelen.

Aangezien het respecteren en bevorderen van de mensenrechten nauw verbonden is met het stimuleren en opnemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid, werd beslist om via een geïntegreerde benadering een actieplan «Ondernemingen en Mensenrechten» op te stellen en tegelijkertijd het federale actieplan «Maatschappelijke

verantwoordelijkheid van organisaties» bij te werken.

Door voor deze werkwijze te opteren, wilde de federale overheid, gesteund door de stakeholders, bedrijven en andere organisaties duidelijk maken dat de naleving en de promotie van de mensenrechten integraal deel uitmaken van de aanvaarding van een maatschappelijke verantwoordelijkheid die diverse vormen kan aannemen.

Om die reden passen de werkzaamheden/projecten van de werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van de ICDO in het kader van het NAP «Ondernemingen en Mensenrechten».

Het NAP voorziet eveneens in een controleproces. Jaarlijks zet de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling in haar jaarverslag de staat van voortgang uiteen van de implementatie van het NAP. Binnen een termijn van drie jaar, is voorzien dat overgegaan wordt tot een evaluatie en update met alle stakeholders.

2. Communicatie & verspreiding van het NAP «Ondernemingen en Mensenrechten»

Het communicatieplan omvat meerdere luiken.

Na een eerste fase van passieve communicatie volgend op de goedkeuring van het NAP, via de pers, de sociale netwerken en de websites van het FIDO en de administraties die betrokken zijn bij de ontwikkeling van het NAP, diende het document opgesteld te worden in de 3 talen om het publicatieklaar te maken. Het team van het FIDO nam deze taak op zich.

Een meer actieve communicatiefase volgde in november en december 2017 waarbij alle stakeholders (deskundigen, overheidsdiensten, ondernemingen, ngo's, adviesraden,...) die betrokken waren bij de uitwerking van het project, persoonlijk bedankt werden voor hun bijdrage en kennis konden nemen van het resultaat van ons overleg.

Onder impuls van de instellingen van de Europese Unie en van de internationale instellingen beslisten de federale regering en de

Vlaamse, Waalse en Brusselse gewestregeringen om een nationaal actieplan (NAP) te ontwikkelen ter uitvoering van de «[Richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten](#)» (UNGP's), die op 17 juni 2011 unaniem werden goedgekeurd door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties. Daarom werd het ook internationaal verspreid. Het actieplan van België is terug te vinden via: <https://global-naps.org/country/belgium/>.

België nam actief deel aan het 6de forum van de Verenigde Naties over bedrijfsleven en mensenrechten (26-29 november in Genève). Het jaarlijkse VN-forum over bedrijfsleven en mensenrechten is een wereldwijd referentieplatform voor onderzoek en uitwisseling van informatie over de inspanningen die geleverd zijn om de richtsnoeren inzake bedrijfsleven en mensenrechten van de theorie om te zetten in de praktijk. Het voornaamste thema van het forum 2017 was «de toegang tot effectieve verhaalmiddelen verwezenlijken». De editie 2017 telde meer dan 2500 deelnemers, met uiteenlopende achtergrond en er stonden 60 parallelsessies op het programma. Meer informatie is terug te vinden op de website van het [Hoog Commissariaat voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties](#) (OHCHR).

Er nam een uitgebreide Belgische delegatie deel, waaronder twee verantwoordelijken van het FIDO, de verantwoordelijke van het Belgisch NCP bij de OESO, Belgische academische deskundigen en werkgeversafgevaardigden, vergezeld van de vertegenwoordigers van de FOD Buitenlandse Zaken. België kreeg de gelegenheid zijn werkzaamheden/project op dit gebied te valoriseren via zijn actieve deelname aan 3 panels:

- Dieter Vander Beke, directeur a.i. van het FIDO, gaf een overzicht van het NAP «Ondernemingen en Mensenrechten» in het panel gewijd aan National actions plans and access to remedy;
- Cyril Liance, verantwoordelijke van het Belgische NCP, heeft de Belgische deskundigheid voorgesteld in de sessie gewijd aan

Improving effectiveness of non-judicial mechanisms: lessons learned from the OECD NCP peer review process;

- Liliana Lizarazo, academisch deskundige DH, heeft de werkzaamheden voorgesteld die uitgevoerd zijn voor rekening van het FIDO aangaande de Mechanismen van toegang tot de verhaalmiddelen in België..

3. Implementatie van de acties van het NAP

Zoals reeds vermeld, aangezien het respecteren en bevorderen van de mensenrechten nauw verbonden is met het opnemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid, werd beslist om via een geïntegreerde benadering een actieplan «Ondernemingen en Mensenrechten» op te stellen samen met de vernieuwing van het federale actieplan «Maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties».

Een korte beschrijving van de acties en projecten, gecoördineerd of aangevoerd door de leden van de WG en hun administraties in de loop van 2017, is beschikbaar op www.duurzameontwikkeling.be. Deze tabel komt overeen met het eerste voortgangsrapport over de implementatie van het NAP.

Specifieke aandacht gaat uit naar de inspanningen met betrekking tot de implementatie van volgende acties:

Actie1: Een toolkit betreffende mensenrechten uitwerken voor ondernemingen en organisaties, via een eerste analyse, selectie en organisatie van de bestaande kwalitatieve instrumenten, uitgevoerd door de leden van de WG MVO, en het lanceren van een overheid-sopdracht voor de technische ontwikkeling van een online tool die beantwoordt aan de noden van de gebruikers.

Actie 2: Een brochure opstellen over de overheidsgebonden remediëingsmechanismen, via een exhaustief onderzoek naar de staatsgebonden mechanismen die ter beschikking zijn voor de slachtoffers

van mensenrechtenschendingen, door een team van academische deskundigen. Op basis van dit uitgebreid onderzoek is een brochure opgemaakt met een leesbare lay-out om zo de toegang tot de informatie te vergemakkelijken voor het doelpubliek (slachtoffer, ondernemingen, verenigingen, advocaten,...). De brochure is zowel online als in een papieren versie beschikbaar (te verkrijgen op aanvraag bij het FIDO).

Actie 3: Formulering van aanbevelingen met het oog op de verbetering van de toegang tot een mechanisme van rechtsherstel, via een grondige analyse om de belemmeringen en/of hinderpalen te identificeren die de effectieve toegang zouden kunnen belemmeren tot de herstelmechanismen in geval van schending van de mensenrechten, gevolgd door het formuleren van (wettelijke en beleids-) aanbevelingen voor de Belgische staat om zo de belangrijkste hinderpalen op te heffen.

Actie 4: Bestaande kwalitatieve initiatieven m.b.t. mensenrechten bevorderen.

Actie 5: Zorgen voor de verspreiding van de toolkit en de remediëringsbrochure bij Belgische vertegenwoordigers in het buitenland en hen op dit vlak sensibiliseren, via de communicatie en verspreiding van de brochure (FR, NL, DE, EN) over de toegang tot de verhaalmiddelen in België op nationaal en internationaal niveau.

Actie 13: Respect voor de mensenrechten in overheidsopdrachten vergroten en controleren, via de ontwikkeling van pilootprojecten met betrekking tot de toeleveringsketens van de leveranciers van de federale en gewestelijke overheidsdiensten.

Actie 16: Maatschappelijke verslaggeving, met inbegrip van mensenrechten, bevorderen, via enerzijds het omzetten van richtlijn 2014/95/EU in een wet met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en bepaalde groepen (Bekendmaking in het BS van 3 september 2017) en, anderzijds, via de ondersteuning van verschillende projecten tot promotie/verwezenlijking van

duurzaamheidsverslaggeving volgens de GRI-richtlijnen.

En verder ...

De WG volgde ook de mensenrechtenactualiteit binnen de verschillende organen en internationale organisaties op de voet (Raad van Europa, Verenigde Naties, Internationale Arbeidsorganisatie,...) om toe te zien op een coherente uitvoering van de aan haar toevertrouwde opdrachten.

De WG is bovendien blijven instaan voor de ondersteuning van, deelname aan of verspreiding van relevante events en acties die bijdragen tot het promoten en stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemerschap bij haar Belgische stakeholders.



D. Werkgroep Internationaal Beleid

Mandaat

De werkgroep Internationaal beleid van de ICDO werd opgericht in het kader van de voorbereidingen van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake Duurzame Ontwikkeling (Rio+20, juni 2012) en werkt voornamelijk rond de opvolging en de voorbereiding, op administratief vlak, van de processen die tijdens Rio+20 werden gelanceerd.

Opdrachten

- Een efficiënte, open, participerende, coherente en multidisciplinaire bijdrage leveren aan de voorbereiding van het werk betreffende de internationale dossiers inzake duurzame ontwikkeling, meer bepaald met betrekking tot de opvolging van de beslissingen die genomen werden tijdens Rio+20 en tijdens de VN-top in het kader van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling voor het najaar van 2015;
- Een beroep doen op de beschikbare vakkennis binnen de verschillende bestuursorganen (met inbegrip van de federale instellingen), het standpunt van de WG-leden verduidelijken en een dialoog aangaan om een nuttige bijdrage te leveren aan de Belgische politieke besluitvorming en standpunten;
- Verslag uitbrengen aan de leden van de werkgroep over de uitkomst van multilaterale vergaderingen en onderhandelingen, zodat er een betere bestuursorganisatie wordt bereikt.

Activiteiten 2017

In 2015 werden de activiteiten van de werkgroep geschorst. Er zijn andere instanties die instaan voor de opvolging van de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 van de Verenigde Naties.

De voorbereiding van de Belgische standpunten omtrent de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 verloopt dus binnen de instanties die de FOD Buitenlandse Zaken hiervoor heeft aangeduid: de Multilaterale Coördinatie Duurzame Ontwikkeling (Coormulti) en de DGE (directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie) voor de Europese dossiers.

Tot slot neemt het FIDO deel aan de werkzaamheden van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling, waarin een administratieve werkgroep het mandaat heeft gekregen om de internationale dossiers in verband met duurzame ontwikkeling op te volgen.

E. Werkgroep DO-doelstellingen in de strategie van de federale organisaties

Mandaat

- De werkzaamheden met betrekking tot de methodologie voor de uitwerking van het DO-actieplan en de actualisering van de ad-hochandleiding opvolgen;
- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren;
- De werkzaamheden met betrekking tot de uitwerking van de Duurzaamheidsverslagen (GRI) opvolgen;
- De proefprojecten met betrekking tot het invoeren van een methodologie voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders opvolgen;
- De werkzaamheden met betrekking tot de ontwikkeling van een monitoringtool voor de DO-verplichtingen opvolgen.

Opdrachten

- Een handleiding opstellen voor de uitwerking van de DO-actieplannen van de federale overheidsdiensten (oktober 2015)



en ervaringen uitwisselen met betrekking tot het opnemen van duurzameontwikkelingsdoelstellingen in de beheersovereenkomsten en operationele plannen;

- Organiseren van monitoring en rapportage omtrent het beleid van de federale overheidsdiensten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling;
- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren (2016);
- Proefprojecten en een handleiding voorstellen voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders (2016);
- Het uitwisselen van ervaringen met betrekking tot de realisatie van de duurzaamheidsverslagen (GRI) aanmoedigen (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de evolutie van het kader waarbinnen de werkingskosten kunnen worden gekoppeld aan de DO-prestaties van de federale organisaties (na het voorstel van de ad hoc-WG) (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de integratie en de opvolging van de SDGs in de beleidslijnen van de federale organisaties (2016);
- De tools en de opvolging van de thema's actualiseren (milieubeheer, voeding, evenementen, mobiliteit) (voortdurend).

Activiteiten 2017

Niet gecommuniceerd.



4. Het beleid van de federale overheidsdiensten dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling

4.1. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling

4.1.1. Definitie van de strategische benaderingen

A. De bestuursovereenkomsten – Artikel 35 van de template

Het KB van 4 april 2014 en de beslissing van de ministerraad van 6 maart 2015 bepalen dat duurzame ontwikkeling voortaan deel uitmaakt van de gemeenschappelijke transversale doelstellingen van alle federale overheidsdiensten.

Om aan deze nieuwe verplichtingen tegemoet te komen keurde de conferentie van de voorzitters een model goed voor de bestuursovereenkomsten 2016-2018. Artikel 35 van dit model stelt vast dat elke FOD/POD de volgende punten dient te vervullen op het vlak van een beleid rond duurzame ontwikkeling:

1. “Een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven (gebaseerd op de internationale richtlijnen voor maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000 of het behoud van het EMAS-certificaat) (...);
2. Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken (KB van 22 september 2004) en integreren in het bestuursplan¹;
3. Op regelmatige basis en op kwalitatieve manier in dialoog te treden met zijn stakeholders over zijn werking en beleid
4. Het rapporteren om de twee jaar over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative.”

¹ Het KB van van 9 oktober 2014 houdende de wijziging van het KB van 22 september 2004 houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling stelt het volgende: «Als de elementen van het actieplan, bedoeld in artikel 2, 4”, opgenomen zijn in het managementplan van de leidend ambtenaar of in de bestuursovereenkomst van de dienst, dient er geen actieplan te worden vastgesteld»

B. De SDGs en de langetermijnvisie inzake DO

België heeft zich ertoe verbonden bij te dragen tot de Sustainable Development Goals (SDGs) die de Verenigde Naties tegen 2030 hebben goedgekeurd alsook tot de doelstellingen zoals vastgelegd in de langetermijnvisie (LTV) inzake duurzame ontwikkeling (DO) tegen het jaar 2050. Sinds 2015 worden de federale overheidsdiensten ertoe aangemoedigd een strategische benadering uit te werken om de structurele verankering van deze verschillende doelstellingen te verzekeren op het vlak van hun werking en hun beleid. Zo dienen ze hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ten volle op te nemen en hun niveau van ambitie inzake de integratie van duurzame ontwikkeling te definiëren.

De federale overheidsdiensten kunnen via drie kanalen bijdragen tot de verwezenlijking van hun doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling:

- De bestuursovereenkomst;
- Het bestuursplan;
- Een jaarlijks actieplan inzake DO.

Sommige FOD's nemen doelstellingen op in de bestuursovereenkomst die worden omgezet via het bestuursplan. Als het bestuursplan de in het KB betreffende de cellen DO bedoelde elementen van het DO-actieplan bevat, is een DO-actieplan niet meer nodig. Andere FOD's hebben geen doelstellingen in de bestuursovereenkomst maar wel in het bestuursplan, terwijl anderen zich alleen op een DO-actieplan baseren.



4.1.2. Rapportering betreffende de strategische benaderingen

Via de online ICDO-database hebben in 2017 10 van 13 federale overheidsdiensten informatie verstrekt over de integratie van het aspect «duurzame ontwikkeling» in hun bestuursovereenkomst, in overeenstemming met artikel 35 van de voorgestelde template voor de redactie van een bestuursovereenkomst. Er moet opgemerkt worden dat het ministerie van Defensie geen beheerovereenkomst heeft. Het blijkt ook dat de FOD's steeds vaker en explicieter duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen m.b.t. de maatschappelijke uitdagingen en hun opdrachten integreren (in de beheerovereenkomsten), ter aanvulling van inspanningen die al langer geleverd werden voor een voorbeeldige werking in hun dagelijkse activiteiten (milieubeheer, toegankelijkheid etc.). De FOD Binnenlandse Zaken plant bijvoorbeeld de integratie in zijn beheersysteem. De FOD Mobiliteit vermeldt de gevolgen van het vervoer voor het klimaat, de luchtkwaliteit en de verkeersopstoppen. Een van de vier beleidsdoelstellingen van de FOD Economie heeft betrekking op de duurzame economie. De FOD Maatschappelijke Integratie vermeldt zijn beleid om de sociale grondrechten te waarborgen. De FOD Financiën verbindt zich in samenspraak met zijn betrokken partijen tot de opvolging en de ontwikkeling van zijn maatschappelijke impact (minimaliseren van negatieve gevolgen voor de maatschappij en het milieu en toezien op de maatschappelijke toegevoegde waarde van zijn activiteiten). De FOD Justitie verbindt zich tot een betere bewustwording van de duurzame-ontwikkelingsuitdagingen binnen zijn organisatie en zal zijn deskundigheid m.b.t. de opdrachten van de FOD ter beschikking stellen. De FOD Volksgezondheid verbindt zich ertoe rekening te houden met de economische-, sociale- en milieuaspecten in de strategie en het beleid van zijn organisatie.

Volgens de verslaggeving die in 2017 via de ICDO-databank werd vericht, hebben 8 FOD's in hun bestuursovereenkomst aangegeven dat ze jaarlijks een DO-actieplan willen opstellen: Mobiliteit, Werk, Kancelarij, Maatschappelijke Integratie, Financiën, Binnenlandse Zaken, Wetenschapsbeleid en Economie. Een FOD integreert de elementen bepaald in het actieplan in zijn bestuursplan.

9 FOD's hebben in hun bestuursovereenkomst de verbintenis opge-

nomen om een dialoog aan te gaan met hun stakeholders: Mobiliteit, Kancelarij, Maatschappelijke Integratie, Financiën, Binnenlandse Zaken, Wetenschapsbeleid, Werk, Economie en Volksgezondheid.

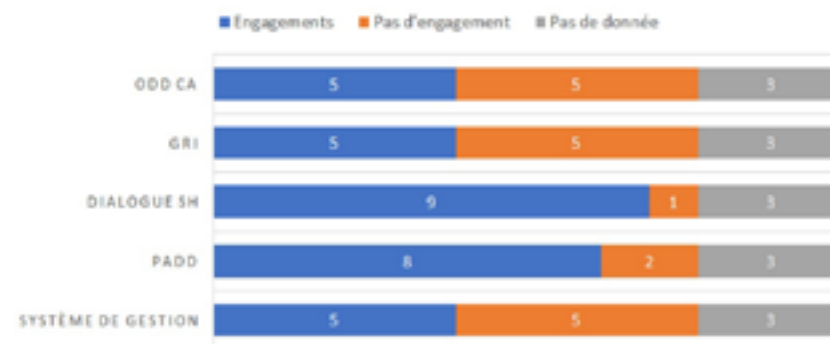
5 FOD's hebben in hun bestuursovereenkomst de doelstelling opgenomen om een tweejaarlijks GRI-verslag te publiceren: Binnenlandse Zaken, Wetenschapsbeleid, Economie, Kancelarij en Financiën.

8 FOD's hebben voor een beheersysteem gekozen dat gebaseerd is op het EMAS-milieubeheersysteem en/of op de internationale richtlijnen inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid: Wetenschapsbeleid, Kancelarij, Mobiliteit, Financiën, Binnenlandse Zaken, Economie, Maatschappelijke Integratie en Volksgezondheid.

5 federale overheidsdiensten passen de 4 DO-doelstellingen toe die voorkomen in het model van de bestuursovereenkomst (artikel 35): Binnenlandse Zaken, Wetenschappelijk Beleid, Kancelarij, Financiën en Economie.

FOD Justitie heeft andere DO-doelstellingen in zijn bestuursovereenkomst geïntegreerd.

Nombre de services publics fédéraux ayant intégré des objectifs de développement durable dans leur contrat d'administration (hors Ministère de la Défense)



Source : Base de données CIDD – Février 2018



Goede praktijk van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie:

1. De opdracht van de FOD Economie bestaat uit het “creëren van voorwaarden voor een competitieve, evenwichtige en duurzame werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.” Duurzaamheid is m.a.w. een van de drie belangrijke pijlers in dit kader.
2. De strategiematrix van de FOD Economie geeft een duidelijke en gestructureerde omschrijving van de transversaliteit tussen zijn basisopdrachten en zijn strategische actielijnen. De strategie wordt opgedeeld in 4 strategische doelstellingen: een van die strategische doelstellingen is het streven naar een duurzame economie.
3. De FOD Economie baseert zijn duurzame-ontwikkelingsstrategie op de GRI-methodologie die hij integraal heeft gevolgd in het kader van het opstellen van zijn tweede duurzaamheidsverslag 2017 (gegevens 2015-2016). Dit verslag 2017 moet door het Directiecomité worden goedgekeurd in maart 2018.
4. EMAS vormt de basis voor het duurzaam intern beheer van de organisatie.

De operationele doelstellingen omvatten thema's m.b.t. duurzaamheid, bijvoorbeeld: DD1: Voorwaarden creëren voor een betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening. DD2: Voorwaarden creëren voor de transitie naar een duurzamer energiesysteem.

Goede praktijk van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu:

Om zo doeltreffend mogelijk op deze vele verplichtingen te kunnen reageren, heeft het Directiecomité van de FOD besloten om duurzame ontwikkeling vanaf het begin strategisch en operationeel te integreren in de beheerovereenkomst (2016-2018) van de FOD en in zijn beheer- en opvolgingsmiddelen. Onze beheerovereenkomst werd eind november 2015 officieel ondertekend door onze toezichthoudende minister Maggie De Block en onze voorzitter. Duurzame ontwikkeling heeft betrekking op de manier waarop er met de economische-, sociale- en milieuaspecten rekening wordt gehouden in:

- de voorbereiding van de strategie en het beleid van de FOD;
- de interne werking van de FOD (beheer) met aandacht voor de vooropgestelde vooruitzichten op korte, middellange en lange termijn. De verbintenissen van de FOD op het gebied van duurzame ontwikkeling (DO) zijn op verschillende niveaus opgenomen in onze beheerovereenkomst.

Bijvoorbeeld: Beleidsdoelstelling nr. 7 van de beheerovereenkomst en gemeenschappelijk voor alle DG's en diensten: Met het oog op duurzame ontwikkeling zal de FOD actief deelnemen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de Agenda 2030, alsook aan de Langetermijnvisie Duurzame Ontwikkeling 2050.



4.2. Maatregelen en acties van de federale overheidsdiensten in het kader van de SDGs en de LTV

4.2.1. Definitie van de SDGs en de LTV

Zoals gezegd in het vorige punt, zijn de SDGs (Sustainable Development Goals) de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling die de internationale gemeenschap tegen 2030 heeft vastgesteld. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties keurde ze goed op 25 september 2015. Er zijn 17 doelstellingen die verbonden zijn met 169 subdoelen; samen moeten ze een actieplan vormen dat is opgebouwd rond de 5 P's: People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership. Ze zijn in werking getreden op 1 januari 2016. U vindt hierover meer informatie op de website www.sdgs.be.

De LTV² (Langetermijnvisie) inzake DO is dan weer een referentietekst die de federale regering op 17 mei 2013 heeft goedgekeurd. Ze steunt op 55 doelstellingen die verbonden zijn met de federale competenties en moeten bijdragen tot de constructie van de Belgische samenleving tegen het jaar 2050, rond 4 grote uitdagingen:

1. Een samenleving die sociale cohesie bevordert;
2. Een maatschappij die haar economie aanpast aan de economische, sociale en leefmilieu-uitdagingen;
3. Een samenleving die haar milieu beschermt;
4. Een samenleving die wordt ondersteund door de federale overheid die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid opneemt.

U vindt hierover meer informatie op de website www.duurzameontwikkeling.be.

4.2.2. Maatregelen en acties van federale overheidsdiensten

In 2017 waren de federale bijdragen tot de verwezenlijking van de SDGs en de LTV voor de tweede keer het voorwerp van een rapportering in een database op initiatief van de ICDO. De analyse van deze

rapportering wijst op de volgende tendensen:

- Uit de gegevens die in 2017 werden verzameld via de National Voluntary Review van ons land van juli 2017 in New York of via de database van de ICDO blijkt dat vele federale overheidsdiensten bijdragen tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, of het nu gaat om de doelstellingen van de Verenigde Naties in het kader van het Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 of om die van de federale beleidsvisie op lange termijn.
- In het kader van deze inventaris van de verbintenissen, de bestaande projecten en de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen hebben veel FOD's de link gelegd naar hun kernactiviteit en een goedkeuringsproces van deze uitdagingen op gang gebracht. De gap analysis, die door een consortium van onderzoekers werd uitgevoerd, maakt het mogelijk de kloof tussen de te bereiken doelstellingen, de eventuele prioriteiten en de nieuwe potentiële acties in kaart te brengen. Deze acties kunnen worden opgenomen in de toekomstige actieplannen van de FOD's, of de toekomstige beheersovereenkomst/-plan of het volgende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling.
- Concreet leidt dit tot specifieke acties binnen de FOD's. Voorbeelden hiervan zijn de POD Wetenschapsbeleid die zijn onderzoeksacties aanpast in functie van de nieuwe regeringsprioriteiten, de FOD Economie die vermeldt dat de LTV-doelstellingen en de SDGs als basis hebben gediend voor de uitwerking van zijn actieplan, de FOD Kanselarij die wil bijdragen aan een transversaal duurzame-ontwikkelingsbeleid (bv. via de RIA of via de raadpleging van ervaringsdeskundigen), de POD Maatschappelijke Integratie die vermeldt dat het vooral om vragen m.b.t. de sociale samenhang en de bestrijding van arbeidsonzekerheid gaat, waaraan vervolgens vragen m.b.t. gezondheid, voeding en toegang tot energie gekoppeld zijn. De toegang van sociaal zwakkeren tot de overheidsdiensten en de arbeidsonzekerheid van vrouwen krijgen

² KB van 18 juli 2013 houdende vaststelling van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling.

ook bijzondere aandacht. De FOD Financiën draagt direct of indirect bij aan 14 van de 17 SDGs en heeft belangrijke doelstellingen en projecten opgenomen in bestuursplan 2017 m.b.t. de SDGs 3, 10, 15, 16 en 17, zoals controlesopdrachten verbeteren, een gericht beleid voeren in de selectie van dossiers, uitbreiden en versterken van interdepartementale en internationale samenwerking, intensifiëren van de strijd tegen fraude, documenten elektronisch beschikbaar maken, verhogen van de toegankelijkheid van informatie, verbeteren van de beschikbaarheid van diensten, uitbouwen van digitale dienstverlening, inzet op interactie, dialoog en feedback (stakeholders). De FOD Volksgezondheid evalueert de tenuitvoerlegging van de beheerovereenkomst 2017 en stelt enkele niet-exhaustieve voorbeelden van zijn bijdrage aan de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen voor d.m.v. de ontwikkeling van de Langetermijnvisie Noordzee 2050, de lancering van het actieplan marien zwerfvuil, de promotie van het Europees Ecolabel in samenwerking met de distributiehandel, de opening van het debat over carbon pricing, de raadpleging over het Nationaal Actieplan voor de reductie van Pesticiden, een nieuw medisch interventieplan naar aanleiding van de terroristische aanslagen, de ontwikkeling van een gegevensbank voor milieu-informatie over bouw materiaal, de tenuitvoerlegging van de Belgische Nationale Biodiversiteitsstrategie (specifieke acties met de ondernemingen, de communicatiecampagne BeBiodiversity, de strijd tegen milieucriminaliteit betreffende bedreigde dieren en plantensoorten), het opleiden van culturele bemiddelaars in ziekenhuizen. Defensie vermeldt zijn bijdragen aan de SDGs 5, 10, 13 en 16 via haar inspanningen ten gunste van gendergelijkheid, toegankelijkheid, diversiteit, haar bijdragen aan het federale luik van het klimaatadaptatieplan door 5 specifieke acties, acties tegen kindergeweld, sensibilisering voor de problematiek van kindsoldaten, internationale samenwerkingsacties. De FOD Justitie

vermeldt projecten die verband houden met zijn opdrachten waarbij er rekening wordt gehouden met de milieueffecten (conformiteit van de milieuvergunningen van de strafinrichtingen, de digitalisering van bepaalde stappen bij de rechtbanken en de gerechtshoven, civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures die via elektronische weg kunnen plaatsvinden etc.).

- Zoals vorig jaar maken een aantal FOD's melding van het feit dat het ontbreken van een Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) de mogelijkheden tot gecoördineerde acties beperkt. Deze versterken in feite de transversale samenwerking en de samenhang van de acties.

4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA)

4.3.1. RIA en Duurzame ontwikkeling

Définitie:

Een regelgevingsimpactanalyse (RIA) is een voorafgaande evaluatie van de mogelijke gevolgen (/neveneffecten) van ontwerpen van reglementering; deze evaluatie gebeurt op een geïntegreerde manier op economisch, maatschappelijk en milieuvlak en over de overheid. De RIA dient zo snel mogelijk plaats te vinden in het proces van voorbereiding van het ontwerp van reglementering met als doel de kwaliteit van het beleid te verbeteren (efficiëntie / samenhang).

U vindt meer informatie op de website www.veroeenvoudiging.be van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging.

De RIA is in werking getreden op 1 januari 2014 en is het resultaat van de fusie van vijf tests die voorheen moesten worden toegepast: Kafka, DOEB, gender, beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling en, tot slot, kmo's.

De analyse wordt gemaakt aan de hand van een steekkaart die, behoudens vrijstelling of uitzondering, wordt gevoegd bij elk ontwerp van reglementering dat aan de ministerraad wordt overgelegd. Het studiegebied van de RIA wordt afgebakend door 21 thema's die tot doel hebben de potentiële gevolgen van het ontwerp van reglementering te analyseren volgens een transversale benadering van duurzame ontwikkeling.

De 21 thema's van een RIA:

- Kansarmoedebestrijding
- Gelijkheid van kansen en sociale cohesie
- Gelijke kansen voor mannen en vrouwen
- Gezondheid
- Werkgelegenheid
- Consumptie- en productiepatronen
- Economische ontwikkeling
- Investerings
- Onderzoek en ontwikkeling
- Kmo's
- Administratieve kosten
- Energie
- Mobiliteit
- Voeding
- Klimaatverandering
- Natuurlijke hulpbronnen
- Buiten- en binnenlucht
- Biodiversiteit
- Hinder
- Overheid
- Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling



De Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) coördineert het federale RIA in partnerschap met vier andere instellingen: de FOD Economie (AD KMO-beleid), het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en de FOD Buitenlandse Zaken (DG Ontwikkelingssamenwerking). De dienst heeft ook de leiding over de RIA-helppdesk, leidt het Impactanalysecomité en is belast met de publicatie van alle RIA's op zijn website.

4.3.2. Rapport 2016 van het Impactanalysecomité

Het Impactanalysecomité (IAC) heeft in december 2017 zijn rapport goedgekeurd op basis van de RIA's gerealiseerd in 2016. In het rapport wordt opgemerkt dat de kwaliteit van de RIA's, in het algemeen, niet meer bevredigend is in 2016 dan de twee voorafgaande jaren. Het evaluatierapport werd aan de staatsecretaris belast met administratieve vereenvoudiging bezorgd. De staatsecretaris dient het aan de regering voor te leggen alvorens het publiekelijk kan worden gemaakt.

Wat betreft het feit rekening te houden met de dimensies van duurzame ontwikkeling doet het Comité op kwalitatief vlak de volgende vaststellingen:

- De geïdentificeerde potentiële impact is beperkt tot de rechtstreekse impact en heeft in zeldzamere gevallen ook betrekking op de indirecte impact; bijgevolg is de analyse nog maar al te zelden werkelijk van transversale aard;
- De overgelegde informatie-elementen zijn oppervlakkig, meer bepaald wat betreft de kwantificering van de gegevens, ook al zijn ze vaak beschikbaar. Een meer gedetailleerde argumentatie zou meer toegevoegde waarde bieden;
- De trefwoorden lijken een beter begrip van de algemene thema's te bieden, daar ze worden vermeld in de motivatie;

- Er wordt vaker verwezen naar de positieve potentiële impact dan naar de negatieve potentiële impact;
- Globaal schenkt de kwaliteit van de gegeven antwoorden geen voldoening, al zijn er wel enkele goede gevallen.

Bijgevolg formuleert het comité enkele aanbevelingen:

- De ondersteuning versterken die de cellen voor duurzame ontwikkeling kunnen bieden aan hun collega's die regelgeving opstellen met als doel het begrip van de thema's en van het nut om een impactanalyse te maken te vergroten;
- Het huidige formulier volgt de structuur van de federale beleidsvisie op lange termijn van duurzame ontwikkeling zoals de regering die in 2013 heeft aangenomen. Het zou echter passend kunnen zijn om de thema's en trefwoorden van het formulier aan te passen aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties opdat er beter rekening mee zou worden gehouden in het Belgisch overheidsbeleid. Door het formulier aan te passen zou men ook de identificatie van de doelgroep en bijgevolg van de potentiële impact kunnen stimuleren;
- Door de belanghebbenden te raadplegen zou men meer informatie kunnen verzamelen en zou het mogelijk zijn de voorstellen tot aanpassing van de ontwerp teksten van reglementering meer te motiveren. De kwestie van het formulier in dit verband maakt het mogelijk melding te maken van verplichte raadplegingen alsook van facultatieve raadplegingen van talrijke doelgroepen, potentiële gebruikers enzovoort. Zij zouden er baat bij hebben te worden gehoord met het oog op de verrijking en verfijning van de voorstellen van reglementering ter aanvulling van de bestaande advies- of overlegorganen.

Het rapport 2016 van het Impactanalysecomité en alle RIA-formulieren zullen te vinden zijn op de website van de DAV www.vereenvoudiging.be.

4.3.3. Le rôle des Cellules DD dans la rédaction des AIR

Via de onlinedatabase van de ICDO hebben 8 van 14 federale overheidsdiensten informatie verstrekt betreffende de raadpleging van de cellen DO door de diensten die de taak hebben de RIA's op te maken. Vijf van de 8 respondenten beschikken over een interne procedure aan de hand waarvan ze de bepalingen van de wet van 15 december 2013 en van het KB van 21 december 2013 inzake RIA kunnen toepassen.

De onderstaande grafiek toont, zoals in 2016, dat de cellen DO slechts zeer zelden worden geraadpleegd door de diensten die de taak hebben de RIA's op te maken.



Bron: Database ICDO – Februari 2018

Goede praktijk van de FOD Justitie:

De impactanalyse van de regelgeving wordt beschreven in de Codex van het DGWL. De Codex omvat alle stappen van de wettelijke procedure en wordt opgevolgd door medewerkers van het DG. Alle medewerkers die aan wetsontwerpen werken, kregen een specifieke opleiding door deskundigen op 27/2/2015 in het Parlement. Het formulier wordt wanneer het verplicht is systematisch ingevuld in de fase van het voorontwerp van wet.

5. Duurzaam beheer in de federale overheidsdiensten

5.1. Duurzaam beheerssysteem

Voor duurzaam beheer bestaat er een ruime waaier aan tools om de interne werking van organisaties te verbeteren. Zo kunnen de federale overheidsdiensten gebruik maken van al dan niet gecertificeerde normen op het gebied van:

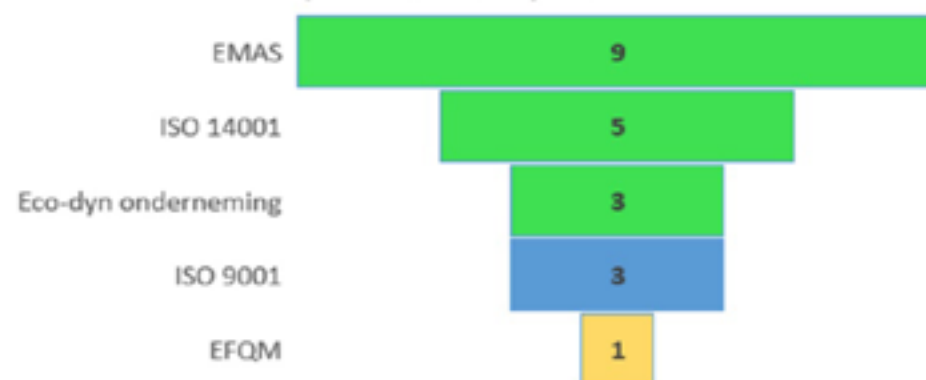
- Milieumanagement: EMAS, ISO 14001, Label Ecodynamische onderneming of ander;
- Kwaliteitsmanagement: CAF, EFQM, ISO 9001 of ander;
- Management van maatschappelijke verantwoordelijkheid: ISO 26000, IQNet SR10, ZEMV of ander.

11 van de 14 federale overheidsdiensten hebben via de onlinedatabase van ICDO informatie gerapporteerd over de toepassing van een duurzaam beheerssysteem.

Van de 11 respondenten:

- beschikt er 1 over het label “ecodynamische onderneming”: de FOD Kanselarij;
- behouden er 4 hun EMAS-registratie: de FOD’s Binnenlandse Zaken, Volksgezondheid, Financiën en de POD Maatschappelijke Integratie;
- opteert er 1 voor de ISO 14001-norm: het Ministerie van Defensie;
- combineert er 1 de EMAS-registratie en het label “ecodynamische onderneming”: de POD Wetenschapsbeleid;
- combineert er 1 de drie milieubeheerssystemen tegelijkertijd: de FOD Justitie;
- beschikken er 2 over zowel twee milieubeheerssystemen als een kwaliteitsmanagementsysteem van het type ISO 9001: de FOD’s Mobiliteit en Economie.
- harmoniseert er 1 twee milieubeheerssystemen (EMAS en ISO 14001) en twee kwaliteitsmanagementsystemen (EFQM en ISO 14001): de FOD Werkgelegenheid.

Aantal overheidsdiensten per duurzaam beheerssysteem
(11 antwoorden) - 2017



Source : Base de données CIDD- Février 2018

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2017 over een of meerdere duurzame beheersystemen beschikte.



Bron: Database ICDO – Februari 2018

Voor de volgende elementen verschillen wat de twee referentiejaar betreft:

- De FOD Kanselarij heeft haar milieubeheersysteem gewijzigd om het eco-dynamische bedrijfslabel aan te nemen;
- Twee diensten van DG Navigatie van de FOD Mobiliteit hebben, naast hun twee milieubeheersystemen, ook de norm ISO 9001 ontwikkeld;
- De FOD Werkgelegenheid is afgestapt van zijn twee kwaliteitsbeheersystemen CAF en COSO, maar heeft deze vervangen door ISO 9001 en EFQM;
- De FOD Financiën heeft het eco-dynamische bedrijfslabel behouden en heeft zijn inspanningen voortgezet om de EMAS-registratie te verkrijgen, waarvoor de externe controleaudits in 2017 zijn gestart en in 2018 zullen worden voortgezet;
- Wat de andere FOD's betreft, beschikken we niet over vergelijkingselementen of is de situatie ongewijzigd.



Goede praktijk van de POD Maatschappelijke Integratie:

In 2017 streefde het milieubeheersysteem de 7 volgende doelstellingen na: de vermindering van het verbruik van elektriciteit en papier, een duurzaam aankoopbeleid, een vermindering van de mobiliteitsnoden, het uitdelen van voedselpakketten aan de meest behoeftigen (project FEAD), de bewustmaking voor energiebesparingen van de OCMW-gerechtigden (Gas- en Elektriciteitsfonds) en de koolstofcompensatie van haar activiteiten.

Goede praktijk van de FOD Kanselarij:

Het door de Kanselarij ingevoerde milieubeheersysteem voldoet aan de normen van het label «Ecodynamische onderneming». Dit label heeft op 7 februari 2017 drie sterren (hoogste score) behaald en wordt uitgereikt voor een periode van 3 jaar. De promotiefiche van het label «Ecodynamische onderneming» van deze FOD is terug te vinden op de website van Leefmilieu Brussel. Die fiche bevat enkele voorbeelden van ecodynamische acties die de FOD Kanselarij graag onder de aandacht wil brengen. 1. Ecobeheer = besparen - Beheer van het energieverbruik (audit, technische en gedragsmatige verbeteringen) - Beheer van het papierverbruik (gelabeld papier, opvolging van aankopen, fotokopieën en publicaties, bevordering van e-Procurement) 2. Ecobeheer = goede gewoonten - Integratie van de milieuoverwegingen in een breder perspectief van Duurzame Ontwikkeling - Voorbeeldfunctie van de «Wetstraat 16»: het milieubeheersysteem dat in 2006 werd ingevoerd, heeft zowel betrekking op de beleidsorganen en het secretariaat van de eerste minister als op zijn administratie - Samenwerking met de Regie der Gebouwen (milieuvergunningen, FOD-overschrijdende energiecontracten, EPB-certificaten) - Bewustmaking van het personeel (infosessies, intranet, nieuws, affiches, actieve deelname aan de Federale Dag van de Duurzame Ontwikkeling die de federale overheid elk jaar organiseert) - Opvolging van indicatoren met het oog op de beheersing en de permanente verbetering: verbruik, overheidsopdrachten, verplaatsingen enz. 3. Ecobeheer = creativiteit - Betrokkenheid en invloed van de FOD dankzij zijn centrale positie en transversale rol: het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling en de dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging, die bij de Kanselarij zijn opgericht, passen ook in dit kader - «Paperless Government»: informatisering van de indiening en verdeling van de dossiers en van de verspreiding en archivering van de beslissingen van de regeringsvergaderingen (e-Premier) - Integratie van de duurzaamheidscriteria in de wetteksten inzake overheidsopdrachten - «Green Data Center»: economische en ecologische aanpassingen van de zaal van de IT-servers - Oprichting van een Green Team in 2007, een team van gemotiveerde vrijwilligers met een bijzondere interesse voor milieuaangelegenheden - Duurzaamheid van het restaurant, die in 2012 door Leefmilieu Brussel is gecertificeerd.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

De doelstelling om de gemiddelde ecoscore van het wagenpark te laten stijgen, wordt verwezenlijkt via twee maatregelen:

- Het aantal dienstvoertuigen in ons wagenpark verlagen van 705 in 2014 tot 513 in 2018.
- De wagens die essentieel zijn en aan vervanging toe zijn, vervangen door groenere wagens.
- In 2018 zullen 149 wagens vervangen worden door 44 CNG-wagens, 3 elektrische wagens en verder door benzinewagens (op 6 dieselwagens na).



5.2. Dialoog met de stakeholders

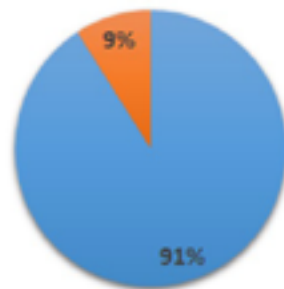
De ISO 26000-norm geeft de volgende definities:

- Dialoog met de stakeholders: 'een activiteit ondernomen om mogelijkheden voor dialoog te scheppen tussen een organisatie en een of meer van haar stakeholders, met het doel om een kennisbasis te creëren voor besluiten van de organisatie.
- Stakeholder: individu of groep die een belang heeft bij de beslissingen of activiteiten van een organisatie.

De dialoog met de stakeholders is bijgevolg een belangrijk principe in een aanpak van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

11 van de 14 federale overheidsdiensten hebben, via de onlinedatabase van ICDO, informatie gerapporteerd over het tot stand brengen van een dialoog met hun stakeholders.

Percentage van het aantal federale overheidsdiensten met een stakeholdersdialoog (11 antwoorden)



■ Dialoog aangegaan met stakeholders ■ Dialoog niet aangegaan met stakeholders

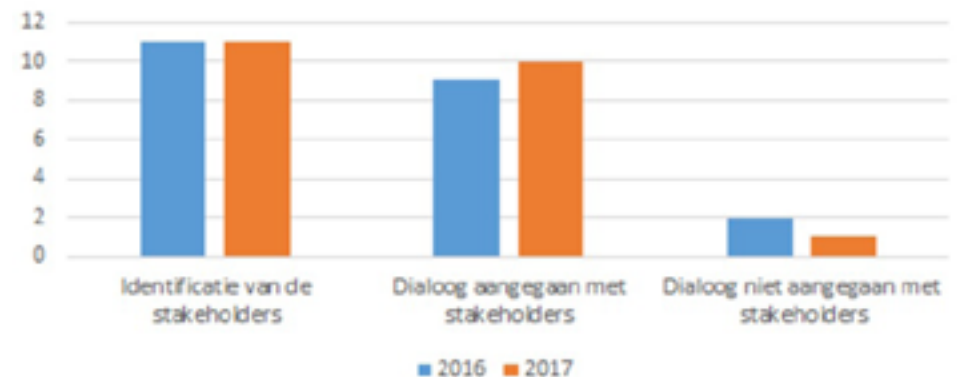
Bron: Database ICDO – Februari 2018

Alle respondenten verklaren dat ze hun stakeholders hebben vastgesteld. 10 onder hen zijn in dialoog gegaan met hun stakeholders en 1 heeft deze stap niet gezet.

Met de verzamelde gegevens kunnen we echter nog niet duidelijk vaststellen waar deze dialoog over gaat: het opstellen van een materialiteitsanalyse, een duurzaamheidsverslag, een specifiek project, alle SPF-beleid enz.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het aantal federale overheidsdiensten dat tussen 2016 en 2017 hun stakeholders heeft geïdentificeerd en een dialoog met hen heeft aangevat.

Evolutie van het aantal federale overheidsdiensten die hun stakeholders geïdentificeerd en betrokken hebben



Bron: Database ICDO – Februari 2018

Goede praktijk van de POD Wetenschapsbeleid:

In artikel 21 - Analyse van de stakeholders - van de beheersovereenkomst wordt vermeld dat het aangaan van een dialoog met de talrijke stakeholders van essentieel belang is in een optiek van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Resultaten: bepaling van de prioriteiten inzake onderzoek en co-ontwerp van de onderzoeken met bepaalde prioritaire gebruikers.

Goede praktijk van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie:

Om onze stakeholders zo goed mogelijk te helpen, hebben wij voor hen een nota opgesteld waarin het quoteringsysteem van de uitdagingen, de keuze-criteria van de prioritaire uitdagingen, de definities en de doelstellingen worden toegelicht en voor elk van de 31 uitdagingen uitvoeringsvoorbeelden worden gegeven. De stakeholders werden geselecteerd volgens de GRI-methode, voornamelijk op basis van hun verhoudingsniveau ten opzichte van de FOD Economie.

Resultaten: in aansluiting op de oefening van de relevantiematrix met onze stakeholders hebben wij zowel voor de FOD (op de X-as) als voor de stakeholders (op de Y-as) een lijst van prioritaire uitdagingen kunnen opstellen. De eindrangschikking van de matrix ziet er als volgt uit: 1. Overstap naar een duurzamer energiesysteem, 2. Veiligheid van de energiebevoorradingen, 3. Geprogrammeerde veroudering van producten, 4. Tevredenheid van de gebruikers, 5. Financiering van de overgang naar een koolstofarme maatschappij, 6. Duurzame producten en diensten, 7. Duurzaam beheer van de FOD Economie, 8. Reglementering voor de consumenten, 9. Welzijn van het personeel, 10. Kenniscentrum voor duurzame economie.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

Begin 2017 vonden er nationaal meerdere focusgroepen plaats in de doelgroepen particulieren, zelfstandigen en economische beroepen met het oog op de evaluatie en verbetering van de dienstverlening.

Goede praktijk van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu:

Een groot deel van het beleid rond leefmilieu, gezondheid en voedselveiligheid in ons land vindt zijn oorsprong in internationale conventies en verdragen. De FOD zorgt er in dat verband voor dat de Europese wetgeving of richtlijnen in een Belgisch beleid worden omgezet. Naast het toepassen van de internationale wetgeving doen ook heel wat internationale organisaties, zoals de EU, de WHO, de FAO, de OECD, de NATO, de Raad van Europa en de VN aanbevelingen die ons land dient op te volgen. De coördinatie hiervan is in handen van de dienst Internationale Betrekkingen die ook instaat voor de bilaterale contacten met andere landen in de bevoegdheidsdomeinen van de FOD. De milieuthema's die overleg vereisen tussen de gewesten en de federale staat, worden behandeld door de Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL), die is samengesteld uit de vertegenwoordigers van de ministers die in de gewesten en op federaal niveau zijn belast met Leefmilieu. De federale staat is ook belast met de coördinatie van het internationale milieubeleid. Dat is de taak van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM), dat wordt voorgezeten door het DG Leefmilieu. Het CCIM verzamelt, verenigt en coördineert de standpunten van de Belgische openbare actoren die voor de Europese Unie of de internationale organisaties zullen worden verdedigd.



5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI)

In 2014 werden zes vrijwillige federale overheidsdiensten begeleid door het FIDO om een duurzaamheidsverslag op te stellen waarin ze de GRI-richtlijnen (G4) toepassen. Na afloop van deze oefening hebben vijf onder hen een eerste verslag gepubliceerd over hun economische, milieu-, maatschappelijke en governanceprestaties, waarin de positieve en negatieve weerslag van hun activiteiten en diensten wordt weergegeven. Het FIDO stelde op zijn beurt een methodologische handleiding op die specifiek is ontworpen voor federale overheidsdiensten, om hen te ondersteunen bij het uitwerken en opstellen van een GRI-verslag.

Twee federale overheidsdiensten blijven een rapport publiceren volgens de methode van het Global Reporting Initiative (GRI), namelijk de FOD Economie en de FOD Financiën. In het geval van de FOD Economie gaat het om een tweejaarlijkse publicatie (laatste publicatie in 2016), die los staat van het jaarverslag van de organisatie. In het geval van de FOD Financiën gaat het ook om een tweejaarlijkse publicatie (laatste publicatie in 2017), die deel uitmaakt van het jaarverslag.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

De publicatie van het Jaarverslag 2016, ging voor de vierde keer samen met de tweejaarlijkse rapportering in het kader van de Global Reporting Initiative (GRI). Vroeger werd het GRI opgenomen in een aparte rubriek van het jaarverslag. De FOD Financiën heeft nu gekozen voor één verslag waarin de GRI volledig werd geïntegreerd, omdat hun strategie nauw verbonden is met het engagement en de verantwoordelijkheid op maatschappelijk vlak.

Om de rapportering van de verwezenlijkingen in 2016 van belangrijke projecten in de bestuursovereenkomst op te maken, peilde de FOD Financiën naar de mening van zijn medewerkers, zijn gebruikers en zijn partners via een online enquête om zo de thema's te bepalen die voor hen het allerbelangrijkste waren. Strijd tegen de fiscale fraude, vereenvoudiging en digitalisering, transparantie en billijke behandeling van de belastingplichtigen ... behoren tot de meest besproken thema's.

5.4. Duurzame overheidsopdrachten

Analyse m.b.t. de naleving van de omzendbrief 16 mei 2014

Zie hoofdstuk 3 (Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten) en bijlage 1 van dit verslag.

Zoals is vastgelegd in de omzendbrief, moest de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) 3 jaar na de inwerkingtreding van de omzendbrief aan de minister voor Duurzame Ontwikkeling een advies geven over de uitvoering ervan. De oefening werd uitgevoerd op basis van een enquête bij de leden van de ICDO, die werd aangevuld met de opmerkingen van het netwerk van aankopers en de WG Duurzame Overheidsopdrachten.

Uit deze raadpleging van de gebruikers komen voornamelijk de volgende aanbevelingen naar voor:

- Voor wat het algemeen regelgevend kader betreft : de omzendbrief van 16 mei 2014 lijkt zijn eerste vruchten af te werpen op verschillende terreinen, maar laat tevens ruimte voor heel wat verbeteringen inzake implementatie. Een verbeterd regelgevend instrument dat focust op de strategisch implementatie van het duurzaam aankoopbeleid afgestemd op de voorziene herstructurering van het federaal aankoopbeleid zou overwogen kunnen worden. Samenwerking met het SFA is hiertoe aanbevolen. Het huidige regelgevend kader dient ook vereenvoudigd en minder bureaucratisch gemaakt te worden. De omzendbrief dient aangepast te worden aan een steeds veranderend regelgevend kader inzake de regelgeving overheidsopdrachten. Sectie 4, hoofdstuk 4 van de omzendbrief met betrekking tot de kmo dient herzien te worden in het licht van de nieuwe wet op de overheidsopdrachten.
- Voor wat de product- of doelgroepen specifiek regelgevend kader betreft : het algemeen strategisch kader van een eventueel gereviseerde omzendbrief wordt best uitgebreid naar product- of doelgroepen specifieke regelgeving rond duurzame aspecten (omzendbrief, KB enz). Om maximaal werkbaar te blijven, zal gedacht moeten worden aan het inventariseren



van prioritaire domeinen op gebied van duurzaam aankopen (duurzaamheidsmatrix idee). Om effectief te zijn, moet verder zo dicht mogelijk aansluiting gezocht worden bij de mogelijkheden die het nieuwe strategische en tactisch-operationele federale aankoopbeleid biedt.

- Voor wat de Product-dienst specifieke vorming duurzame overheidsopdrachten betreft : de federale diensten blijken een aanzienlijke achterstand te hebben inzake vorming of netwerkvorming op product- en dienstspecifieke niveau. Zulke vormingen of kennisdelingen zijn ook een mogelijkheid om op duurzame aspecten in te zoomen. De uitbouw van de vormingsmodaliteiten in het kader van het nieuwe federale aankoopstructuur kunnen hier opportuniteiten bieden voor het duurzame aankopen.
- Voor wat de behoeftcaptatie, behoeftebepaling en marktverkenning betreft : het nieuwe aankoopmodel is vooral gericht op het opzetten van strategische en operationele processen, in het bijzonder met het oog op efficiënt en gezamenlijk aankopen nadat de behoeften door de verschillende diensten in kaart werden gebracht. Het is op dit vlak dat ook heel wat efficiëntie (een duurzaamheidswinsten) geboekt zouden kunnen worden vanuit een analyse van deze globale behoeften. Dit overzicht van behoeften (in een end-to-end platform) kan gekruist worden met aandachtspunten voor duurzaam aankopen. Zulk een duurzaamheidsmatrix overloopt het ganse federale behoefteoverzicht op relevantie en prioriteiten voor duurzaam aankopen. Zulk een duurzaamheidsmatrix, afgestemd op het end-to-end platform, dient nog ontwikkeld te worden. Samenwerkingen met het Dienstencentrum Aankoop en de verticale diensten zijn hiervoor nodig.
- Voor wat de Ondersteunend instrumentarium betreft : in het kader van de besprekingen van de herstructurering van het

federale aankoopbeleid worden verschillende begeleidende instrumenten ontwikkeld voor verschillende doelgroepen (aanvragers, aankopers enz). Het is aangewezen om praktische en regelgevende richtlijnen tot duurzaam aankopen in de verschillende voorgestelde gidsen te verwerken. Het is tevens aangewezen om praktische en regelgevende richtlijnen tot duurzaam aankopen in de standaard ICDO secretariaat – Federaal instituut voor Duurzame ontwikkeling Hertogstraat 4 - 1000 Brussel Tel. 02/501.04.67 43 bestekken en templates aangepast aan de huidige wetgeving overheidsopdrachten, te verwerken. Hiervoor zal samengewerkt worden met het Dienstencentrum Aankoop.

- Voor wat de Beleidsevaluatie en opvolging betreft : op federaal niveau zijn vooral strategische indicatoren rond duurzaam aankopen beschikbaar. Om het beleid in concreto vorm te geven op gebied van categorieën en doelgroepen zullen meer operationele doelstellingen en KPI's ontwikkeld moeten worden. Op gebied van inhoudelijke beoordeling van de individuele federale opdrachten en bestekken lijken bijlage 1 en bijlage 3 niet het meest geschikt als monitoring of rapporteringsinstrument. Het lijkt daarom aangewezen om de overige pistes inzake monitoring van E-Notification, met name het FIDO onderzoek (2017) en de E-Notification gegevensinzameling (2018), te evalueren op betrouwbaarheid en bruikbaarheid voor toekomstige structurele monitoring en rapportering.

Meer informatie op de website van de [Gids voor duurzame aankopen](#).

5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark

In omzendbrief 307 sexies van 21 april 2017 is vastgelegd dat de federale overheidsdiensten jaarlijks een overzichtslijst van hun ganse wagenpark (gekochte en geleasede voertuigen) dienen voor te le-

ggen aan de minister die bevoegd is voor Duurzame Ontwikkeling, evenals aan de inspectie van Financiën, de regeringscommissaris van Begroting of de afgevaardigde van de minister van Begroting. Deze nieuwe omzendbrief werd voor de eerste keer toegepast in januari 2018, voor wat de toestand van het wagenpark 2017 betreft.

7 federale overheidsdiensten hebben aan deze verplichting voldaan:

- de FOD Financiën
- de FOD Justitie
- de FOD BOSA
- de FOD Economie
- de FOD Mobiliteit
- de FOD Binnenlandse Zaken
- de FOD Kanselarij



5.6. Duurzame mobiliteit

In juli 2017 heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer een nieuwe nationale enquête gelanceerd over de woon-werkverplaatsingen van de werknemers. Deze enquête wordt om de 3 jaar georganiseerd bij ondernemingen en overheidsinstellingen in België die gemiddeld meer dan 100 werknemers in dienst hebben. Deze nieuwe editie werd verlengd tot 28 februari 2018. De resultaten zullen wellicht in de loop van 2019 beschikbaar zijn.

De meest recente federale diagnostiek woon-werkverkeer werd in januari 2016 gepubliceerd door de FOD Mobiliteit en Vervoer (gegevens 2014). Daaruit blijkt dat de federale ambtenaren globaal gezien gebruik maken van een duurzame mobiliteitsmodus om zich naar het werk te begeven.

Diagnostiek woon-werkverkeer van de federale ambtenaren (gegevens 2014)

	# Werknemers	% Car	% Carpool	% Moto	% Trein	% MTB	% Georganiseerd collectief vervoer	% Bicycle	% Walk	Gemiddelde toegankelijkheid (op 5)
Ministerie Defensie	14767	57,4%	5,8%	3,6%	15,8%	3,7%	0,4%	12,5%	0,9%	2,0
FOD Binnelandse Zaken	4599	31,8%	0,8%	0,2%	50,2%	9,4%	0,0%	6,3%	1,3%	3,7
FOD Economie	1854	8,3%	0,0%	0,4%	69,6%	16,3%	0,0%	2,4%	3,0%	4,8
FOD Financiën	23924	41,0%	0,2%	0,7%	34,0%	10,4%	0,1%	11,0%	2,7%	3,6
FOD Justitie	23419	33,4%	0,0%	0,2%	48,7%	10,4%	0,0%	7,4%	0,0%	3,2
FOD Kanselarij	246	12,2%	0,8%	0,4%	52,4%	30,5%	0,0%	0,4%	3,3%	5,0
FOD Mobiliteit	1066	7,0%	0,2%	0,8%	74,4%	12,9%	0,0%	3,0%	1,7%	5,0
FOD Sociale Zekerheid	489	7,4%	0,2%	0,0%	71,8%	19,0%	0,0%	0,6%	1,0%	5,0
FOD Budget	143	8,4%	0,0%	0,0%	72,0%	16,8%	0,0%	2,1%	0,7%	5,0
FOD Volksgezondheid	1183	5,5%	0,3%	0,3%	80,8%	10,9%	0,0%	1,8%	0,4%	5,0
POD Maatschap. Integratie	134	5,2%	0,0%	0,0%	72,4%	22,4%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0
FOD Wetenschapsbeleid	241	7,1%	0,8%	0,8%	66,0%	19,5%	0,0%	3,7%	2,1%	4,0
FOD Werkgelegenheid	791	7,1%	0,0%	0,9%	75,7%	12,9%	0,0%	2,8%	0,6%	5,0
FOD P&O (+ Selor)	131	8,4%	0,0%	0,8%	77,1%	11,5%	0,0%	2,3%	0,0%	5,0
FOD Buitenlandse Zaken	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	
TOTAAL	72987	38,4%	1,3%	1,1%	39,4%	9,4%	0,1%	9,1%	1,3%	

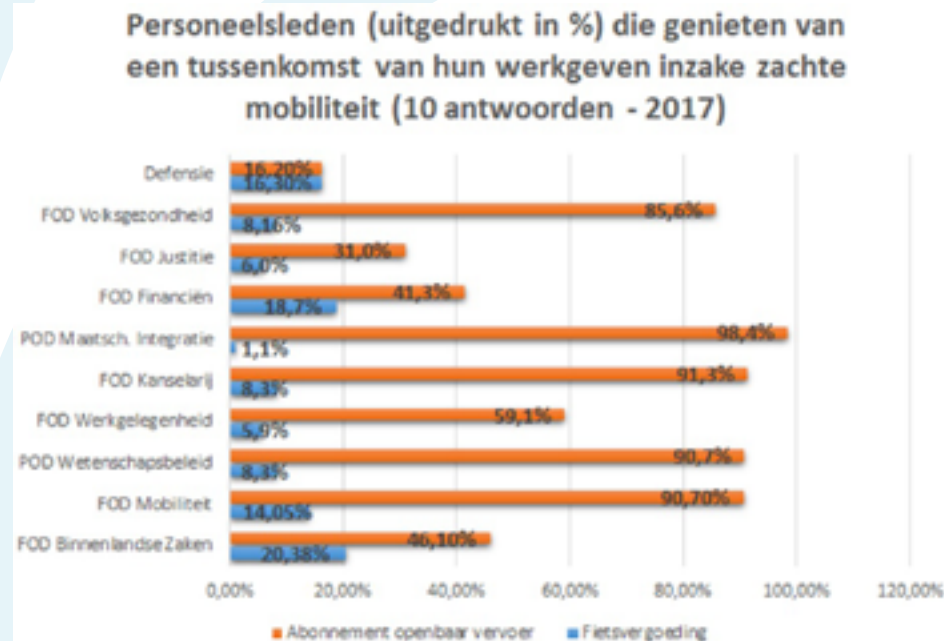
Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer – 2016

1 = zeer slechte bereikbaarheid - 5 = uitstekende bereikbaarheid

In 2014 leverde de deelname van de FOD's en POD's aan het onderzoek van de FOD Mobiliteit en Vervoer over het woon-werkverkeer gegevens op voor een totaal van 72.987 federale ambtenaren in vergelijking met 49.022 werknemers in 2011. Onderstaande resultaten hebben betrekking op de vervoersmiddelen die worden gebruikt voor het hoofdtraject. De instellingen met een uitstekende gemiddelde bereikbaarheidsscore (1= heel slechte bereikbaarheid; 5 = uitstekende bereikbaarheid) zijn gevestigd op 1 of 2 sites.

Wat het beleid rond duurzame mobiliteit betreft, dat door de federale overheidsdiensten wordt gevoerd, hebben 10 van de 14 diensten in 2017 geantwoord op de vragenlijst van de ICDO-database. Alle respondenten voldoen aan hun verplichtingen op dat gebied:

- Deelname aan de federale en gewestelijke diagnostiek woon-werkverkeer;
- Opstellen van een bedrijfsvervoerplan (BVP);
- Tenlasteneming van de abonnementen op het openbaar vervoer
- En betaling van fietsvergoedingen.



Bron: Database ICDO - Februari 2018

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden van wie het abonnement voor het openbaar vervoer tussen 2016 en 2017 werd terugbetaald.



Bron: Database ICDO - Februari 2018

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van het percentage van personeelsleden dat tussen 2016 en 2017 een fietsvergoeding heeft ontvangen.



Bron: Database ICDO - Februari 2018

Het ontbreken van gegevens voor 2016, in beide tabellen, betekent dat de dienst geen informatie heeft meegedeeld over het desbetreffende jaar via de databank van de ICDO.

Goede praktijk van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg:

Op de uitnodigingen voor onze studiedagen en onze colloquia vermelden wij systematisch dat ons gebouw in de buurt van het NMBS-station Brussel-Zuid is gelegen.

Goede praktijk van de FOD Mobiliteit en Vervoer:

Bij ons is de Week van de Mobiliteit de Week van de Duurzame Mobiliteit, met uitsluitend acties in dat verband. Informatie over de veiligheid van fietsers, de opkomende vormen van mobiliteit,...

Goede praktijk van de POD Maatschappelijke Integratie:

Verplichting om de trein te gebruiken voor alle opdrachten in het buitenland waarvan de af te leggen afstand voor de verplaatsingen minder dan 900 km bedraagt.

Goede praktijk van de FOD Financiën:

Voor de gebouwen in Antwerpen (ca. 2000 medewerkers), die de komende jaren door grote wegenwerken moeilijker met de wagen bereikbaar zijn, neemt de FOD samen met andere grote werkgevers in Antwerpen deel aan het project «Slim naar Antwerpen».

- De FOD Financiën wil een gedragswijziging aanmoedigen, zodat medewerkers ook nadien met de fiets en het openbaar vervoer naar het werk komen.*
- Dat project laat medewerkers kennis maken met een Mobilotheek, waar zij twee weken gratis verschillende soorten fietsen en openbaar vervoer kunnen testen.*

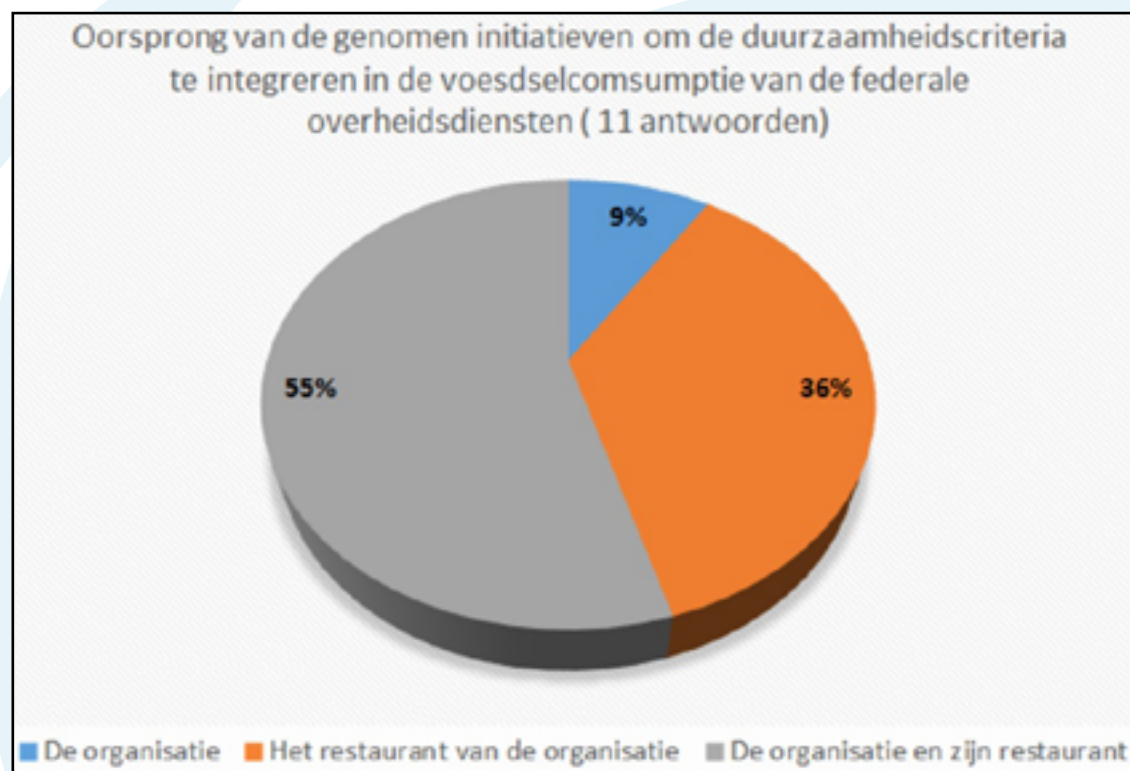
Het project in Antwerpen is een “learning point” voor andere gebouwen.



5.7. Duurzame voeding

In 2009, 2011 en 2013 heeft het FIDO (toen nog POD DO genoemd) projecten opgestart om de voeding in de personeelsrestaurants van de federale overheid duurzamer te maken.

Hoever staat de integratie van duurzaamheidscriteria in het voedselverbruik van de federale overheidsdiensten in 2016 ? 11 van de 14 hebben over deze problematiek gerapporteerd via de onlinedatabase van ICDO.



Bron: Database ICDO – Februari 2018

Goede praktijk van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie:

Het beheer van het bedrijfsrestaurant is onder meer gebaseerd op de volgende punten:

- *Minstens 50% van de aangeboden maaltijden moeten zijn bereid met duurzame voedingsproducten of met producten die afkomstig zijn uit de fairtradehandel.*
- *Wij houden in de offerteaanvraag rekening met de duurzame voedingscriteria, d.w.z. het gebruik van verse, seizoens- of streekproducten, de diversiteit van de voorgestelde menu's, het smakeevenwicht, gezonde voedingsmiddelen en een regelmatig aanbod van vegetarische menu's.*
- *De maandmenu's zullen worden beoordeeld op basis van de hiervoor vastgelegde criteria.*

Goede praktijk van het restaurant van de FOD Kanselarij van de eerste minister:

De keuken blijft inspanningen leveren om de negatieve milieu-impact van de aan de restaurantbezoekers aangeboden gerechten te verminderen, stelt daarbij de klantentevredenheid voorop en houdt eveneens rekening met de budgettaire beperkingen (vegetarische alternatieven, bio broodjes, keuze uit meerdere soorten van vis met een MSC-label, meer respect voor de seizoenen bij de keuze van het fruit en de groenten en in het menu aanduiding in het vetgedrukt wanneer het gaat om seizoensproducten, aankoop van biologische producten, zoals brood, melk, quinoa en bepaalde groenten, enz., integratie van een vegetarische verrassing in het menu om het «Good Food»-label te bekomen, deelname aan de Bioweek, enz.

Goede praktijk van het restaurant van het Justitiepaleis:

Het restaurant van het Justitiepaleis van Brussel (dat door de centrale administratie wordt beheerd) neemt verschillende initiatieven: - elke donderdag een vegetarisch gerecht op het menu (vermindering van het vleesconsumptie); - vermindering van de hoeveelheid rood vlees met 10 gram per persoon (+/- 300 steak/week); - het gebruik van fairtradekoffie; - sensibilisering van de restaurantbezoekers (uitstalling van verpakkingen van gezonde producten aan de ingang van het restaurant om aan de klanten te tonen dat wij proberen om gezondere producten te gebruiken en/of producten die meer respect hebben voor het dierenwelzijn en de natuur), bijvoorbeeld: er worden biologische eieren gebruikt; de gebruikte frituurolie draagt het «healthy green» label (niet-gehydrogeneerde olie, zonder palmolie), de voorkeur wordt gegeven aan rietsuiker (met het fairtradelabel) boven traditionele geraffineerde suiker; er wordt witte biologische wijn met een fairtrade-label aangeboden. Voor de samenstelling van de menu's beschikken wij over een tabel met de seizoensgroenten die wij proberen na te leven. Wij proberen om evenwichtige weekmenu's op te stellen, door variatie te brengen in de kleuren, verschillende soorten groenten, pasta, vis en vlees op het menu te zetten. Elke dag wordt er een saladbar aangeboden met groenten, linzen en quinoa.



5.8. Duurzame evenementen

In 2015 ontwikkelde het FIDO de onlinetool www.duurzaamevenement.belgium.be waarmee de duurzaamheid van een evenement kan worden beoordeeld. Verschillende thema's komen aan bod: plaats van het evenement, voeding, logies, communicatie, enz. De tool gaat gepaard met een gids die is opgebouwd volgens dezelfde structuur en die vol staat met nuttige informatie voor de organisatie van een verantwoord evenement.

Meer informatie over de onlinetool en de gids voor de organisatie van duurzame evenementen vindt u op de website van het FIDO.

10 van de 14 federale overheidsdiensten hebben via de online-database van ICDO gerapporteerd over de integratie van duurzaamheidscriteria bij de organisatie van hun evenementen.

Hieruit blijkt dat bij twee types van evenementen over het algemeen regelmatig of frequent milieu-, maatschappelijke en economische criteria worden geïntegreerd. Het gaat enerzijds om seminars en conferenties en anderzijds om de feesten voor het personeel. Bij de andere types van evenementen (receptie, persconferentie, extern bezoek, deelname aan een beurs of salon, tentoonstelling of andere) wordt zelden of nooit een dergelijke aanpak gevolgd.

Goede praktijk van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu:

Duurzaam cateringaanbod voor de evenementen. Er werd een toolbox opgesteld voor evenementen waarvoor een beroep op een externe leverancier moet worden gedaan. Tijdens de organisatie van externe evenementen houden wij rekening met de beschikbaarheid om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen en proberen wij in de mate van het mogelijk (sommige zalen werken met hun eigen traiteur) samen te werken met een traiteur die biologische en/of duurzame producten gebruikt (zoals dit jaar werd gedaan voor de dag van de FOD en de nieuwjaarsreceptie).

5.9. Duurzame human resources

In deze nieuwe rubriek besteden wij aandacht aan de initiatieven en de acties die door de federale overheidsdiensten worden ondernomen in het kader van het diversiteitsbeleid en het welzijn op het werk.



Goede praktijk van de FOD Mobiliteit en Vervoer:

Wij hebben deelgenomen aan de Federale Week van de Diversiteit. Elke dag kreeg het personeel advies in verband met het thema. Tijdens de Federale Dag van de Diversiteit hebben wij tijdens de middag conferenties georganiseerd over armoede op de werkvloer. Het contactpunt Handicap blijft de vragen beantwoorden die het ontvangt via de daartoe voorziene request. Enkele van de verwezenlijkingen zijn:

- *de ondertekening door de verschillende betrokken partijen van de “beleidsverklaring betreffende de preventie van alcohol- en drugsgebruik”*
- *de uitvoering van een risicoanalyse over de elektromagnetische velden*
- *de opstelling van de basistekst over het re-integratiebeleid*
- *de uitwerking van een enquête over stress in de DG en de personeelsdiensten*
- *de uitvoering van een risicoanalyse door middel van een enquête op de werkposten*

Goede praktijk van de POD Wetenschapsbeleid:

Opstelling en uitvoering van een actieplan op het vlak van gendermainstreaming.

BELSPO heeft in 2017 psychosociale risico-indicatoren opgesteld en in dat verband een voorafgaande diagnose uitgevoerd. Er werden diverse acties en opleidingen georganiseerd voor alle personeelsleden: opleiding over omgaan met stress, wekelijkse yogalessen, griepvaccinatieprogramma, enz.

Goede praktijk van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg:

Oprichting van een contactpunt diversiteit en een contactpunt voor mensen met een handicap, organisatie van een informatievergadering en voorstelling van de goede praktijken op het vlak van diversiteit. Intern (voor het eigen personeel): voorbereiding en lancering van een zelfevaluatietool «beeldschermwerk», project betreffende de re-integratie van langdurig zieke werknemers, IDPBW en uitvoering van een risicoanalyse psychosociale aspecten.



Goede praktijk van de FOD Financiën:

Een greep uit de sensibiliseringsacties 2017:

- *De Move Weeks van 11 t.e.m. 29 september met talrijke sportactiviteiten over heel het land, om iedereen aan te moedigen om meer te bewegen.*
- *Bedrijftheater rond gendergelijkheid in het beroepsleven, een symbolische sessie Krav Maga 'Women only' en praktische workshops exclusief voorbehouden voor vrouwen : 'Jouw netwerk als troef' of 'Je zelfvertrouwen ontwikkelen'.*
- *Er werd ook een project rond loopbaanbegeleiding gelanceerd om de loopbaan van vrouwen een boost te geven. De FOD Financiën bekam de Diversity Award 2017 voor zijn activiteiten voor "het evenwicht man - vrouw.*
- *In de eerste semester van 2017 zijn er bedrijftheaters georganiseerd rond omgaan met multiculturaliteit.*
- *De Middagen van de gezondheid op verschillende locaties in het land tijdens de middagpauze met uiteenzetting en tips van een expert over een actueel gezondheidsthema, o.a. hoge bloeddruk, diabetes, darmkanker, slaapstoornissen, tabaksgebruik, brandveiligheid & brandwonden, orgaandonatie (ter ondersteuning van de nationale sensibiliseringscampagne van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van voedselketen en Leefmilieu),...*
- *Eind 2017 werden medewerkers uitgenodigd voor de film "The Intern", gevolgd door een conferentie over leeftijdsverschillen op de werkvloer.*

Goede praktijk van de FOD Justitie:

In 2017 hebben de cel Individuele begeleiding en de cel Diversiteit een brochure over autismespectrumstoornis (ASS) opgesteld ter attentie van medewerkers met ASS, leidinggevendenden, collega's en teams die ermee worden geconfronteerd, om middelen aan te reiken om het wederzijds respect te verbeteren en ervoor te zorgen dat er beter naar elkaar wordt geluisterd. Naast de basisopdrachten van de verschillende diensten binnen het departement dat zich bezighoudt met het thema, waaronder de dienst Welzijn & Diversiteit, werden er in 2017 verschillende projecten uitgewerkt die rechtstreeks verband houden met het welzijn op het werk.

Sommige ervan zijn nog aan de gang, waaronder: - een project om de nieuwe wetgeving inzake re-integratie uit te voeren, met inbegrip van de aanstelling van een 'disability manager' - een project dat de ontwikkeling van een opleidingsaanbod/sensibilisering over de burn-out beoogt - een proefproject over flexibel werken. In het kader van deze materie is het departement ook actief binnen verschillende netwerken en federale werkgroepen. Daarnaast vinden er regelmatig overlegvergaderingen plaats tussen de diensten P&O, de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en Empreva.

Goede praktijk van de Ministerie van Defensie:

(1) Voorzitterschap van het Netwerk Federale Diversiteit. (2) Organisatie van: o de Federal Diversity Award 2017; o de Federale dag van de Diversiteit 2017 met als thema "Armoede op de werkvloer". (3) Deelname aan: o studiedagen over diversiteitsgerelateerde thematieken; o vergaderingen van de Diversity Managers Association Belgium; o de Belgian Pride 2017 door Belgian Defence Rainbow Community; o Open@Work events. Open@work is een initiatief dat bedrijfsnetwerken van holebi's, transgenders en bondgenoten samenbrengt.

6. Activiteiten van de Cellen Duurzame Ontwikkeling van de Federale Overheidsdiensten

6.1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister



de heer Christophe Cuhe, lid van de ICDO en mevrouw Aude Van Grootenbruel, plaatsvervangster

De Cel “Duurzame Ontwikkeling” van de Kanselarij van de Eerste Minister werd opgericht in overeenstemming met het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging.

Het onderstaande organigram geeft weer welke actoren het nauwst betrokken zijn bij de duurzame ontwikkeling binnen de Kanselarij. Het bevestigt het belang van de Cel DO.



De cel «Duurzame ontwikkeling» is samengesteld uit:

- een vertegenwoordiger van het Directiecomité (in dit geval de Voorzitster van het Directiecomité a.i.);
- de coördinator Duurzame Ontwikkeling, vertegenwoordiger van de Kanselarij van de Eerste Minister bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) en zijn vervangster;
- de verantwoordelijke voor het communicatiebeleid rond duurzame ontwikkeling;
- een verantwoordelijke van de dienst ICT;
- een verantwoordelijke van de dienst Budget & Beheerscontrole;
- een verantwoordelijke van de dienst Secretariaat en Logistiek;
- één van de twee preventieadviseurs;
- een vertegenwoordiger van de Algemene Directie Secretariaten en Overleg, lid van de Werkgroep “Duurzame ontwikkelingseffectbeoordeling” bij de ICDO;
- een vertegenwoordiger van de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging;
- een vertegenwoordiger van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO);
- en de verantwoordelijke voor de opvolging van de milieu-indicatoren.

In de praktijk wordt de Cel DO ondersteund door het Green Team, een gemotiveerde ploeg van een tiental mensen uit de verschillende diensten, die concreet en proactief te werk wil gaan.

Met ondersteuning van het Directiecomité spannen de Cel DO en het Green Team zich samen in om de volgende taken te volbrengen:

- deelnemen aan de werkgroepen van de ICDO,
- de uitwerking en de opvolging van het Actieplan Duurzame ontwikkeling van de Kancelarij,
- de opvolging van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten van de Kancelarij,
- de opvolging van de uitvoering van het beleid inzake intern milieubeheer,
- de bewustmaking van de Kancelarij voor duurzame ontwikkeling.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De bewustmaking van alle personeelsleden voor duurzame ontwikkeling is een continu proces, via intranet, e-mails, affiches en activiteiten. Heel concreet voerde de Kancelarij volgende projecten uit in 2017 :

- In juli 2017 heeft ze enkele “green tips” over afvalsortering, papierverbruik, verwarming, elektriciteit, water en dienstreizen verspreid.
- Tijdens de Bewuste Visweek (van 25 september tot 1 oktober) heeft ze in het personeelsrestaurant een presentatie over verantwoorde visserij georganiseerd.
- In december 2017 heeft ze een sensibiliseringscampagne rond biodiversiteit verspreid die werd opgezet door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in samenwerking met de Cel Campagnes van de Algemene Directie Externe Communicatie. Deze campagne heeft tot doel burgers tips en eenvoudige praktijken aan te reiken om te consumeren met eerbied voor de biodiversiteit.

- De keuken heeft haar inspanningen voortgezet om de negatieve milieu-impact van de gerechten die aan de klanten in het restaurant worden aangeboden te verminderen, rekening houdend met de tevredenheid van de klanten en met budgettaire beperkingen (vegetarische alternatieven, biobroodjes, keuze uit verschillende MSC-gelabelde soorten vis, meer aandacht voor seizoensgebonden groenten en fruit en vermelding in vetjes in het menu wanneer dit het geval is, aankoop van bioproducten zoals brood, melk, quinoa, bepaalde groenten ..., opname van een vegetarische verrassing in het menu, om het “good food label” toegekend te krijgen en vervolgens te behouden, deelname aan de bioweek,).
- Naar aanleiding van de week van de mobiliteit (van 16 tot 22 september 2017) werden de personeelsleden aangemoedigd om de dienstfietsen van de Kancelarij te gebruiken, waarvan er twee elektrisch zijn, in het kader van hun dienstverplaatsingen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- De Kancelarij blijft initiatieven nemen om het welzijn van het personeel te bevorderen: mindfulness-sessies en yogalessen in het Internationaal Perscentrum, terbeschikkingstelling van het relaxatielokaal van het dispensarium van de sociale dienst bij de Horizontale FOD's en de Regie der Gebouwen, Tai Chi Chuan lessen bij de Regie der Gebouwen
- Tot slot is en blijft de Week van de duurzame ontwikkeling van de federale overheid (van 23 tot 27 oktober 2017) een belangrijke activiteit binnen onze organisatie. Het Green Team vormt bovendien een onmisbare, drijvende kracht achter de organisatie van dat evenement. In 2017 stond die week in het teken van “upcycling” of creatief hergebruik, namelijk het transformeren van voorwerpen die normaal in de vuilbak zouden belanden, om ze in een andere vorm te hergebruiken.

- In het personeelsrestaurant werd een “upcycling” hoek ingericht om het personeel van de Kancelarij enkele ideeën voor creatief hergebruik te laten ontdekken aan de hand van voorbeelden, tips, foto’s, handleidingen ...

Op het intranet van de Kancelarij werd bovendien een voorbeeld geplaatst van creatief hergebruik op het vlak van informatica. Er werd een lijst opgesteld met verantwoorde digitale Green IT-maatregelen die door de dienst ICT doorgevoerd zijn. Die betreffen met name de recyclage van IT-materiaal, het verminderen van het elektriciteitsverbruik in de Data Centers, de rationalisering van het printpapier en het delen van informatica-infrastructuur.

Tot slot startte de dag van de duurzame ontwikkeling traditiegetrouw met een duurzaam ontbijt in het personeelsrestaurant, waarna een duurzaam menu werd aangeboden tijdens de lunchpauze.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De Kancelarij wil een antwoord bieden op 9 uitdagingen die een impact hebben op maatschappelijk, ecologisch, economisch en ethisch vlak.

1. Ondersteuning van de werking van de regering door de kwaliteit en de continuïteit van de diensten die we aanbieden.
2. Transparante informatie door een efficiënte communicatie van de beslissingen van de federale regering en van de diensten die de federale overheid levert.
3. Verantwoorde openbare investeringen door de voorbereiding van de reglementering inzake overheidsopdrachten met bijzondere aandacht voor sociale en milieuclausules.
4. Ondersteuning van het overleg tussen de federale staat en de deelgebieden en tussen de federale staat, de deelgebieden en de

vakbonden door onze deskundigheid en het vertrouwen dat we opwekken.

5. Een optimale federale administratie door als drijvende kracht achter belangrijke projecten op te treden, door in transversale projecten te investeren en door gemeenschappelijke waarden te delen.

6. Een rechtvaardig en duurzaam humanresourcesbeleid door het uitvoeren van actieplannen zoals gendermainstreaming, handistreaming, diversiteitsbeleid ...

7. Betrokken en geëngageerd personeel:

- door werkinstrumenten en -processen te verbeteren ;
- door gezonde voeding te promoten ;
- door de personeelsleden aan te moedigen een carrièreplan te verwezenlijken ;
- door interne mobiliteit te stimuleren.

8. Zichtbaarheid en promotie van de federale instellingen door promotie-, communicatie- en bewustmakingsacties en de organisatie van evenementen met een hoge toegevoegde waarde.

9. Duurzame ontwikkeling is een dagelijkse realiteit door de aanpak van:

- afval ;
- mobiliteit ;
- CO²-vermindering ;
- energie-, water- en papierverbruik.

Duurzame ontwikkeling vormt een rode draad in het geheel van de activiteiten en taken van de Kancelarij.

- Duurzame ontwikkeling heeft elk jaar haar plaats in de Algemene beleidsnota van de Eerste Minister. Bovendien is het topmanagement erg begaan met duurzame ontwikkeling.
- Alle personeelsleden van het bestuur en van de beleidsorganen zijn zich bewust van de rol die ze op dat vlak kunnen spelen, elk

op hun niveau. Zowel in het kader van de interne activiteiten van de Kancelarij als tijdens vergaderingen buitenshuis mag duurzame ontwikkeling niet uit het oog wordt verloren.

- In dat kader neemt de Kancelarij zoveel mogelijk deel aan de netwerken en werkgroepen van de ICDO en het FIDO. Dankzij de talrijke contacten is de samenwerking optimaal.
- De Kancelarij respecteert de verplichting om een regelgevingsimpactanalyse (RIA) uit te voeren voor voorontwerpen van wet en ontwerpen van koninklijk of ministerieel besluit waarvoor de tussenkomst van de Ministerraad vereist is.
- De Kancelarij ziet toe op de interne toepassing van de bepalingen van de omzendbrief van 16 mei 2014—Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen.
- De evaluatie van het actieplan 2017 en de uitwerking van het actieplan 2018 maakten het mogelijk om stil te staan bij het reeds verrichte werk en na te denken over nieuwe mogelijkheden om duurzame ontwikkeling beter te integreren in de opdrachten en beleidslijnen van de Kancelarij, maar ook in haar intern beheer.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

• Milieubeheersysteem

Op 7 februari 2017 ontving de Kancelarij het label “Ecodynamische onderneming” met drie sterren, voor drie jaar. De presentatiefiche van het label “Ecodynamische onderneming” van onze FOD staat op de website van Leefmilieu Brussel. Deze fiche bevat enkele voorbeelden van gerealiseerde ecodynamische acties die onze organisatie graag naar voor wil brengen (beheer van het energieverbruik en het papierverbruik, bewustmaking van het personeel, opvolging van indicatoren, “Paperless Government”, “Green Data Center”, Green Team, duurzaam restaurant ...).

• Duurzaam aankoopbeleid

De Kancelarij is erg begaan met de impact die ze kan hebben dankzij haar aankoopbeleid. Daarom heeft ze in 2017, overeenkomstig haar Actieplan Duurzame Ontwikkeling, een tool uitgewerkt om haar aankopen te centraliseren en de integratie van duurzame ontwikkeling in haar overheidsopdrachten beter te kunnen meten. Deze databank zal in 2018 operationeel zijn.

Verder heeft de Kancelarij de rapporteringsverplichting nageleefd voor overheidsopdrachten van meer dan 85.000 euro excl. btw, zoals vereist in de omzendbrief van 16 mei 2014—Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen. Calcul du montant total TVAC des marchés publics ayant trait à l’année concernée et pour lesquels votre organisation a appliqué la circulaire du 16 mai 2014. In 2017 heeft de Kancelarij 17 overheidsopdrachten van meer dan 85.000 € incl. btw geplaatst voor een totaalbedrag van 13.471.269,22 €: 5 opdrachten werden ingevoerd in de databank voor een bedrag van 1.695.451,44 €, 4 controleli-

jsten werden opgesteld, 1 opdracht bevatte enkel milieucriteria, 3 opdrachten bevatten enkel sociale clausules en 1 opdracht bevatte zowel milieucriteria als sociale clausules.

- **Inventaris van de jaarlijkse aankopen voor het federale dienstvoertuigenpark**

Voor alle dienstvoertuigen van de Kancelarij werd een leasingovereenkomst afgesloten (zie zie databank). Een van deze voertuigen is hybride.



6.2. FOD Personeel en Organisatie



*mevrouw Géraldine Matt, lid van de ICDO, en
de heer Vincent Triest, plaatsvervanger)*

Inleiding

Het integreren van de vier entiteiten 'FOD B&B', 'FOD P&O', 'Fedit' en 'Empreva' vanaf 1 maart 2017 heeft een behoorlijk aantal gevolgen gehad voor het beleid rond duurzame ontwikkeling in de nieuwe organisatie, genaamd 'FOD BOSA'.

Een eerste belangrijk aspect bevindt zich op de verticale as van de infrastructuurbehoeften. De oude structuren bevonden zich verspreid over vijf gebouwen : Wetstraat 51, Handelsstraat 98, Koningsstraat 30 bus 2, WTC III in de Simon Bolivarlaan 30 en Eurostation. Twee van deze gebouwen – Wetstraat 51 en Koningsstraat 30 bus 2 – zijn ooit gecertificeerd geweest als EMAS-geregistreerd. In beide gebouwen bestond er dus een gecertificeerd 'milieumanagementbeleid' dat een heel aantal aspecten rond duurzaamheid en duurzame ontwikkeling mee insloot. Een typisch voorbeeld hiervan is het werken rond 'duurzame aankopen' met gevolggevingen aan een aantal circulaires en richtlijnen. Het gebouw 'Wetstraat 51' wordt geleidelijk aan verlaten in de loop van 2017 en 2018 met de bedoeling een concentratiebeweging te volbrengen in WTC III. Een belangrijk gevolg voor het beleid rond duurzame ontwikkeling is dus het transponeren van deze beleidsmaatregelen naar de grotere nieuwe organisatie FOD BOSA hetgeen momenteel in volle beweging is. Het herschrijven van een aantal procedures in WTC III rond deze problematiek is een ver-

der gevolg. Dit heroriënteringswerk is momenteel in volle gang.

Een tweede aspect betreft het toepassen van een aantal duurzaamheidsregels in overeenstemming met nieuwe wetgeving in het Brussels Gewest. Telkens bij aankomst van een nieuwe groep personeelsleden die verhuist naar WTC III dient nagegaan te worden of deze duurzaamheidsregels gekend zijn bij de nieuwkomers. Zo schrijft het intern reglement richtlijnen voor inzake gebruik (of juist niet gebruik) van kleine apparaten (koffiemachines, radios) en het duurzaam omgaan ermee.

Een derde aspect betreft het toepassen van een aantal milieuregels in het gebouw WTC III. Zo dienen procedures rond afvalverwerking, stockage, vervoersmiddelen telkens herschreven te worden in het kader hiervan. Ook dit werk is in volle opbouw geweest in 2017.

Een vierde aspect is het streven naar een nieuw milieumanagementsysteem. Hier werd de optie genomen om het gebouw milieutechnisch in orde te stellen qua systemen en wettelijke conformiteit en vanuit dat platform eventueel een herzien versie van een certificaat aan te vragen.

De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

ZELFEVALUATIEKADER MAATSCHAPPELIJKE VERANDWOORDELIJKHEID (ZEMV)

Overheidsbesturen streven ernaar tegemoet te komen aan een categorie van behoeften van de samenleving en hebben daardoor van nature een taak inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid. Naast hun hoofdtaak moeten overheidsorganisaties verantwoordelijk optreden in al hun activiteiten en in hun invloedssfeer om bij te dragen tot de economische, de sociale en de milieucomponent van duurzame ontwikkeling.



Het Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (ZEMV) heeft als belangrijkste taken de impact van de organisatie op haar stakeholders en haar invloedssfeer in kaart te brengen, waarbij verwezen wordt naar de 7 thema's of centrale aandachtspunten van maatschappelijke verantwoordelijkheid die geïdentificeerd werden door ISO 26000, en een actieplan op te stellen voor organisatiebestuur dat op maatschappelijke verantwoordelijkheid toegespitst is.

De 7 centrale aandachtspunten zijn:

1. Bestuur
2. Arbeidsverhoudingen en -voorwaarden
3. Mensenrechten
4. Eerlijke praktijken
5. Milieu
6. Betrekkingen met de burgers
7. Gemeenschappen en lokale ontwikkeling

Het ZEMV toepassen begint met het in kaart brengen van de hoofdactiviteiten van de organisatie, haar producten (outputs) en resultaten (outcomes) om de impact ervan op de rechtstreekse belanghebbenden (stakeholders I), op de invloedssfeer en, tot slot, op de hele samenleving te identificeren. Deze tool houdt verband met de TQM-benadering met het CAF: de meeste domeinen van de tool komen voor in alle criteria van het CAF, maar zijn grondig uitgewerkt.

Een diepgaande analyse werd uitgevoerd rond maatschappelijke verantwoordelijkheid van de RSZ en van de RVA in het kader van het eindwerk van een medewerker.

In 2017 heeft het management team van de DG R&O een oefening uitgevoerd rond visie, missie, waarden waarbij ze de 8 centrale vra-

gen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft meegenomen.

De FOD Binnenlandse Zaken, het RIZIV wensen deze 8 centrale vragen rond maatschappelijke verantwoordelijkheid op te nemen in hun nieuw beheerscontract.

De Openbare Watermaatschappij SPGE (Wallonië) heeft het geheel van zijn personeel laten deelnemen aan de definitie van de waarden en heeft de gedragingen en indicatoren vastgelegd voor elke werknemer, voor de teamverantwoordelijke en per dienst. De duurzaamheid is één van de waarden van hun charter.

Op 27/11/2017 werd een event met de mandatarissen georganiseerd rond maatschappelijke verantwoordelijkheid en het engagement van de administraties naar de burgers met de regio's en gemeenschappen. [Alle documenten zijn op fedweb.](#)



6.3. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking



mevrouw Ellen Cheyns, lid van de ICDO, en de heer Tim Bogaert, plaatsvervanger

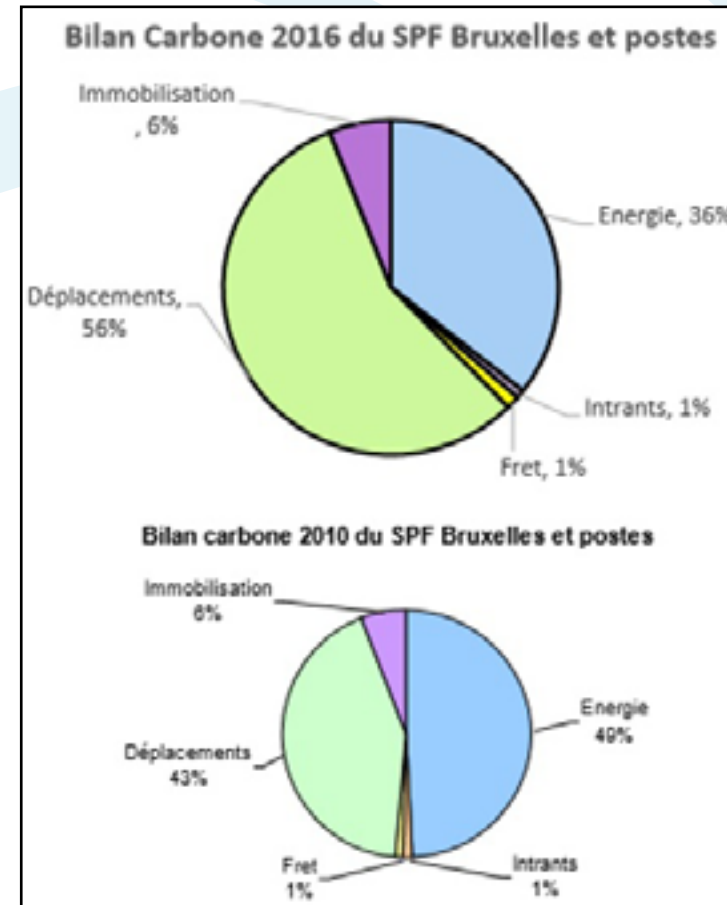
De systematische opvolging van duurzame ontwikkeling in het kader van onder andere het KB van 9 oktober 2014 werd eind 2015 nieuw leven in geblazen door de benoeming van nieuwe vertegenwoordigers voor het ICDO. Er werd voorgenomen de cel duurzame ontwikkeling opnieuw samen te stellen. Het KB van 22 september 2004 identificeert de minimale samenstelling van de cel. Deze mensen werden geïdentificeerd binnen de FOD maar werden nog niet officieel benoemd als lid van de cel, ad hoc samenwerking bestaat echter wel.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De cel DO bestond niet als permanente structuur. In 2017 werd opnieuw een poging gedaan een zicht te krijgen op de acties en maatregelen die reeds genomen werden op vlak van duurzame ontwikkeling en interne milieuzorg. Ten dien einde werden alle verantwoordelijke diensten gevraagd ten minste de gegevens die verzameld worden in de ICDO database aan te leveren. Het resultaat kan in de database teruggevonden worden met betrekking tot duurzame voeding en het wagenpark.

Daarnaast liet de FOD Buitenlandse Zaken een CO2-voetafdruk studie uitvoeren, zowel op het hoofdkwartier in Brussel als in alle buitenlandse posten. De vergelijking met de studie uit 2010 toont

een algemene verlaging van de CO2 emissies van de FOD aan, terwijl de inspanningen worden benadrukt die nog kunnen worden gedaan. Een strategie om de CO2-voetafdruk verder te beperken werd ook uitgewerkt. Om de resultaten te bekomen werden enquêtes uitgestuurd naar alle diplomatieke posten (staat van de gebouwen, energieverbruik en transporten).



© Jasper Louette

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Duurzame Ontwikkeling blijft sterk verankerd in het Belgisch buitenlands en ontwikkelingsbeleid, in het bijzonder via de opvolging die gegeven wordt aan de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling en de SDGs. Dit engagement wordt ingevuld via een dubbele as: het voorzien in de nodige coördinatie tussen de verschillende betrokken actoren enerzijds, en concrete acties anderzijds.

Coördinatie:

- Via de bestaande coördinatiemechanismen die beheerd worden door de FOD BZ, zoals de «CoorMulti» en DGE-overleg, stonden wij garant voor de Belgische gecoördineerde standpuntbepaling inzake duurzame ontwikkeling op Europees en multilateraal vlak. Dankzij deze mechanismes werden alle bevoegde overheden, zowel federaal als gefedereerd, ten volle betrokken bij dit dossier, onder meer voor wat betreft de voorbereidingen van het UN High Level Political Forum voor duurzame ontwikkeling (HLPF, 10-19/7/2017), de UN Environment Assembly (UNEA, 4-6/12/2017), en de uitwerking van EU Raadsconclusies terzake (oa Raadsconclusies 20/6/2017 “A sustainable European future: The EU response to the 2030 Agenda for Sustainable Development”; Raadsconclusies 13/10/2017 “EU prioriteiten voor UNEA-3). De Coormulti-vergaderingen laten ook toe informatie uit te wisselen over de laatste stand van zaken en laten ruimte voor inbreng vanuit het brede maatschappelijk middenveld.
- Teneinde de coherentie in dit dossier te verzekeren wordt binnen de FOD BZ eveneens voorzien in de nodige overlegstructuren, gecreëerd zodat de verschillende bevoegde diensten, inclusief ons postennetwerk, actief betrokken worden bij de opvolging van de SDGs. Een belangrijke stap in dit proces is de oprichting in 2017 van de nieuwe directie MD8 Leefmilieu en Klimaat

(samenvoeging van de bestaande directie M8 en de dienst D2.4), ter versterking van de samenwerking, informatie-uitwisseling, verdediging van gemeenschappelijke standpunten en opvolging van de internationale organisaties en conferenties van belang rond de thema's leefmilieu, klimaat en duurzame ontwikkeling. Vanuit de FOD BZ worden eveneens de activiteiten van de IMCDO werkgroepen rond de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling en de Technische Werkgroep Internationaal mee opgevolgd.

Concrete acties & beleid :

- Tijdens het 2017 High Level Political Forum (HLPF) presenteerde België haar National Voluntary Review (NVR). De voorbereiding hiervan was een gezamenlijke oefening waarbij alle federale en gefedereerde entiteiten betrokken waren. De FOD speelde een eerstelijnsrol bij deze werkzaamheden, in het bijzonder door middel van de 2 “penhouders” die de redactie van het NVR rapport voor hun rekening genomen hebben, de ondersteuning van de speciaal daartoe opgerichte interfederale politieke stuurgroep verantwoordelijk voor de coördinatie van deze oefening, als de breed uitgesponnen communicatie-campagne voorafgaand aan het HLPF.
- Acties waarlangs we bijdragen tot de verschillende uitdagingen van de langetermijnvisie worden ondernomen in het kader van de 2030 Agenda. Een uitgebreid overzicht daarvan kan gevonden worden in het hoger geciteerde Belgische NVR rapport.
- We blijven in dit verband gehecht aan een sterke samenwerking met de meest kwetsbare landen, zoals de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, en blijven ook pleiten voor een strikt beheer en een streng budgettair beleid van de internationale organisaties. In dit verband werd ook ingezet op de opvolging van SDG-14, in het bijzonder in de context van de VN Oceanen

Conferentie (juni 2017), waar we lof oogstten bij de Voorzitter van de VN Algemene Vergadering omdat ons land met sterke nationale engagementen (actieplan marien zeevuil Noordzee, vermindering microplastics) naar de conferentie was gekomen. Ons land co-organiseerde met Tonga het side-event “Initiating Global Action on Ghost Gear” in samenwerking met de NGO World Animal Protection (‘WAP’) over de realisatie van de eerste target van SDG 14, namelijk “reducing marine litter of all kinds by 2025”. Voor een goede invulling van SDG 14 “life below water” is ambitie en een integrale aanpak nodig want deze doelstelling houdt verband met de realisatie van andere SDGs (1, 2, 3, 6, 7, 8, 13, 15, 16, 17). Onze FOD ondersteunt in die zin het actieve Belgische lidmaatschap van de vriendengroep zeeën en oceanen (“Friends of the Oceans”) in New York en Nairobi, en zet ook in op het betrekken van de privé-sector, civil society, think tanks en academia, in het bijzonder Belgische bedrijven die zich gespecialiseerd hebben in de blue economy (artificiële riffen, energie uit golven, wind, water, zon, en het baggeren (cfr. bescherming van door overstroming bedreigde kustlijnen), landherwinning en ontzilting). De Belgische Gezant voor de VR-campagne nam deel aan de ‘Our Oceans’ conferentie in Malta 5-6 oktober. In juli ’17 werd ons land succesvol herverkozen in de Executive Board van de IOC (UNESCO/Internationale Oceanografische Commissie).

- We blijven daarbij tevens voluit de kaart van de rechtenbenadering trekken en zetten daarbij in op de meest kwetsbare groepen. Het gaat daarbij om het versterken van burger, in de eerste plaats vrouwen en meisjes, in onze partnerlanden. Ook democratisering, respect voor de mensenrechten, aandacht voor de positie van vrouwen en kinderen en goed bestuur staan daarbij centraal, evenals de politieke wil en het respect van de wederzijdse engagementen die werden genomen. SDGs 1 (armoede), 3

(gezondheid), 5 (gender), 16 (peaceful and inclusive societies) en 17 (partnership) zijn in die zin erg belangrijk. Een voorbeeld hiervan is onze voortrekkersrol in het She Decides initiatief, ter verdediging van de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) van vrouwen en meisjes.

- Daarnaast wordt ook ingezet op het ondersteunen van een duurzame en inclusieve economische groei, op duurzaam ondernemerschap en op jobcreatie. SDG 8 (inclusieve groei & waardig werk) en SDG12 (duurzame productie en consumptie) zijn in deze zin belangrijk. Voorbeelden betreffen ondermeer het Belgische SDG Charter waarin gewerkt wordt aan multi-actor partnerschappen rond thema’s als gezondheid, hernieuwbare energie, digitalisering en landbouw.
- Er wordt ook ingezet op een sterk multilateraal kader, in uitvoering van het Akkoord van Parijs, waarmee klimaatopwarming effectief wordt beperkt tot beneden 2 °C en indien mogelijk 1,5 °C en waarbij kwetsbare landen weerbaar worden ten opzichte van de gevolgen van klimaatopwarming (SDG 13). We hebben 50 miljoen EUR bijgedragen aan het Green Climate Fund en volgt de operationalisering van dit “fonds der fondsen” actief op. De focus op minst ontwikkelde landen blijft behouden: In 2016 en 2017 werd telkens 15 miljoen EURO aan het Least Developed Countries Fund bijgedragen (BE is 4de donor), waarmee we de meest kwetsbare landen helpen om beter bestand te worden tegen de impact van klimaatverandering. Ook hier wordt meer aandacht gegeven aan ondersteuning van private sector: recent werd beslist om het kapitaal van BIO te verhogen met 10 miljoen EUR om te investeren in klimaatprojecten. In het kader van de internationale onderhandelingen over de operationalisering van het Akkoord van Parijs coördineren we mee de Europese posities via het voorzitterschap van de strategische cross-cutting

groep die de onderhandelingsposities en de outreach van de EU voorbereidt, en zijn we binnen de EU verantwoordelijk voor de inhoudelijke sturing voor 'ambitie van doelstellingen en hun herziening', 'budget', 'richtsnoeren voor klimaatfondsen binnen het Financieel Mechanisme (GEF en GCF)' en andere financiële thema's (evaluatie financieel mechanisme, Adaptation Fund).

- Ook werden de werkzaamheden rond de hervorming van het VN-Ontwikkelingssysteem (UNDS) ter opvolging van de eind 2016 goedgekeurde QCPR resolutie verder van erg nabij opgevolgd gedurende 2017. België hield de vinger aan de pols van het VN-hervormingsdossier, door deelname aan de Utsteingroep van gelijkgezinde donoren, op DG-niveau aan de meer selecte UN Reform Group die ad hoc werd opgezet door de Britse collega's, en door het opnemen van het engagement om in februari 2018 het segment operationele activiteiten van de Economische en Sociale Raad van de VN (ECOSOC) voor te zitten, waar over de hervormingen binnen de ontwikkelingspijler van het VN-werk multilateraal zal worden onderhandeld. Een ander in 2017 toegezegd engagement betreft Belgische facilitering van het zogenaamde 'afstemmingsdossier', waarbij de betrachting is om het werk van ECOSOC en de VN-Algemene Vergadering beter inhoudelijk en qua cyclus af te stemmen op de werkzaamheden die ontplooid worden in het kader van de uitvoering van Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. In alle belangrijke bilaterale ontmoetingen van Belgische regeringsleden met VN-kopstukken - zij het met VNSG Antonio Guterres, met zijn adjuncte Amina Mohammed of met UNDP-hoofd Achim Steiner - werd overigens systematisch ingegaan op de grote voorliggende VN-hervormingsvraagstukken.
- En tenslotte heeft de aandacht voor de SDGs en de 2030 Agenda mee de hertekening van het Belgische ontwikkelingsbeleid

beïnvloedt, inclusief de hervorming van BTC naar Enabel in 2017, die de opvolging van de Belgische contributie aan Agenda 2030 mogelijk zal maken. Het gaat daarbij om een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen en instrumenten in een uitdagende context.

- De FOD BZ bleef actief betrokken bij het opstellen van het Belgisch Nationaal Actieplan "Ondernemingen en Mensenrechten" in het kader van de bevoegde werkgroep van de ICDO. Elke actie van het actieplan, dat als doel heeft de UN Guiding Principles on Business & Human Rights in de praktijk uit te voeren, is uiteraard gelinkt aan een of meerdere UNGPs, maar er wordt ook een link gelegd met de SDGs. Ook al komen de SDGs niet expliciet in de titel van alle acties voor, toch is het duidelijk dat deze doorheen het document gemainstreamed zijn.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Opvolging van het beleid duurzame aankopen binnen de diensten :

Tot op heden werden de bijlagen 1 en 3, voorzien in de omzendbrief van 16 mei 2014, niet systematisch ingevuld. Momenteel wordt gewerkt aan de uitwerking van een systeem om de overheidsopdrachten op te volgen vanuit één centrale dienst binnen BZ, nu is die opvolging nog verspreid.

Voor een vast aantal goederen/diensten vinden onze bestellingen plaats op grond van raamovereenkomsten van de opdrachtcentrale "CMS-FOR" (afhanginge van de FOD P&O, thans deel uitmakende van de FOD BOSA), die de aanbevelingen volgt van de gids voor duurzame aankopen.

Voor de goederen/diensten verworven buiten deze CMS-FOR, inspireren wij ons op de gids voor duurzame aankopen wat betreft de ecologische aspecten en wij hernemen de bestaande sociale type-clausule vermeld in de modellen voor bestekken voorgesteld door de FOD BOSA via de rubriek typebestekken op de website www.publicprocurement.be). De duurzaamheidsvereisten worden het meest gebruikt als voorwaarde voor de regelmatigheid van de offerte of als voorwaarde voor de uitvoering van de markt. In sommige specifieke gevallen, worden ze vastgesteld als gunningscriteria.

Wagenpark:

De FOD buitenlandse Zaken maakten een update van de bestaande excel tabel voor 2017. Binnenkort wordt dit overgemaakt aan Minister Marghem. De geleverde gegevens hebben betrekking op de activiteiten in België, onze posten werden buiten beschouwing gelaten.

6.4. FOD Binnenlandse Zaken



mevrouw Samantha Butereli, lid van de ICDO,
en de heer Frank De Neve, plaatsvervanger

Op 15 februari 2011 heeft het Directiecomité de samenstelling van de Cel Duurzame Ontwikkeling goedgekeurd. Gelet op de omvang van de FOD is de cel in maart 2014 veranderd in het netwerk duurzame ontwikkeling. Dit netwerk bestaat uit vertegenwoordigers inzake duurzame ontwikkeling van de verschillende Algemene Directies, het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Ook medewerkers van de horizontale diensten behoren tot het netwerk, namelijk de vertegenwoordiger bij de ICDO, de EMAS-coördinator van het gebouw Leuvenseweg 1-3, een verantwoordelijke van de Stafdienst B&B en een verantwoordelijke van de Dienst Communicatie.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De coördinator duurzame ontwikkeling van de FOD Binnenlandse Zaken neemt deel aan de vergaderingen van de ICDO en het FIDO. Ons plan inzake duurzame ontwikkeling werd in 2017 aangepast tot een duidelijker werkinstrument. Bovendien werken wij mee aan de rapporten van de ICDO betreffende de wagenparken en de overheid-sopdrachten, alsook aan de jaarrapporten van de activiteiten van de leden van de ICDO. De Cel Duurzame Ontwikkeling neemt niet deel aan de activiteiten van de Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau, noch aan die van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling.

De interne activiteiten van de cel spitsen zich toe op twee grote aspecten. Eerst en vooral waakt de cel over het behalen van de doeltellingen inzake duurzame ontwikkeling die gedefinieerd zijn in het bestuur plan. Het bestuur plan wordt ondertekend door de voogdijminister. Daarnaast realiseert en verzekert de cel de implementatie van het plan inzake duurzame ontwikkeling van onze organisatie. De Cel Duurzame Ontwikkeling werkt tevens mee aan de integratie van de criteria inzake duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten en aan de definiëring van een duurzaam aankoopbeleid. Een vertegenwoordiger van de Stafdienst B&B is immers lid van deze cel. De Cel Duurzame Ontwikkeling zorgt ook voor de uitwerking van een systeem voor milieubeheer (EMAS) en een duurzaam mobiliteitsbeleid.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

B.1. Keuze van de strategische aanpak

Het beleid inzake duurzame ontwikkeling van onze organisatie streeft twee strategische doelstellingen na: de aanwezigheid van een beheerssysteem gebaseerd op de norm ISO 26000 of gelijkwaardig of de aanwezigheid van een geleed actieplan volgens de PDCA-cyclus, alsook de uitwerking van een jaarlijks actieplan inzake duurzame ontwikkeling. De Cel Duurzame Ontwikkeling actualiseert dit plan om de zes maanden alvorens het ter goedkeuring voor te leggen aan het Directiecomité.

Dit plan, dat geen gebruik maakt van de door het FIDO ontworpen tools, betreft meerdere thema's in verband met duurzame ontwikkeling (verbruik van papier, water, energie, elektriciteit, duurzame voeding, duurzame mobiliteit, ...) en is opgesplitst in projecten en routines. Aan de hand van indicatoren wordt de stand van zaken op dit vlak geëvalueerd.



B.2. Maatregelen en acties van onze organisatie in het kader van de SDGs

In het kader van deze doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling onderneemt onze organisatie acties om bij te dragen tot de verwezenlijking van die doelstellingen in België. Deze acties werden vermeld in het door het FIDO opgemaakte rapport over de federale interne bijdragen aan de National Voluntary Review 2017.

B.3. Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

Op 23 januari 2014 werd een interne procedure goedgekeurd om de verplichtingen betreffende de regelgevingsimpactanalyse (RIA) te kunnen naleven. Op het moment van de instelling van deze interne procedure werd meermaals een beroep gedaan op de Cel Duurzame Ontwikkeling voor het beantwoorden van vragen over de procedure en de inhoud van de regelgeving.

C. Systemen voor milieubeheer en beheer van kwaliteit en sociale verantwoordelijkheid

C.1. Systemen voor milieubeheer en beheer van kwaliteit en sociale verantwoordelijkheid

Het milieubeheerssysteem van de FOD Binnenlandse Zaken is van toepassing op alle activiteiten en diensten waarop het Directiecomité en de medewerkers een invloed hebben of die beheerst kunnen worden, en kadert binnen een logica Plan Do Check Act. De doelstellingen en doelgroepen worden vastgelegd door de directie van een gebouw op basis van de prioriteiten die stroken met het milieubeleid van het departement. Deze prioriteiten vloeien voort uit verbeteringen die aangebracht moeten worden aan de aanzienlijke milieugevolgen. In februari en mei 2016 hebben twee van onze gebouwen de EMAS-certificatie behaald en voor de andere gebouwen wordt daar nog steeds aan gewerkt. Sinds september 2014 bevat ons plan inzake duurzame

ontwikkeling eveneens EMAS-fiches.

Sommige Algemene Directies hebben een systeem voor kwaliteitsbeheer ontwikkeld.

Wat het systeem voor beheer van sociale verantwoordelijkheid betreft, is de FOD Binnenlandse Zaken zich ten volle bewust van de economisch-socio-milieu-uitdagingen die onze samenleving kent. Bepaalde doelstellingen van onze bestuursovereenkomst kaderen binnen de door de VN vastgelegde “development goals”. Door ervoor te zorgen dat het actieplan inzake duurzame ontwikkeling uitgevoerd wordt, gaat onze organisatie met haar tijd mee en toont zij haar belangstelling voor de huidige maatschappelijke problemen. Op die manier toont onze FOD aan dat een federale overheidsdienst garant kan staan voor een zekere stabiliteit en tegelijk kan meedraaien in de moderne en hedendaagse samenleving.

C.2. Gestructureerde aanpak van de dialoog met de stakeholders

Onze stakeholders werden geïdentificeerd. Naar gelang van de behoeften bestaat er tussen hen en bepaalde Algemene Directies en diensten een dialoogprocedure.

C.3. Duurzame overheidsopdrachten

Wat ons beleid inzake duurzame overheidsopdrachten betreft, werd de omzendbrief van 16 mei 2014 omgezet in een interne nota van 25 januari 2015. De aankopers van onze organisatie hebben een opleiding duurzame aankopen gevolgd, tijdens welke ze uitleg gekregen hebben over de inhoud van deze omzendbrief en deze nota. Deze nota verplicht de aankopers ertoe de beschouwingen inzake duurzame ontwikkeling en sociale bepalingen te integreren in de nota aan de Inspectie van Financiën. Zij moeten eveneens het controleformulier voor overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 85 000 euro, inclusief BTW (leveringen en diensten), opstellen. De nota beveelt aan om een controleformulier op te maken voor de overheid-

sopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 31 000 euro, inclusief BTW.

De Stafdienst B&B zorgt ervoor dat de richtlijnen van de omzendbrief en van de nota nageleefd worden. Hij geeft vooraf zijn advies voor de bestekken waarvan het bedrag hoger ligt dan 31 000 euro, BTW inclusief, behalve voor die van de Algemene Directie Civiele Veiligheid. Hij verifieert ook of de controlelijst bijgevoegd werd voor de overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 85 000 euro, inclusief BTW. Zijn advies moet bijgevoegd worden bij het dossier dat naar de Inspectie van Financiën gestuurd wordt. Eén maal per jaar moeten deze dienst en de Algemene Directie Civiele Veiligheid, die over een aparte aankoopdienst beschikt, al die gegevens doorsturen naar de coördinator duurzame ontwikkeling van onze organisatie voor de opstelling van het rapport van de ICDO inzake duurzame overheidsopdrachten en het jaarrapport van de Cel Duurzame Ontwikkeling.

In 2016 werden 31 overheidsopdrachten gegund en zijn er 10 in voorbereiding en dit voor een totaal bedrag van ongeveer 28 000 000 €. Eén opdracht bevat uitsluitend milieucriteria, vier opdrachten uitsluitend sociale bepalingen en 22 bevatten deze criteria tegelijkertijd. Voor 22 opdrachten werd een controlelijst opgemaakt overeenkomstig bijlage 1 van de omzendbrief.

C.4. Duurzame mobiliteit

Binnen de FOD Binnenlandse Zaken werden verschillende maatregelen aangenomen om de zachte mobiliteit bij zijn medewerkers te bevorderen. Wij maken geen gebruik van de desbetreffende tool van het FIDO. Onze FOD betaalt de abonnementskosten van de medewerkers die het openbaar vervoer gebruiken voor hun woon-werkverkeer. Daarnaast kunnen medewerkers die de fiets.

gebruiken voor hun woon-werkverkeer, een kilometervergoeding krijgen. In 2017 telde onze organisatie 5570 personeelsleden. Er werd een fietsvergoeding toegekend aan 1135 medewerkers en 2570 personeelsleden genoten een abonnement van het openbaar vervoer.

Bovendien neemt de FOD Binnenlandse Zaken regelmatig initiatieven om zijn personeel te sensibiliseren voor duurzame mobiliteit. Zo ne-

men wij bijvoorbeeld deel aan de “Week van de Mobiliteit”, die het Brussels Gewest elk jaar in september organiseert.

In 2017 nam de FOD Binnenlandse Zaken deel aan de enquête van de FOD Mobiliteit en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de woon-werkverplaatsingen van de medewerkers. De zeven gebouwen van de FOD Binnenlandse Zaken in Brussel hebben hieraan deelgenomen. Tot slot is in verschillende Brusselse gebouwen het systeem van e-ticketing beschikbaar voor de dienstverplaatsingen per trein

C.5. Duurzame voeding en duurzame evenementen

Ons plan inzake duurzame ontwikkeling bevat projecten met betrekking tot duurzame voeding. De cafetaria's van de meeste Algemene Directies en diensten bieden aan hun medewerkers fruit en groenten aan, ofwel gratis ofwel tegen een lage prijs.

Onze FOD maakt geen gebruik van de Gids Duurzame Evenementen van het FIDO, maar bij de organisatie van evenementen wordt, in de mate van het mogelijke, wel rekening gehouden met de duurzaamheidscriteria, teneinde de ecologische voetafdruk te verkleinen.



6.5. FOD Financiën



mevrouw Ilse Neirinckx, lid van de ICDO

A. De activiteiten van de Dienst DO in 2017

Het Directiecomité heeft in elke administratie en stafdienst een verantwoordelijke duurzame ontwikkeling (DO) voor een nieuw netwerk aangesteld, om DO te integreren en te verankeren in de beleidslijnen en de dagelijkse werking en om via transversale samenwerking tot interactiviteit en zichtbaarheid te komen. Zij worden ondersteund door coördinatoren van dienst DO.

Bij de pensionering van ICDO-vertegenwoordiger Jacques Baveye in juni 2017, heeft Ilse Neirinckx de opdrachten als vertegenwoordiger ICDO overgenomen.

De vertegenwoordiger, het netwerk en de dienst DO rapporteren voor de DO-activiteiten aan Hilde Aerts, Directeur van de Diensten van de Voorzitter.

In najaar 2017 heeft elk lid een presentatie gegeven over de bijdrage van de corebusiness activiteiten van zijn / haar algemene administratie / stafdienst aan de SDG, als uitgangspunt voor een concreet actie- en communicatieplan de volgende jaren.

Extern hebben de vertegenwoordiger ICDO en medewerkers van Dienst DO in 2017 deelgenomen aan volgende activiteiten van het FIDO en de ICDO:

- de plenaire vergaderingen ICDO en de werkgroep “Duurzaamontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de FOD’s” ;
- het netwerk van DO-coördinatoren van het FIDO voor kennisuitwisseling ;
- de Middagen van de Duurzame Ontwikkeling over de SDG en megatrends ;
- het evenement “Back to the future: Sustainable Development Goals at Federal Level” ;
- de Interministeriële Conferentie (IMCDO) over de SDGs in België ;
- stakeholderevents in het kader van de SDG bij andere FOD ;
- project Ecovadis (risicoanalyse van de leveranciersketen bij overheidsopdrachten).

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De FOD Financiën draagt via zijn dagelijkse corebusiness activiteiten en zijn intern beheer rechtstreeks en onrechtstreeks bij aan 14 van de 17 SDG van de Verenigde Naties.

Hieronder worden de belangrijkste realisaties weergegeven in het kader van het bestuursplan 2017 en enkele andere acties die bijdragen aan de SDGs die meest kenmerkend zijn voor de businessactiviteiten van de FOD Financiën



Realisatie van doelstellingen en projecten uit het bestuursplan 2017 die bijdragen aan SDG 16 en SDG 17:

- Controles verbeteren (art.28) en uitbreiden en versterken van interdepartementale en internationale samenwerking (art. 29):
 - Deelname aan seminars en werkgroepen Benelux, IOTA,...
 - Opstart van het overleg over samenwerking met politiediensten en justitie..
 - Overleg met het Agentschap Wegen & Verkeer om vastgestelde overtredingen te ontvangen, o.a. problematiek sociale dumping.
 - Onderzoek omtrent de mogelijkheden tot uitbreiding van het open data project van de FOD Economie en de KBO.
 - Koppeling van de FAVV databank aan een douanebestand met betrekking tot de in- en uitvoer van sportpaarden.
 - Opleiding aan de inspecteurs van de FOD Economie met betrekking tot de organisatie en de werking van de BBI en de detectie van signalen.
- Intensifiëren van de strijd tegen fraude (art. 30):
 - Controle van de nationale fiscale entrepots (accijnzen).
 - Acties in het kader van illegale handel van vuurwapens, alsook van kunstvoorwerpen en cultuurobjecten.
- Documenten elektronisch beschikbaar maken (art. 31):
 - Het vervullen van de aangifteplicht werd vergemakkelijkt via verdere voorinvulling in Tax-on-Web van gegevens voor woonleningen en levensverzekeringen die door banken en verzekeringen werden geleverd.
 - De digitalisering van de Vignetten 705 (inschrijving van in het buitenland aangekochte voertuigen) is in uitvoering zoals gepland.

- Verhogen van de toegankelijkheid van informatie (art. 34):

- In 2017 heeft de FOD verder gewerkt aan zijn transversaal project “Leesbaarheid”. Het overgrote deel van de geplande modelbrieven die naar interne en externe gebruikers worden gestuurd, werd herschreven volgens de leesbaarheidsprincipes en ingevoerd in de informaticasystemen.
- Ook werd er volop ingezet op de sensibilisering van onze medewerkers door gerichte interne communicatie en de ontwikkeling van een e-learning

- Verbeteren van de beschikbaarheid van onze diensten (art. 47):

- Op 1 september werden zeven nieuwe infocenters geopend en 4 bestaande infocenters werden uitgebreid.
- Het aantal locaties met een TOW-ambtenaar ten dienste van doven en slechthorenden werd uitgebreid.

- Inzet op interactie, dialoog en feedback (art. 48):

- Er werd een tevredenheidsenquête ingebouwd in Tax-on-Web, waarvan de eerste resultaten geanalyseerd worden.
- In Tax-on-Web werd een pop-up geïntegreerd en bij de papieren aangifte werd een brochure toegevoegd, die de belastingplichtige informeert over de besteding van zijn belastingbijdrage.

- Uitbouwen van digitale dienstverlening (art. 53):

- De Self service MyMinfin en MyMinfin(Pro) werd verder maximaal uitgebouwd tot “mijn online fiscaal dossier”, o.a. met de mogelijkheid tot indienen van een bezwaarschrift en de mogelijkheid tot online betalingen.
- De bestaande e-gov toepassing TOW (Tax-on-Web) werden verder geoptimaliseerd o.a. via wizards die een sneller en

meer gebruiksvriendelijk ingeven van aangiftegegevens toelaten en de mogelijkheid tot elektronische handtekening.

- Als gevolg van de goede resultaten van het pilootproject “Maximaal digitaal” ter digitalisering van de innings- & invorderingsdossiers, werken alle kantoren sedert 20 november 2017 digitaal. Dossiers zijn op deze wijze gemakkelijk raadpleegbaar door medewerkers om een betere dienstverlening voor de burgers en ondernemers aan te bieden.
- Na de digitalisering van de registratie van kosteloze huurcontracten (huur uitsluitend voor bewoning) heeft de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie in 2017 ook de registratie van betalende huurcontracten (bijvoorbeeld voor huur van een handelspand, een magazijn...) gedigitaliseerd in de toepassing MyRent.

Andere acties in de corebusiness die bijdragen aan SDG 16 en SDG 17:

- De Algemene Administratie van de Douane en Accijnzen (AADA) nodigt elk jaar buitenlandse douaneambtenaren uit om gedurende 9 maanden opleiding te volgen in de Belgische Douaneschool. De opleidingssessie 2016-2017 telde twintig ambtenaren uit Congo, de Democratische Republiek Congo, Djibouti, Gabon en Togo en werd op 5 juli 2017 afgesloten met de diploma-uitreiking in aanwezigheid van de ambassadeurs van de betrokken landen.
- De Algemene Administratie van de Inning en de Invordering (AII) organiseerde een informatiesessie voor alle OCMW's om de samenwerking te versterken zodat mensen met tijdelijke betalingsproblemen hun belastingen op een redelijke manier kunnen betalen. Ook de nieuwigheden inzake alimentatievorderingen werden toegelicht.
- De Infotheek van de FOD Financiën organiseerde van 30 juni tot 30 november 2017 in North Galaxy-gebouw een tentoonstelling

‘Twee eeuwen fiscaliteit binnen de Infotheek (1794 – 1994)’. Hiermee wil de FOD zijn meest vermaarde bibliotheek van het land in de kijker zetten op het gebied van overheidsfinanciën en fiscaliteit, die ook toegankelijk is voor het publiek.



Realisatie van doelstellingen en projecten uit het bestuursplan 2017 die bijdragen aan SDG 3 en SDG 17:

- Het verbeteren van de controle-opdrachten (art. 28).
- De samenwerking en uitwisseling van informatie rond drugbestrijding met douaneautoriteiten van landen vanwaar cocaïne wordt binnengebracht, werd geïntensifieerd: er vond o.a. een vergadering plaats met Columbia, een studiebezoek aan het risk analysis centrum in Mexico, een meeting met Brazilië...

Andere actie in de corebusiness die bijdraagt aan SDG 3 en 17:

De douane heeft samen met het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG) en de Federale Politie deelgenomen aan de tiende editie van de grootschalige operatie Pangea X. Dat is een internationale samenwerkingsoperatie gecoördineerd door Interpol, in de strijd tegen de illegale handel en het namaken van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen en tegen de georganiseerde criminaliteit gelinkt aan dergelijke handel.

Bij de gezamenlijke controles tussen 8 en 14 september 2017 werden 8.547 zendingen via postdiensten en expreskoerierdiensten geïnspecteerd op de Belgische luchthavens van Zaventem en Bierse. Die operatie is er ook om mensen te wijzen op de gevaren bij de

aankoop van namaakgeneesmiddelen en nagemaakte gezondheidsproducten via het illegale online circuit.



Realisatie van doelstellingen en projecten uit het bestuursplan 2017 die bijdragen aan SDG 10 en SDG 16 (de strijd tegen fraude):

- Gericht beleid in de selectie van dossiers (artikel 27): de Algemene Administratie van de Inning en de Invordering heeft in 2017 uniforme werkmethodes geïmplementeerd om te komen tot één invorderings- en inningsstrategie, om te garanderen dat belastingplichtigen overal op dezelfde wijze worden behandeld.

Andere acties in de corebusiness die bijdragen aan SDG 10:

Medewerkers van het CAF (Dienst Coördinatie Anti-Fraude) van de Algemene Administratie van de Bijzondere Belastinginspectie hebben, in samenwerking met de pijler Grote Ondernemingen van de Algemene Administratie Fiscaliteit, een Summer School Internationale Fiscaliteit georganiseerd met deelname van externe partners, over internationale fiscale planningsstrategieën van multinationals en de internationale fiscale regelgeving, om deze tegen te gaan en zo zeker te zijn dat een redelijk deel belastingen wordt betaald en niet aan winstverschuiving wordt gedaan.



De strijd tegen invoer, uitvoer of doorvoer van invasieve uitheemse

planten - en diersoorten (CITES) is een dagelijkse activiteit van de FOD Financiën, in samenwerking met FOD Volksgezondheid, Veiligheid van Voedselketen en Leefmilieu.

Actie van de corebusiness die bijdraagt aan SDG 15 en 17:

De douane was aanwezig op het Vakantiesalon (ca. 101.000 bezoekers) om toekomstige vakantiegangers in te lichten over wat ze al dan niet van vakantie mogen meebrengen naar huis. Ze werden ook gesensibiliseerd voor de lijst met beschermde dier- en plantensoorten die men niet mag meenemen volgens de CITES-overeenkomst.



Realisatie van doelstellingen en projecten uit het bestuursplan 2017 die bijdragen aan SDG 1:

De Algemene Administratie Patrimoniumdocumentatie heeft op 1 januari 2018 het elektronisch Pandregister gelanceerd. Dankzij die nieuwe e-service komt er naast het vuistpand een registerpand. Een vuistpand betekende voor de lancering van het elektronisch Pandregister sowieso een buitenbezitstelling. Nu kan een ondernemer die met financiële moeilijkheden kampt, blijven beschikken over zijn goederen vb. een meubelmaker kan nog steeds meubelen maken van zijn voorraad hout die hij in pand gegeven heeft.



Realisatie van doelstellingen en projecten uit het bestuursplan 2017 die bijdragen aan SDG 12:

In 2017 heeft de Algemene Administratie Patrimoniumdocumentatie twee nieuwe Finshops geopend en een nieuwe website gelanceerd voor de 3 Finshops. Die Finshops staan in voor de verkoop en recyclage van aangeslagen goederen, afgeschreven overheidsmateriaal, verloren voorwerpen en goederen uit erfloze nalatenschappen. Dankzij de nieuwe Finshops en de nieuwe website verhogen de inkomsten die de staat voor die goederen kan ontvangen of worden de goederen op de meest milieuvriendelijke manier vernietigd en eventueel hergebruikt.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

In bestuursovereenkomst 2016 – 2018 engageert de FOD Financiën zich om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële maatschappelijke impact op het vlak van duurzame ontwikkeling te monitoren en te ontwikkelen (artikel 61).

De FOD Financiën komt zijn engagementen na via :

- a. het beheerssysteem EMAS, gebaseerd op internationale richtlijnen (ISO-norm 14001- versie 2015 en Europese regelgeving EMAS 1221/2009);
- b. het jaaractieplan DO, geïntegreerd in het bestuursplan;
- c. dialoog met zijn stakeholders over zijn werking en beleid;
- d. integratie van de tweejaarlijkse GRI in zijn jaarverslag

De FOD Financiën besteedt aandacht aan de principes van “gender mainstreaming” en “handstreaming” in de verschillende fases van de beleidsvoering (artikel 61) en brengt systematisch de effecten van geplande of nieuwe regelgeving in kaart via een vroegtijdige regelgevingsimpactanalyse (artikel 59).

C.1. EMAS

De FOD Financiën wil zijn materiële middelen efficiënt beheren en dit gedurende de hele levenscyclus via een preventief beleid van bij de aankoop tot en met de afvalproductie.

In 2017 werd milieumanagementsysteem EMAS binnen de FOD Financiën verder uitgewerkt en gefinaliseerd met audits voor de hoofdzetel in het North Galaxy gebouw te Brussel door AIB Vinçotte in december 2017. Een tweede reeks audits gaat door in februari 2018 met het oog op het bekomen van de registratie.

Volgende acties worden verdergezet :

- Het uitwerken van doelstellingen voor milieuproductie voor de drie andere gebouwen waarvoor in 2018-2019 een EMAS-registratie moet verkregen worden (FINTO, AMCA en CAE-toren Luik).
- Het aantal gebouwen verhogen waar het milieumanagementsysteem wordt toegepast.

De EMAS-doelstellingen 2018-2020 voor het North Galaxy gebouw worden opgenomen in het actieplan DO.

C.2. Jaaractieplan DO

Einde 2017 heeft het nieuwe netwerk DO de dagelijkse activiteiten in kaart gebracht waarmee elke algemene administratie en stafdienst bijdraagt aan de SDG. De projecten in het bestuursplan die aansluiten bij deze activiteiten, maken deel uit van het actieplan DO.

C.3. Gestructureerde dialoog met stakeholders

- Begin 2017 vonden er nationaal meerdere focusgroepen plaats in de doelgroepen particulieren, zelfstandigen en economische beroepen met het oog op de evaluatie en verbetering van de dienstverlening.

- In juni 2017 werd het Jaarverslag 2016 gepubliceerd. Om de rapportering van zijn verwezenlijkingen in 2016 van belangrijke projecten in de bestuursovereenkomst op te maken, peilde de FOD Financiën naar de mening van zijn medewerkers, zijn gebruikers en zijn partners via een online enquête om zo de thema's te bepalen die voor hen het allerbelangrijkste waren. Strijd tegen de fiscale fraude, vereenvoudiging en digitalisering, transparantie en billijke behandeling van de belastingplichtigen ... behoren tot de meest besproken thema's

C.4. Rapport GRI-G4

De publicatie van het Jaarverslag 2016, ging voor de vierde keer samen met de tweejaarlijkse rapportering in het kader van het Global Reporting Initiative (GRI). Vroeger werd het GRI opgenomen in een aparte rubriek van het jaarverslag. De FOD Financiën heeft nu gekozen voor één enkel verslag waarin de GRI volledig werd geïntegreerd, omdat onze strategie nauw verbonden is met zijn engagement en zijn verantwoordelijkheid op maatschappelijk vlak.

C.5. Verduurzaming van het wagenpark

Het wagenpark van de FOD Financiën telt eind 2017 :

- 389 personenwagens (in vergelijking met 440 in 2016)
- 13 van deze personenwagens zijn leasewagens
- 155 camionettes (in vergelijking met 169 in 2016)
- 12 van deze camionettes werden aangekocht in 2017 (6 BNZ, 3 ELC, 1 CNG, 2 DSL)
- 1 minibus
- 26 motovoertuigen, waarvan 14 oefenmoto's in de rijkschool voor de douane.

De doelstelling om de gemiddelde ecoscore van het wagenpark te

laten stijgen, wordt verwezenlijkt via twee maatregelen:

- Het aantal dienstvoertuigen in ons wagenpark verlagen van 705 in 2014 tot 513 in 2018.
- De wagens die essentieel zijn en aan vervanging toe zijn, vervangen door groenere wagens.

Sinds 2014 worden zo weinig mogelijk nieuwe dieselwagens aangekocht. De Dienst Fleet Management heeft in 2016 de eerste vijf groene wagens aangeschaft: één hybride, drie elektrische en één op CNG.

In 2018 zullen 149 wagens vervangen worden door 44 CNG-wagens, 3 elektrische wagens en verder door benzinewagens (op 6 dieselwagens na).

Door deze maatregelen zal de gemiddelde ecoscore van het wagenpark gevoelig stijgen.

C.6. DO-criteria in overheidsopdrachten

In het kader van zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid onderzoekt de Afdeling Aankopen systematisch de mogelijkheid om milieu- en sociale clausules op te nemen in overheidsopdrachten en om de toegang tot overheidsopdrachten voor KMO's te bevorderen.

In 2017 werden 103 overheidsopdrachten afgesloten. Daarnaast zijn 81 overheidsopdrachten in voorbereiding.



Type gebruikte procedure	Diensten	Milieucriteria *	Leveringen	Milieucriteria *	Totaal
Bestek open offerteaanvraag	18	EU-norm voor ecologische producten (6 X)	8	Criterium voor duurzaamheid (3 x)	26
Bestek beperkte offerteaanvraag	0		0		0
Bestek open aanbesteding	12	EU-norm (2x)	1		13
Bestek beperkte aanbesteding	0		0		0
Bestek onderhandelingsprocedure met bekendmaking	4	Verbod van phyto-producten (1 x)	0		4
Bestek vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met bekendmaking	6		0		6
Bestek onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking	7		6		13
Free market - open piste	0		1		1
Free market - gesloten piste	0		0		0
Totaal	47	9	16	3	63

* Sociale & ethische clausules: In alle overheidsopdrachten wordt standaard verwezen naar de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) ter bevordering van sociaal verantwoorde productie.

Van de 103 afgesloten overheidsopdrachten zijn er 63 voor diensten en levering > 85.000 euro, waarvoor volgens de omzendbrief van 16 mei 2014 de aan-of afwezigheid van milieu- en sociale clausules dient gerechtvaardigd te worden.

De Dienst Aankopen heeft in 2017 deelgenomen aan de enquête voor de evaluatie van de toepassing van de omzendbrief van 16 mei 2014 omtrent duurzame overheidsopdrachten.



Milieucriteria:

- 12 van deze 63 overheidsopdrachten bevatten milieuclausules (19%).
- In 3 overheidsopdrachten < 85.000 euro werden eveneens milieucriteria ingelast

(namelijk de verplichting tot recyclage, de verplichting om producten van eerlijke handel voor te stellen, criteria met betrekking tot FSC Mix of FSC recycled).

Sociale criteria :

- In 2017 werden geen opdrachten / percelen toegewezen aan een sociaal inschakelingsbedrijf of aan een bedrijf voor aangepast werk.
- In de huidige situatie zijn een aantal gegevens over KMO niet beschikbaar.

De Dienst Aankopen heeft in 2017 het initiatief genomen tot wijziging van het formulier waarop de bidders zelf gegevens omtrent KMO moeten aangeven.

Voorbeeld van een goede praktijk : overheidsopdracht voor de aankoop van 1.600.000 kg wit papier op rol voor Fedopress.

Volgende ecologische vereisten werden in deze overheidsopdracht uitgewerkt, o.a. :

- CO2 uitstoot (Dioxide en fossiele carbon) van het fabricatieproces van het papier
- aangekochte elektriciteit voor het fabricatieproces van het papier
- samenstelling van de vezels en het percentage vezels FSC, PEFC
- gehalte AOX

- hoeveelheid CO2 die uitgestoten wordt tijdens transport naar de plaats van levering...

Naast ecologische vereisten, worden eveneens 10 punten op 100 voorbehouden voor de evaluatiecriteria

C.7. Bevordering van duurzame mobiliteit bij het personeel

Het is de bedoeling om nationaal voor al onze gebouwen het aandeel van de auto bij woon-werkverplaatsingen verder te laten dalen en het openbaar vervoer en fietsgebruik aan te moedigen.

- Zoals de voorbije jaren:
 - biedt de FOD volledige tussenkomst in de abonnementen voor openbaar vervoer en de fietsvergoedingen

Evolutie 2016-2017:	2016	2017
Aantal personeelsleden FOD (alle statuten samen)	22900	21912 (-4%)
Personeelsleden die gebruik gemaakt hebben van fietsvergoeding	3773 (16%)	4092 (19%)
Personeelsleden die een abonnement op openbaar vervoer kregen	9183 (40%)	9059 (41%)

- levert de FOD blijvende inspanning om telewerk en satellietwerk aan te moedigen (samen werd er 481.849 dagen getelewerkt, wat 13% van uitmaakt van totaal aantal gewerkte dagen in 2017).
- biedt de FOD een variabel uurrooster met flexibiliteit in werkuren, om files te vermijden (In 2017 maakte 65% van de

medewerkers gebruik van het variabel arbeidsstelsel t.o.v. 61% in 2016 , excl. shifters);

- is de FOD lid van Carpoolplaza;
- maakt de FOD gebruik van e-tickets NMBS voor dienstreizen in plaats van bulkbiljetten.
- Jaarlijks voert de FOD communicatie- en sensibiliseringsacties voor zijn personeel. In 2017 werden tijdens de Move Week in Wallonië, Vlaanderen en Brussel, “bikepools” georganiseerd van waaruit medewerkers samen naar het werk heen- en terug fietsten. Er werden ook honderd Villo-abonnementen aangeboden aan geïnteresseerde werknemers in de gebouwen in Brussel.
- In september 2017 vond een enquête bij de medewerkers plaats over de fietsinfrastructuur. In 2018 zullen op basis hiervan verbeterinitiatieven worden uitgewerkt om de fietsende ambtenaren een betere service aan te bieden.
- De FOD Financiën heeft in 2017 zijn driejaarlijks verplicht bedrijfsvervoerplan opgemaakt voor de 5 resterende grote gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Meer dan 2/3 van de werknemers in die gebouwen zijn afkomstig van buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (gemiddeld 35 km). Die sites zijn goed tot zeer goed bediend door het openbaar vervoer. Voor fietsers zijn er parkeerplaatsen en douches ter beschikking. De volgende 3 jaren wordt dit nieuwe bedrijfsvervoerplan uitgevoerd, met het accent op de renovatie van de fietsinfrastructuur, de analyse van de mogelijkheid om e-bikes aan te bieden en een uitwisselingsforum voor fietsers (fietsroutes, veiligheidsadvies,...).
- Om het gebruik van de parkeergarage in het North Galaxy-gebouw te ontmoedigen en beter zicht te hebben op het gebruik ervan, werd de toegang tot de parkeergarage gerationaliseerd door de

verhuur van enkele honderden plaatsen en door de implementatie van een gedigitaliseerd reserveringssysteem.

- Voor de gebouwen in Antwerpen (ca. 2000 medewerkers), die de komende jaren door grote wegenwerken moeilijker met de wagen bereikbaar zijn, neemt de FOD samen met andere grote werkgevers in Antwerpen deel aan het project “Slim naar Antwerpen”.
 - De FOD Financiën wil een gedragswijziging aanmoedigen, zodat medewerkers ook nadien met de fiets en het openbaar vervoer naar het werk komen.
 - Dat project laat medewerkers kennis maken met een Mobilotheek, waar zij twee weken gratis verschillende soorten fietsen en openbaar vervoer kunnen testen.

Het project in Antwerpen is een “learning point” voor andere gebouwen.

C.8. Andere realisaties van intern beheer 2017

- De FOD Financiën heeft zijn aantal gebouwen verminderd van 574 in 2004, naar 238 in december 2015 en verder naar 190 in december 2017 om de onderbezetting van bepaalde gebouwen van de FOD te verminderen en antwoord te bieden op organisatorische vragen. In 2017 werd het nieuwe dienstgebouw te Nijvel ingericht als dynamic office. In het kader van Project Dynamic Office onderzoekt de Stafdienst Logistiek hoe het invoeren van het dynamic office-concept in onze dienstgebouwen kan bijdragen aan de modernisering van het huisvestingbeleid en het NWOW-beleid (New Way of Working). Een transversale werkgroep voert een haalbaarheids- en opportuniteitsstudie uit over de implementatie in de dienstgebouwen. Parallel zijn er reeds een paar pilootprojecten uitgevoerd of lopende. In 2018 worden ook het nieuwe gebouw te Genk en een verdieping van het North Galaxy-gebouw te Brussel

ingericht volgens dit concept. In functie van de “lessons learned” en de beslissingen van het Directiecomité wordt dynamic office mogelijks verder geïmplementeerd in onze dienstgebouwen.

- Om ons informaticapark van laptops te rationaliseren, heeft de FOD Financiën in het North Galaxy gebouw in november 2017 een “Repair center” geopend. Bij defect aan een PC die niet meer door garantie gedekt is, voert het Repair center herstellingen uit met onderdelen in voorraad. Het is de bedoeling om eenzelfde aanpak te implementeren in de provincies.
- In het North Galaxy-gebouw werden alle warme drankenautomaten vervangen door automaten met producten met het fair trade-label. Om de ecologische voetafdruk te verkleinen, is er een prijsvermindering bij gebruik van een eigen kop. Ook werden er waterkraantjes geïnstalleerd.

C.9. Gemeenschappelijke initiatieven

De FOD Financiën stimuleert een duurzame attitude bij zijn personeel via interne communicatie- & sensibiliseringscampagnes.

Een greep uit de communicatie-acties 2017:

- Artikel op intranet rond de SDG, waarin de bijdrage van de FOD Financiën met Tax-on-Web en MyMinfin aan agenda 2030 van de VN en de National Voluntary Review in de kijker werd gezet (SDG 16.10 “Publieke toegang tot informatie garanderen”).
- Bij het begin van de lente was er een communicatie over veilig met de fiets naar het werk op intranet.
- In juni was er een artikel op intranet in het kader het Jaar van het Duurzaam Toerisme (SDG 8).

- Artikel over de evolutie van het wagenpark van de FOD en lage emissiezones (LEZ).
- Een communicatiecampagne bestemd voor vaders, met focus op de gelijke verdeling van de arbeidstijd door hen aan te sporen om ook deeltijds te werken en ouderschapverlof te nemen.
- Artikels op intranet en in personeelsmagazine FinInfo ter ondersteuning van sensibiliserings-acties o.a. over de Vrijwilligersdag, milieubeheer in de gebouwen van de FOD, welzijn, diversiteit, gendergelijkheid, inzamelacties...

Een greep uit de sensibiliseringsacties 2017 :

- De Move Weeks van 11 t.e.m. 29 september met talrijke sportactiviteiten over heel het land, om iedereen aan te moedigen om meer te bewegen.
- De zesde Vrijwilligersdag van de FOD Financiën op zaterdag 2 december in 24 centra in België met als thema “Verbonden met anderen, dichterbij jezelf”. Vrijwilligers boden een gezellig samenzijn aan mensen met een beperking (uitstap, feestnamiddag, gezelschapsspelen,...).
- Pilootproject “Bio on job”: levering van bio groenten- & fruitmanden op het werk in de gebouwen FINTO en NOGA te Brussel (online bestelling, levering per vrachtfiets, producten van Belgische telers en producenten, met bio-label).
- Infostand over de sorteerprestaties van de FOD Financiën met een sorteerspel over afvalsortering en de mogelijkheid om de afvalopslagkade te bezoeken in het kader van de Europese week van de Afvalvermindering.
- Bedrijfstheater rond gendergelijkheid in het beroepsleven, een symbolische sessie Krav Maga ‘Women only’ en praktische workshops exclusief voorbehouden voor vrouwen : ‘Jouw netwerk als troef’ of ‘Je zelfvertrouwen ontwikkelen’. Er werd ook een project rond loopbaanbegeleiding gelanceerd om de loopbaan van vrouwen een boost te geven. De FOD Financiën bekwam de Diversity Award 2017 voor zijn activiteiten voor “het evenwicht man – vrouw”.
- Affiches in het kader van de strijd tegen armoede op de Federale Dag van de Diversiteit.
- In de eerste semester van 2017 zijn er bedrijfstheaters georganiseerd rond omgaan met multiculturaliteit.
- De Middagen van de gezondheid op verschillende locaties in het land tijdens de middagpauze met uiteenzetting en tips van een expert over een actueel gezondheidsthema, o.a. hoge bloeddruk, diabetes, darmkanker, slaapstoornissen, tabaksgebruik, brandveiligheid & brandwonden, orgaandonatie (ter ondersteuning van de nationale sensibiliseringscampagne van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van voedselketen en Leefmilieu),...
- Eind 2017 werden medewerkers uitgenodigd voor de film “The Intern”, gevolgd door een conferentie over leeftijdsverschillen op de werkvloer.
- Affiches in alle gebouwen om medewerkers meer bewust te doen omgaan met energie op kantoor.
- Inzameling van plastic drankdopjes in het North Galaxy gebouw voor VZW Vrienden der Blinden om met de recyclage ervan de opleiding van blindengeleidehonden te helpen betalen.
- Uitnodiging om een bezoek te brengen aan de Roadshow met elektrische voertuigen, ingericht door Brussel Leefmilieu.
- Inzameling van schoolbenodigdheden voor Haïti in de gebouwen NOGA en FINTO in Brussel voor de Internationale VZW “Ecoliers du Monde”.
- Stands met verkoop van faire trade producten voor de actie 11.11.11.



6.6. FOD Mobiliteit en Vervoer



*Mevrouw Cindy Dequesne, lid van de ICDO,
en mevrouw Audrey Davister, plaatsvervangster*

In 2005 werd de cel Duurzame Ontwikkeling opgericht in de FOD MT en sinds januari 2014 behoort deze cel tot de ondersteuningsdiensten van de Voorzitter.

De CDO is als volgt samengesteld:

- een coördinatrice aangesteld door het directiecomité;
- een secretaris;
- een begrotingsverantwoordelijke;
- verschillende vertegenwoordigers inzake milieubeheer - EMAS;
- een verantwoordelijke duurzame aankopen;
- een verantwoordelijke diversiteit;
- een verantwoordelijke 'contact handicap';
- een verantwoordelijke Gender Mainstreaming;
- een verantwoordelijke "armoede";
- een verantwoordelijke van de sociale dienst;
- een preventieadviseur.

De leden vergaderen meermaals per jaar om de voortgang van de

lopende projecten door te nemen. Van deze vergaderingen worden verslagen opgemaakt.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De opdrachten van de cel draaien rond de mobiliteit en de 3 pijlers van duurzame ontwikkeling.

- de sociale pijler ;
- de milieupijler ;
- de economische pijler

A.1 De sociale pijler

De materies die in dit onderdeel aan bod komen, zijn gendermainstreaming, handicap, diversiteit en armoede.

De coördinatoren voor elk van deze materies volgen de federale plannen op en nemen deel aan de verschillende coördinatievergaderingen.

Handicap

Gedurende het hele jaar 2017, heeft de verantwoordelijke Contact Handicap de request collector beheerd die de burger toelaat om vragen te stellen over de rechten van passagiers met een verminderde mobiliteit. We werken ook aan een FAQ's rubriek die een antwoord zal bieden op meer algemene vragen in verband met de mobiliteit van minder mobiele personen. Deze rubriek zou begin 2019 beschikbaar moeten zijn.

Diversiteit

Het diversiteitsbeleid is een onderdeel van de duurzame ontwikkeling, maar de personeelsgerelateerde aangelegenheden worden uitsluitend door onze dienst P&O beheerd.



Dit jaar nam de CDO actief deel aan de organisatie van de Federale dag van de diversiteit die als thema 'armoede op de werkvloer' had.

Een week lang kregen de personeelsleden besparingstips. Op de Federale dag van de diversiteit, werd tijdens de middag een conferentie « Niet nodig om veel geld te hebben om toch te kunnen bloeien! » georganiseerd.

Ook de sociale dienst en de preventiedienst zijn heel actief.

Sociale Dienst

Deze dienst biedt individuele ondersteuning (verpleegkundige, maatschappelijk werker, enz.) om het personeel op zowel professioneel als persoonlijk niveau te ondersteunen evenals financiële diensten (sociale leningen, tussenkomsten zowel voor het personeelslid als voor de kinderen, cafetaria tegen democratische prijzen,...).

Preventiedienst en welzijn

Dit jaar kunnen we de volgende verwezenlijkingen vermelden:

- Ondertekening door de verschillende actoren binnen het welzijnsbeleid van de "Beleidsverklaring preventief alcohol- en drugsbeleid"
- Risicoanalyse van elektromagnetische velden
- Basistekstaanwezigheidsbeleid in kader van het re-integratiebeleid
- Uitwerken van de stressenquête op niveau van de DG's en Stafdiensten
- Risicoanalyse via enquête van de werkpost

A.2. De milieupijler

Wij zijn EMAS-geregistreerd sinds 2007. Het voorbije jaar was dus het eerste jaar van onze vierde EMAS-cyclus.

Het wapenfeit van 2017 is onze nominatie op nationaal niveau voor de EMAS AWARD in de categorie overheidsdiensten. Het thema was "circulaire economie".

Onze milieuverklaring beschrijft uitgebreid alle acties die wij op dit gebied ondernemen.

Kortom: de FOD ziet er via de CDO op toe om de impact van zijn activiteiten (gebouw en opdrachten) op het milieu te beperken.

Verschillende verbruiks- en uitstootparameters worden gemonitord en bij opmeting van abnormale waarden wordt er actie ondernomen.

Het hele jaar lang vonden er acties plaats in verband met duurzame aankopen, digitalisering van documenten of processen, afvalsortering.

EMAS legt ons een milieubeleid op. Dit jaar hebben we beslist dit beleid op te nemen in een breder charter dat het duurzaam ontwikkelingsbeleid van de FOD omvat. Het werd door het hele Directiecomité ondertekend.

Zoals elk jaar namen we actief deel aan de week voor duurzame ontwikkeling. De personeelsleden hadden de gelegenheid om aan volgende activiteiten deel te nemen:

- Duurzaam ontbijt;
- Conferentie "Zero Waste";
- Vertoning van de film "Demain" over de landbouw, gevolgd door een debat;
- Bio-Fairtrade markt;
- Infosessie over composteren in een wormenbak.

Om het jaar in schoonheid af te sluiten met het thema hergebruik in het kader van de Europese week voor afvalvermindering, hebben we een speelgoedinzameling georganiseerd en het speelgoed aan

verschillende organisaties geschonken.

A.3. Economische pijler

Deze pijler betreft vooral de duurzame aankopen.

We zetten ons vergroeningsproject van het voertuigenpark voort.

A.4. Mobiliteit

De verantwoordelijke van de CDO is tevens Mobility manager.

Tijdens de week van de mobiliteit stelden we het personeel verschillende activiteiten voor :

- Coaching fietsen in Brussel
- Initiatie bakfietsen
- Conferentie over het thema voertuigdelen door de Directie Duurzame Mobiliteit
- Conferentie over verkeersveiligheid voor tweewielers door het DG Wegvervoer en Verkeersveiligheid.

De mobility manager zorgt ook voor de communicatie in verband met de pollutie- en de ozonpieken.

Het laatste semester van 2017 werden de gegevens voor het BVP 2018 verzameld.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Duurzame ontwikkeling maakt integraal deel uit van het managementplan 2013-2019 van de voorzitter van het directiecomité.

De beleids- en operationele doelstellingen zijn nauw verbonden met de DO en dit komt tot uiting in de bestuursovereenkomst.

Enkele opmerkelijke feiten van het laatste jaar:

DG Scheepvaart :

1. Klimaat

Voor België is het noodzakelijk dat de internationale maritieme sector een billijke bijdrage levert in de strijd tegen de klimaatveranderingen. Het DG Scheepvaart neemt reeds verschillende jaren actief deel aan debatten en heeft door talrijke voorstellen in te dienen, bijgedragen aan de werkzaamheden van de Internationale Maritieme Organisatie. Het DG Scheepvaart werkt hiervoor nauw samen met sommige Europese landen en eilanden van de Stille Oceaan (Small Island Developing States- SIDS).

In het kader van het akkoord van Parijs hebben de Marshalleilanden, onder leiding van Tony De Brum, een belangrijke rol gespeeld in het samenstellen van de coalitie voor de hoge ambitie (HAC “High Ambition Coalition”) waardoor het akkoord kon worden afgerond.

In het kader van de werkzaamheden van de IMO hebben de Marshalleilanden aan de Salomonseilanden en aan staatssecretaris Philippe De Backer gevraagd om in de HAC voor de maritieme sector een leidersrol op te nemen. Onze staatssecretaris heeft aanvaard om, met de steun van de FOD, deze rol op zich te nemen. In oktober hebben de Marshalleilanden, de Salomonseilanden en de staatssecretaris de HAC-leden opgeroepen om actief deel te nemen aan de werkzaamheden van de IMO en een ambitieuze strategie voor de maritieme sector te ontwikkelen. De preliminaire strategie moet in april 2018 worden aangenomen. Het DGS zal in de komende maanden actief blijven (bilaterale stappen, voorlegging van documenten, overleg, organisatie van evenementen) om de IMO-lidstaten te overtuigen een ambitieuze strategie aan te nemen.

2. Ballastwater en same risk area

Het Verdrag voor ballastwaterbeheer voorziet de mogelijkheid om een gebied te identificeren met een gelijkaardig risico wat betreft de voortplanting van marine soorten (Same Risk Area). België heeft samen met Nederland een project opgestart om te bepalen of een

dergelijk gebied tussen België en Nederland bestaat. In een dergelijk gebied zou de voortplanting op natuurlijke wijze gebeuren en zou er geen reden zijn om het ballastwater te behandelen om de voortplanting via het ballastwater te beperken. Als wordt aangetoond dat er een natuurlijke voortplanting is en er geen risico is op verhoogde voortplanting via ballastwater, dan is het voor schepen niet nodig om hun ballastwater te behandelen. Hierdoor kan het gebruik van chemische producten aan boord van de schepen en de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen worden verminderd.

3. Controle van het zwavelgehalte

Voor de controles op het maximale zwavelgehalte in scheepsbrandstoffen zal het DG Scheepvaart, vanaf midden februari 2018, over drie inzetbare scaninstrumenten beschikken.

Met deze hulpmiddelen zullen de inspecteurs onmiddellijk een indicatie krijgen van het zwavelgehalte in de gebruikte scheepsbrandstof.

Als er verdachte waarden worden vastgesteld, zal er een analyse in een erkend laboratorium worden uitgevoerd. Zo kunnen er dagelijks verschillende schepen worden gecontroleerd en kunnen overbodige en dure laboratoriumanalyses worden vermeden

DG Wegvervoer en Verkeersveiligheid :

1. Studiedag over verkeersveiligheid voor tweewielers

De FOD Mobiliteit en Vervoer heeft deze studiedag georganiseerd op dinsdag 25 april 2017 in samenwerking met het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (nu Vias institute).

We bespraken de uitdagingen voor een betere verkeersveiligheid voor alle soorten tweewielers (fietsen, elektrische fietsen, brom- en motorfietsen, ...) en verkenden nieuwe beleidspistes. Stakeholders

zoals de Fietzersbond-Gracq, FEBIAC en Fedemot gaven hun visie. Ook het gewestelijk en gemeentelijk beleid kwam uitgebreid aan bod, net als de rol van de EU. Tenslotte leerden we goede praktijken van dé fietsstad van Nederland, Nijmegen.

2. Introductie van LEZ in Brussel

Sinds 1 januari 2018 is een lage-emissiezone (LEZ) van kracht in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De realisatie hiervan is mee mogelijk gemaakt door de DIV die zorgt voor de uitwisseling van de gegevens van de voertuigen. Op basis van de voertuigkenmerken die we ter beschikking stellen kan de Brusselse administratie nagaan welke voertuigen niet meer toegelaten zijn (of enkel mits betaling) wegens hun te grote impact op de luchtkwaliteit.

3. Sociale dumping in de transportsector

België heeft op 31 januari 2017 samen met acht andere Europese landen de «Alliantie wegvervoer» ondertekend, die ertoe strekt de verschillende toepasselijke nationale maatregelen inzake de Europese regelgeving eensluidend te maken, de controlepraktijken te verbeteren en gemeenschappelijke standpunten te bepalen om sociale dumping te bestrijden en eerlijke concurrentie in de hand te werken. Deze verklaring geldt als een sterke politieke boodschap, in de eerste plaats gericht aan de Europese instanties die aanpassingen van de regelgeving inzake het wegvervoer voorbereiden.

4. Twee nieuwe testprocedures om het brandstofverbruik en de daarmee overeenkomstige uitstootwaarden te bepalen

Met deze twee nieuwe testmethodes WLTP en RDE zouden de waarden inzake verbruik en uitstoot van CO2 en andere verontreinigende stoffen dichter bij de realiteit moeten aansluiten :

- De WLTP (Worldwide Harmonized Light Vehicles Test Procedure of laboratoriumtest): Het betreft een nieuwe

laboratoriumtestprocedure voor lichte voertuigen om de verontreinigende uitstoot van het voertuig, waaronder vooral CO₂, tijdens een welbepaalde cyclus te meten. Deze test zal de huidige test vervangen, de NEDC, die niet meer representatief is voor reële rijomstandigheden. De nieuwe test geeft ook informatie over het brandstofverbruik van het voertuig. Hij wordt verplicht voor alle nieuwe lichte voertuigen vanaf 1 september 2018.

- De RDE (Real Driving Emissions of test bij reële rijomstandigheden): De RDE-procedure meet de uitstoot van verontreinigende deeltjes, zoals het aantal fijne stofdeeltjes (PN) en stikstofoxiden (Nox), onmiddellijk op de weg. Deze methode geeft een realistisch beeld van de reële uitstoot tijdens het rijden. De test wordt verplicht voor alle nieuwe lichte voertuigen vanaf 1 september 2019.

DG Luchtvaart :

1. Klimaatverandering

Met het opzetten van het Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSIA), draagt de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie bij aan de verwezenlijking van de Doelstelling van duurzame ontwikkeling nummer 13 van de Verenigde Naties, "Take urgent action to combat climate change and its impacts" (Spoedmaatregelen treffen ter bestrijding van de klimaatverandering en de impact ervan). Het DGLV heeft deelgenomen aan het uitwerken van de Belgische gecoördineerde positie bij de uitwerking van VERORDENING (EU) NR. 2017/2392 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 13 december 2017, tot wijziging van richtlijn 2003/87/EG om de huidige beperkingen van het toepassingsgebied voor luchtvaartactiviteiten voort te zetten en de tenuitvoerlegging van een wereldwijde marktgebaseerde maatregel vanaf 2021 voor te bereiden. Het zal ook blijven samenwerken met het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM) voor de implementatie

van het CORSIA

2. Toegankelijkheid

Er werden verschillende controles ingevoerd om de toepassing van de verschillende wetgevingen en de toegankelijkheid na te gaan.

Wij verifiëren meer bepaald:

- het bestaan van bijstandsprocedures;
- de opleidingen die uit deze procedures voortvloeien;
- of deze procedures goed begrepen zijn en op het terrein worden toegepast;
- de toegankelijkheid van de infrastructuur van de luchthavens

DG Duurzame Mobiliteit en Spoorbeleid :

1. Stuurgroep van het GEN

Minister Bellot heeft de stuurgroep van het GEN nieuw leven willen inblazen door de heer Jean-Pierre Hansen midden 2017 tot voorzitter te benoemen. Deze stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van zowel de federale als de gewestelijke regeringen, overheidsdiensten en vervoersmaatschappijen.

Naast zijn aanwezigheid namens de FOD, heeft het DG de secretariaatstaken van deze stuurgroep die van augustus tot december maandelijks vergaderde, volledig op zich genomen.

Onder de aangesneden punten waren de essentiële het bepalen van ieders acties om dit project concreet tot een goed einde te brengen, zowel in zijn concrete fysieke dimensie (hervatting van de werkzaamheden en stand van zaken van de vergunningen) als in de ontwikkeling van een gemeenschappelijke strategie van aanbod (indien mogelijk geïntegreerd) en promotie/ communicatie.

2. Mobiliteitsbudget

De regering is sedert het najaar van 2016 van plan een positieve mobiliteitsvergoeding, de zogenaamde “cash for car” in te voeren. Deze maatregel bestaat erin dat werkgevers hun werknemers een geldelijk voordeel bieden in plaats van een bedrijfswagen binnen hetzelfde fiscale kader. Op verzoek van de FOD Financiën werd in april 2017 een wetsvoorstel inzake «cash for car» ingediend. De directie Mobiliteit heeft in mei 2017 voor rekening van het kabinet van de minister van Mobiliteit een analyse van dit wetsvoorstel gemaakt. “Cash for car” zal begin 2018 van start gaan.

3. Uitbreiding van de fietsvergoeding tot de speed pedelecs

Na een wijziging van het verkeersreglement eind 2016, viel de “speed pedelec” (die een snelheid van 45km/u kan bereiken) onder de categorie bromfietsen. Hierdoor konden de gebruikers niet genieten van de fiscale voordelen die van toepassing zijn op de fietsers.

Dankzij het werk verricht in de directie Mobiliteit is de situatie rechtgezet. Begin oktober heeft de Kamer een wet goedgekeurd betreffende de uitbreiding van de fietsvergoeding per kilometer voor woon-werkverkeer voor gebruikers van snelle elektrische fietsen («speed pedelecs»). In concreto is de fiscale behandeling betreffende het gebruik van elektrische fietsen en speed pedelecs, nu in overeenstemming met die voor gewone fietsen.

4. Onkruidbestrijding op de spoorwegen

Na een resolutie van het federale parlement over onkruidbestrijding op en langs de spoorwegen, heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer een werkgroep opgericht die de samenwerking tussen Infrabel en de drie Gewesten coördineert. Deze is in 2017 verschillende keren bijeengekomen.

In het voorjaar van 2018 zal de werkgroep een actieplan voorstellen.

5. Spoorweglawaaï

De besprekingen over de manier waarop de retrofitting van wagons kan worden ondersteund, vonden plaats in 2017 in een ad-hoc werkgroep met de verschillende interveniënten.

Er is een technische oplossing uit voortgevloeid; er zijn echter vragen gerezen over het handhaven van hetzelfde veiligheidsniveau.

Daarom wordt het voorstel inzake de invoering van het subsidiestelsel bedoeld om retrofitting te ondersteunen, in afwachting van een nader onderzoek, uitgesteld.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

De besprekingen over de manier waarop de retrofitting van wagons kan worden ondersteund, vonden plaats in 2017 in een ad-hoc werkgroep met de verschillende interveniënten.

Er is een technische oplossing uit voortgevloeid; er zijn echter vragen gerezen over het handhaven van hetzelfde veiligheidsniveau.

Daarom wordt het voorstel inzake de invoering van het subsidiestelsel bedoeld om retrofitting te ondersteunen, in afwachting van een nader onderzoek, uitgesteld.

6.7. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg



*mevrouw Els Borgers, lid van de ICDO, en
de heer Stany Chigoho Kalimo, plaatsvervanger*

De Cel Duurzame Ontwikkeling–EMAS (= Cel Green) bestaat uit de vertegenwoordigers van alle directies die door de directievertegenwoordigers worden aangewezen. Zij wordt gestuurd door de coördinatrice duurzame ontwikkeling en EMAS. De coördinatrice werkt onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de FOD.

De Cel beschikt niet over een eigen budget.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De Cel Green kwam driemaal samen daarnaast waren er ook verschillende informele overlegmomenten met diverse vertegenwoordigers van de verschillende directies en administraties.

De vertegenwoordiger van de FOD WASO heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de ICDO. De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling woonde ook de volgende studiedagen en seminars bij:

- Workshop duurzame aankopen
- Middagen duurzame ontwikkeling
- EMAS-stakeholdersdialogue
- Conferentie “stand van zaken SDGs”

A.1. Follow-up Emas

Sinds einde 2009 (uitreiking label : begin 2010) is de FOD WASO EMAS-gecertificeerd. Een registratiecyclus duurt drie jaar. Tijdens de eerste cyclus werden 7 doelstellingen weerhouden. Deze doelstellingen hadden vooral betrekking op het terugdringen van ons energieverbruik (optimalisering ICT, water, gas, elektriciteit) en het verminderen van ons papierverbruik. Begin 2013 werd de tweede registratiecyclus gestart. Het accent lag op het verder zetten van de goede praktijken en het verder opvolgen van de doelstellingen uit de eerste registratiecyclus, en sensibilisatie.

In 2017 vond er zowel een externe audit als interne (= gekruiste) audit plaats. De externe audit werd uitgevoerd door een externe firma (AIB Vinçotte). De gekruiste audit ging door op 17 februari 2017 en werd uitgevoerd door de EMAS-verantwoordelijke van Belspo.

A.2. Follow-up mobiliteitsplan

In 2017 werd er een nieuwe mobiliteitsenquête afgenomen onder onze personeelsleden en de bezoekers aan onze FOD. De resultaten van deze mobiliteitsenquête waren bij de opmaak van dit verslag nog niet bekend.

Op intranet werd een luik “duurzame verplaatsingen” gecreëerd.

De mobiliteitscoördinator heeft regelmatig overleg gepleegd met de mobiliteitscoördinatoren van de FOD Volksgezondheid, RSZ en RVP over de creatie van een platform “carpoolplaza”.

A.3. Sensibilisering Duurzame Ontwikkeling

In 2017 werd er door de FOD WASO niet deelgenomen aan de dag van de duurzame ontwikkeling. Tijdens het feest van de FOD werd er aandacht besteed aan duurzame ontwikkeling en EMAS door middel van een infostand.



In 2017 werden er twee interne infosessies gegeven. De eerste infosessie had als thema “Agenda 2030”; de tweede sessie ging over het positieve effect van planten in een kantooromgeving.

In samenwerking met de Communicatiedienst werd er op regelmatige tijdstippen geïnformeerd over EMAS en duurzame ontwikkeling door berichtjes op intranet, affiches aan de liften,.. Thema’s die onder meer aan bod gekomen zijn, zijn aandacht voor earth hour, 40 dagen zonder vlees, Clean Space...

De milieuverklaring en milieubeleid werden op intranet en de website gepubliceerd.

Nieuwe personeelsleden krijgen een uitgebreide infosessie over EMAS en duurzame ontwikkeling.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De FOD heeft bijgedragen (en draagt bij tot) tot de opmaak en realisatie van 3 gezamenlijke acties die zich situeren op de realisatie van de doelstellingen 5, 8 en 10 (“Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes”, “Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen”, “Dring ongelijkheid tussen de landen terug”).

- De terugdringing van de loonongelijkheid tussen vrouwen en mannen;
- De evaluatie van de impact van de nieuwe manieren van werken;
- De kwaliteit van het werk, de preventie van beroepsrisico’s en sociale inclusie.

In 2017 werden de volgende acties ondernomen:

B.1. Internationale Zaken:

In 2017 ondernam de afdeling Internationale Zaken verschillende initiatieven om bij te dragen aan de realisatie van doelstelling 8 van het Programma 2030 (“Decent Work”)

Op 20 juli 2017, heeft de Ministerraad kennis genomen van het eerste Belgisch Nationaal Plan rond bedrijven en Mensenrechten. De FOD WASO heeft deelgenomen aan de werkgroep “Sociale verantwoordelijkheid” van ICDO.

De FOD ondersteunde het initiatief “Global Deal: Enhanced social dialogue for decent work and inclusive growth”, gelanceerd door Zweden, in samenwerking met de IAO en de OCDE (?) van de Verenigde Naties (september 2016). Deze “Global Deal” heeft tot doel het promoten van de sociale dialoog, cruciaal element om te komen tot fatsoenlijk werk en de inclusieve economische ontwikkeling, en heeft tot doel het verzekeren van een meer rechtvaardigere verdeling van de voordelen van de globalisering. Het gaat om een multipartite partnerschap bestaande uit regeringen, ondernemingen, werkgevers- en werknemersorganisaties en andere organisaties zoals IAO, OCDE. De Global Deal levert een concrete bijdrage tot doelstelling 8 wat betreft “decent work en economische groei” maar ook aan doelstelling 10 (vermindering van de ongelijkheid).

De FOD Werkgelegenheid heeft altijd al op actieve wijze de sociale dialoog, basiselement van de democratie en een van de pijlers van fatsoenlijk werk, gesteund. In 2017 hebben we verschillende internationale samenwerkingsprojecten gefinancierd. Deze projecten werden geleid door de Belgische sociale partners en hadden vooral betrekking op het ondersteunen van de sociale dialoog in de Arabische landen, Oost-Europa en de Balkan.

- a) Project van de drie Belgische syndicale organisaties waarvan het belangrijkste doel was het versterken van de rechten van de arbeiders, behorende tot de kwetsbare groepen, in de Arabische

wereld met betrekking tot de veranderingen op de arbeidsmarkt en de gevolgen voor de rechten van de werknemers.

b) Project geleid door het ABVV rond fatsoenlijk werk in de toelunie Europa/Turkije. Dit project draaide rond de noodzaak om fatsoenlijk werk op te nemen in de voorschriften van het buitenlands beleid, meer bepaald in de toelunie en de handelsbetrekkingen.

c) Een ander project geleid door het ACV concentreerde zich op Polen en behandelde loonvormen, sociale rechten en strijd tegen sociale dumping.

d) Het ACLVB werkte op haar beurt in Servië rond de voorbereiding van de Servische syndicale organisaties op de Europese sociale dialoog en meer bepaald de uitdagingen van a-typische werknemersstatuten.

Deze acties hebben vooral betrekking op « fatsoenlijk werk » en de « promotie van de sociale dialoog als essentieel element om dit te bereiken. Het spreekt voor zich dat deze acties ook een impact hebben op doelstelling 10 (verminderen van de ongelijkheid). Inderdaad, fatsoenlijk werk vertaalt zich voornamelijk in toegang tot behoorlijk betaalde arbeid, sociale bescherming voor de gezinnen, kansen tot persoonlijke ontwikkeling en sociale insluiting, gelijkheid van kansen en gelijke behandeling voor iedereen.

Belgie is gevraagd deel uit maken van de kerngroep om dit initiatief te ondersteunen. De deelnemers engageren zich om actieplannen op te stellen. Deze vormen de basis voor een uitwisseling van goede praktijken.

B.2. Algemene Directie van de Individuele Arbeidsovereenkomsten (AD IAB)

SDG 8 : DECENT WORK

De Wet Werkbaar en Wendbaar Werk heeft een uitbreiding tot stand gebracht van het palliatief verlof en het gemotiveerd tijdskrediet. De Wet Werkbaar en Wendbaar Werk heeft ervoor gezorgd dat een werknemer vanaf 1 februari 2017 de uitoefening van het palliatief verlof een tweede keer kan verlengen met een maand.

Daarnaast heeft de Wet Werkbaar en Wendbaar Werk ook geleid tot een uitbreiding van het recht op tijdskrediet met zorgmotief (d.w.z. het recht op loopbaanonderbreking dat wordt toegekend om de werknemer in staat te stellen zorg te verlenen aan bepaalde personen uit zijn naaste omgeving). Met ingang van 1 april 2017 bedraagt het zorggemotiveerd tijdskrediet voortaan 51 maanden.

De Wet Werkbaar en Wendbaar Werk heeft het systeem van de werkgeversgroeperingen hervormd, o.m. op het vlak van de toelatingsprocedure (die werd vereenvoudigd) en de duur van de toelating (die voortaan voor onbepaalde duur wordt gegeven).

Op 9 januari 2017 trad de wet van 20 december 2016 houdende diverse bepalingen inzake arbeidsrecht in het kader van arbeidsongeschiktheid in werking. Deze wet heeft een arbeidsrechtelijk kader geschapen voor de zgn. progressieve werkhervatting in geval van tijdelijke arbeidsongeschiktheid.

Dezelfde wet heeft ook een regeling ingevoerd met betrekking tot de beëindiging van de arbeidsovereenkomst wegens overmacht in geval van definitieve arbeidsongeschiktheid bij de werknemer. Voortaan is duidelijk in de wet bepaald dat dergelijke beëindiging wegens overmacht slechts mogelijk is nadat eerst een bepaald re-integratietraject is afgerond, waarbij wordt onderzocht of het niet mogelijk is om de werknemer d.m.v. redelijke aanpassingen in dezelfde of in een andere functie aan de slag te houden binnen de onderneming.

In het voorjaar van 2017 heeft de AD IAB, samen met de AD TSW, de nodige toelichting gegeven rond de inhoud en de toepassing van



uitzendarbeidswetgeving in het kader van de totstandkoming van een televisierapportage omtrent het misbruik van opeenvolgende dagcontracten voor uitzendarbeid binnen een welbepaald groot luchthavenbedrijf. Als gevolg van deze televisierapportage heeft de Minister van Werk aan de sociale partners in de NAR gevraagd om de door hen uitgewerkte regeling inzake opeenvolgende dagcontracten te evalueren. Deze evaluatie is van start gegaan in juli 2017. In het kader van deze oefening hebben de sociale partners zich ertoe geëngageerd om op zoek te gaan naar verbeteringen in de door hen uitgewerkte regeling, teneinde het gebruik van opeenvolgende dagcontracten voor uitzendarbeid beter te kunnen opvolgen en sneller te kunnen ingrijpen wanneer zich misbruiken zouden voordoen.

B.3. Algemene Directie van de Collectieve Arbeidsovereenkomsten (AD COA)

- De strijd tegen discriminerende bepalingen in sectorale CAO's (leeftijd, gender, enz)
- Het beleid van ons samen met de (vooral sectorale) sociale partners om zoveel mogelijk basis arbeidsvoorwaarden in CAO's algemeen verbindend te verklaren, hetgeen volgens alle recente onderzoeken fundamenteel bijdraagt tot een grotere maatschappelijke gelijkheid.

Plusieurs études récentes de l'OCDE, du FMI et de l'OIT démontrent qu'il y a 3 armes efficaces pour lutter contre l'inégalité :

- Een verhoogde syndicalisatiegraad onder de werknemers
- Collectieve onderhandelingen op sectorieel en intersectorieel vlak
- Een grotere verplichte dekking van ondernemingen en werknemers door CAO's

Wat betreft de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, voert onze FOD controles uit in verband met de sectoriële functieclassificaties voorzien in de wet van 22 april 2012 (strijd tegen de loonongelijkheid mannen en vrouwen).

B.4. Gender mainstreaming

- Aanstelling binnen de administratie van een coördinatrice gender mainstreaming en een back-up coördinator;
- Deelname Interdepartementale coördinatiegroep (ICG);
- Intern netwerk gender mainstreaming binnen de FOD WASO (sinds 2013), met vertegenwoordigers van de Algemene Directies, Stafdiensten en medewerkers die werken rond de gekozen beleidslijnen in het federaal plan gender mainstreaming of een specifieke rol hebben bij de uitvoering van de wet gender mainstreaming;
- Jaarlijkse opmaak van intern actieplan gender mainstreaming binnen de administratie in het kader van de uitvoering van de bepalingen van de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007. Het jaarlijks actieplan en de evaluatienota worden ter goedkeuring voorgelegd aan het Directiecomité

B.5. Handistreaming

- Aanstelling administratief contactpunt handicap binnen de organisatie en back-up administratief contactpunt;
- Deelname federale netwerkvergaderingen UNCRPD en opvolging van de werkzaamheden die eruit volgen.

B.6. Diversiteit

- Aanstelling binnen de administratie van diversiteitsverantwoordelijke en back-up;
- Lid Federaal netwerk diversiteit;
- Deelname federale diversiteitswerkgroepen;
- Jaarlijkse deelname federale week van de diversiteit;
- Jaarlijks actieplan diversiteit en evaluatienota, beide documenten worden ter goedkeuring voorgelegd aan het Directiecomité.



C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

C.1. Duurzame Overheidsopdrachten – Omzendbrief 16 mei 2014

Conform aan de Omzendbrief, heeft het Directiecomité een procedure goedgekeurd die tot doel heeft de verplichtingen van deze Omzendbrief zo goed mogelijk toe te passen. Voor elke aanbesteding trachten de verantwoordelijken duurzaamheidsclausules te integreren in het lastenboek

Meer algemeen voorziet artikel 73 van de Bestuursovereenkomst :

« Duurzame ontwikkeling gaat over de manier waarop zowel economische, sociale en ecologische aspecten in overweging worden genomen in de werking en het beleid van een organisatie en houdt zowel een kort, een middellang als een lang termijnperspectief voor ogen. Op het vlak van duurzame ontwikkeling, engageert de FOD zich om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële impact te monitoren en te ontwikkelen. »

- Aanbestedingen waarvan de schatting minder is dan € 8.500 exclusief BTW: Voor deze aanbestedingen beschikken de verschillende directies/diensten over een zekere autonomie (uitnodigen van de firma's, onderhandelen en aanduiden van de opdrachtnemer). Aan het einde van elke trimester vraagt de Aankoopcel de diensten een tabel aan te vullen met een overzicht van deze aanbestedingen. In deze tabel worden de volgende gegevens opgenomen: doel, bedrag, de maatschappij, het al dan niet bestaan van duurzaamheidsclausules en of sociale clausules. Deze tabel laat met name toe om de verschillende diensten en directies hun aankoopbeleid te verbeteren wat betreft het duurzaam karakter van hun aankopen en aanbestedingen.

- Aanbestedingen waarvan de schatting hoger is dan € 8.500 € exclusief BTW : Voor deze aanbestedingen komt de Aankoopcel tussen in de opmaak van de lastenboeken. Alvorens elk lastenboek goed gekeurd wordt door de inspecteur van financiën, vult de Cel de tabel (bijlage 1) van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in. Deze tabel, evenals het ontwerp van lastenboek worden voorgelegd aan de Cel Duurzame Ontwikkeling voor advies. Dit gebeurt per mail. Er is overleg tussen de beide verantwoordelijken van de respectievelijke cellen om het lastenboek waar mogelijk aan te vullen met duurzaamheidscriteria.

- Aanbestedingen, overeengekomen in uitvoering van het bestaande raamakkoord (FOR CMS, SMALS, etc.): Duurzame of niet-duurzame producten besteld in kader van FORCMS worden opgenomen in een tabel door een medewerker van de Directie Aankoop en Logistiek. Deze tabel met de lijst van bestelde (duurzame) producten wordt overgemaakt aan de Cel Duurzame Ontwikkeling (= coördinatrice Duurzame Ontwikkeling).

De rol van de Cel Duurzame Ontwikkeling is eerder consultatief. De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling kijkt de lastenboeken na op basis van de Omzendbrief. Er worden geen vergaderingen gehouden met de Cel Green of een andere werkgroep over dit onderwerp.

De coördinatrice Duurzame ontwikkeling rapporteert aan het Directiecomité over de uitgebrachte adviezen.

6.8. FOD Sociale Zekerheid



6.9. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu



Mevrouw Marielle Smeets, lid van de ICDO, en de heer Pol Gerits, plaatsvervanger

De cellen voor duurzame ontwikkeling van de departementen spelen een belangrijke faciliterende en dynamiserende rol in die strategische integratie. Ze moeten zowel het orgaan vormen voor de integratie van duurzame ontwikkeling in alle strategieën en beleidslijnen van een departement, als het overleg- en coördinatieorgaan van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling waaraan het departement deelneemt. Het regelgevend kader en in het bijzonder de wijzigingen die werden aangebracht aan het KB van 2004 (het KB van 27 mei 2015 tot wijziging van het KB van 22/09/2014) houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling versterken de implementatie van duurzame ontwikkeling in de departementen aangezien ze beogen:

- de strategische en operationele integratie ervan in de beheers- en managementtools beter te structureren,
- **en daarbij de samenwerking/transversaliteit te maximaliseren binnen een departement en tussen departementen, om zo te komen tot meer coherentie, interactiviteit en zichtbaarheid.**

In 2007 werd bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een cel duurzame ontwikkeling opgericht.

Die cel ontwikkelt via een actief netwerk van contactpersonen in de verschillende DG's en diensten tal van interne en/of externe eigen initiatieven of initiatieven naar aanleiding van de activiteiten van de ICDO, en komt op die manier zijn verplichtingen ter zake na³.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

In 2017 waren de werkzaamheden van dat netwerk duurzame ontwikkeling van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu gericht op **de voortzetting van de operationalisering van de strategische integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018) van de FOD zelf:**

- er werd verder gewerkt aan de integratie van duurzame ontwikkeling (en in het bijzonder van de SDGs) in de belangrijkste tool voor de opvolging van de implementatie van de bestuursovereenkomst, met name het beheersplan;
- de verplichtingen in het kader van de ICDO (in 2017 werd de vertegenwoordigster van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu herverkozen in het bureau van de ICDO) en van haar verschillende werkgroepen, werden nagekomen;
- er werd begonnen met de implementatie en de opvolging van de maatregelen/projecten voor duurzame ontwikkeling van de bestuursovereenkomst 2016-2018.

In 2017 werd deze cel / dit netwerk van experts van de FOD, waarvan de transversaliteit nu erkend is binnen de FOD zelf, ook aangesproken en ingeschakeld om transversale projecten/initiatieven binnen de FOD zelf te coördineren, waaronder met name :

- De coördinatie van de bijdragen van de FOD Volksgezondheid, **Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu** aan de National

³ jaarrapport, bijdrage aan de werking van de ICDO via onze actieve betrokkenheid bij de plenaire zittingen en de verschillende werkgroepen (EMAS, maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzame voeding, duurzame mobiliteit, langetermijnvisie...).



Voluntary Review (NVR) van België in het kader van het Programma 'Horizon 2030' van de Verenigde Naties dat minister Decroo in 2017 aan de VN voorstelde;

- Stakeholders' dialogue van het CCIM met de Gewesten, gericht op de milieugerelateerde SDGs en waar de NVR 2017 van België voor het eerst voorgesteld werd (juni 2017);
- Organisatie van een conferentie 'Verzorgingsproducten: hoe verantwoordelijk produceren en consumeren?' voor onze collega's van de FOD, van de instellingen waarop de redesign van de gezondheidszorg betrekking heeft (RIZIV, Geneesmiddelenagentschap), van onze wetenschappelijke instellingen (Sciensano, KCE) of van de ICDO, en waarop de markt, de wetenschappers en het maatschappelijk middenveld de stand van zaken konden opmaken en hun mening konden formuleren over de impact van die producten op de gezondheid en het milieu

Er dient opgemerkt dat we door de werkzaamheden van het traject '**Operationele excellentie in het domein Gezondheid**' van het project ter optimalisering van de federale organisaties (redesign) in 2017 vrijwillig weinig hebben geïnvesteerd in een aantal maatregelen/projecten inzake duurzame ontwikkeling uit onze bestuursovereenkomst 2016-2018 (opstellen van een rapport inzake duurzaamheid volgens de GRI-richtlijnen en toepassing van de ISO26000-richtlijn voor MVO) die in dit stadium weinig zin zouden hebben gezien de lopende discussies en de onzekerheden aangaande de toekomstige en definitieve structuur van onze instelling.

Al die activiteiten hebben de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in 2017 wel in staat gesteld om **de verankering en de integratie van duurzame ontwikkeling te consolideren, zowel in zijn strategieën en beleidslijnen als in zijn dagelijkse werking.**

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

B.1. Integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018 en de opvolging ervan wat betreft het beheersplan

Om op een zo doeltreffend mogelijke manier te kunnen beantwoorden aan die talrijke verplichtingen, volgde het directiecomité van de FOD de strategische lijn om **duurzame ontwikkeling van bij het begin strategisch en operationeel te integreren in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD.** Deze integratie werd trouwens ruim gedetailleerd in ons rapport aan de ICDO van 2015.

Aangezien de FOD zijn verplichtingen inzake duurzame ontwikkeling heeft opgenomen in zijn bestuursovereenkomst 2016-2018 zoals het KB van 2004 (het KB van 27 mei 2015 tot wijziging van het KB van 22/09/2014) houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling bepaalt, is de FOD niet gebonden om een jaarlijks actieplan DO op te stellen. Onze acties en projecten inzake duurzame ontwikkeling zijn dus rechtstreeks opgenomen in ons jaarlijkse beheersplan en de structuur daarvan stelt ons in staat om, waar relevant, elk(e) actie/maatregel/project van dit beheersplan te koppelen aan een van de 17 Sustainable Development Goals van het Programma 'Horizon 2030' van de Verenigde Naties,

Ons beheersplan is een exhaustief intern beheersinstrument: het bevat alle maatregelen en acties van de FOD. Ook al zijn niet al die acties specifiek gelinkt aan de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, toch hebben we onlangs geoordeeld dat onze activiteiten van dichtbij of van veraf gelinkt konden worden aan (en dus bijdroegen tot de verwezenlijking van) 15 van de 17 SDGs van de Verenigde Naties.

Het databasesysteem van de ICDO dat recentelijk ontwikkeld werd voor de reporting inzake het duurzameontwikkelingsbeleid maakt

het momenteel enkel mogelijk om actie per actie op te laden. Aangezien er geen systeem bestaat dat ons in staat stelt om onze acties en maatregelen die bijdragen tot de verwezenlijking van de SDGs op globale wijze op te laden, kunnen we, in afwachting van een aangepaste technische oplossing, het gedeelte aangaande de database niet volledig invullen.

Net zoals de vorige jaren werden sommige acties die onze FOD in 2017 uitvoerde en die verband houden met de doelstellingen van LTV 2050 en/of de SDGs, echter geïllustreerd in punt 6.2.2. van ons activiteitenrapport 2017 aan de ICDO. Diezelfde acties zijn ook opgenomen in de ICDO-database.

B.2. Voorbeelden van acties en maatregelen in 2017 die bijdroegen tot duurzame ontwikkeling

De niet-exhaustieve voorbeelden van activiteiten van de FOD die in 2017 gerealiseerd werden en die rechtstreeks bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van duurzame ontwikkeling :

- van de federale LTV en/of
 - het Programma 'Horizon 2030' van de Verenigde Naties
- worden hieronder geïllustreerd.

B.2.1. Federal Truck 2017 - Sensibiliseringscampagnes aangaande orgaandonatie bij jongeren en de 'Noordzee'-campagne

De Kanselarij van de Eerste Minister heeft in de loop van de maand september 2015 een nieuwe communicatietool gefinancierd en opgestart. Het betreft een federale vrachtwagen die zich richt op scholen, bedrijven en burgers. Aan boord is er een interactief spel en een video-/fotoautomaat die kunnen worden aangepast in functie van het thema van de campagne in kwestie . De Kanselarij prefinanciert de aanpassingen van het interactief spel ten behoeve van de FOD's die de vrachtwagen wensen te gebruiken.

Gezien deze geboden opportuniteit, heeft de FOD Volksgezondheid,

Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de federale vrachtwagen gereserveerd voor een aantal periodes in 2017, en wenste de FOD de communicatietools aan te passen voor twee van zijn eigen sensibiliseringscampagnes, met name:

- de sensibiliseringscampagne 'Al over nagedacht?' aangaande orgaandonatie bij jongeren;
- de sensibiliseringscampagne 'Noordzee' om vakantiegangers aan de kust te sensibiliseren rond de bescherming van de mariene biodiversiteit.

B.2.1.1. Sensibiliseringscampagne aangaande orgaandonatie bij jongeren «Al over nagedacht?»

DOEL 4. De volksgezondheid is verbeterd en zal op een hoog niveau gehandhaafd worden. De levensverwachting in goede gezondheid zal gestegen zijn ten opzichte van 2010. Het verschil tussen de levensverwachting in goede gezondheid naargelang van het opleidingsniveau en naargelang van het geslacht zal met gemiddeld 50 % verlaagd worden.

DOEL 5. Kwaliteitsvolle gezondheidszorg zal toegankelijk zijn voor iedereen en in het bijzonder voor kwetsbare groepen (mensen met een handicap, kansarmen, vruchtbare en zwangere vrouwen, kinderen, enz.).



In het begin van de jaren 2000 daalde het aantal orgaandonoren in België en werden de wachtlijsten langer. Daardoor overleden er ook meer patiënten die op de wachtlijsten stonden. Om hier iets aan te doen besloot de minister van Volksgezondheid in juni 2005 om een grootschalige sensibiliseringscampagne over orgaandonatie te lanceren: BELDONOR. Sederdient ondernam de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu heel wat acties ter ondersteuning van de transplantatiecoördinatoren, de lokale donorcoördinatoren, de verenigingen van donorfamilies en transplantatiepatiënten, ...

De belangrijkste doelstellingen van deze BELDONOR-campagne zijn: de sensibilisering voor orgaandonatie bij de verschillende doelgroepen verbeteren, de burger uitnodigen om over orgaandonatie te 'durven' praten in familiekring, onder vrienden, onder collega's... Praten over de dood – je eigen dood – blijft immers nog steeds een taboe. Voor de start van deze campagne werden verschillende doelgroepen geïdentificeerd die elk op een aangepaste manier benaderd werden. Zo werden er verschillende doelgroepen bepaald: de burgers, de gemeentehuizen, de artsen en verpleegkundigen van de intensieve care afdelingen en spoedgevallendiensten, de scholen en de magistratuur.

Eind 2015, begin 2016 lanceerde de federale overheid een origineel en vernieuwend initiatief om de leerlingen uit het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs te informeren en te sensibiliseren over diverse thema's waaronder de sensibilisering voor orgaandonatie via de BELDONOR-campagne.

Sinds eind 2015 en doorheen 2016 en 2017 rijdt een volledig ingerichte vrachtwagen - de 'Federal Truck' - door België om in contact te komen met leerlingen, leerkrachten en al wie dat wenst. Die vrachtwagen bestaat uit een moderne en gezellige ruimte met bankjes, een interactief en ludiek spel om spelenderwijs te leren, tablets die feitelijke informatie bieden, maar ook een video- / fotoautomaat

om indrukken van jongeren te verzamelen en hen ertoe aan te zetten om zich te uiten. Het is de bedoeling dat zij :

- uitgenodigd worden om vragen te stellen en gebracht worden tot persoonlijke reflectie;
- een standpunt innemen ten aanzien van de thematiek;
- de boodschap doorgeven binnen hun familiale sfeer zodat erover gepraat wordt.

De kinderen worden dus de ambassadeurs van orgaandonatie bij hun ouders, familie, vrienden, ... In 2017 hadden vele klassen en leerlingen (zowel Nederlandstalige als Franstalige) deelgenomen aan de 'Beldonor'-activiteiten van de Federal Truck⁴,⁵. Deze campagne ging van start eind 2015 en werd gezien haar succes voortgezet in 2017 en 2018.

⁴ www.alovernagedacht.be

⁵ https://www.facebook.com/pg/FederalTruck.be/photos/?tab=album&album_id=1331497590245987

B.2.1.2. Campagne 'Noordzee' in de Federal Truck

DOEL 39. De Belgische mariene zones zullen beschermd, hersteld en gevaloriseerd zijn, met name via het creëren van beschermde gebieden, het verzekeren van de connectiviteit van natuurlijke habitats en herstel van beschadigde ecosystemen. Voor het gehele Belgische deel van de Noordzee zullen de doelstellingen voor het bereiken van een goede milieutoestand zoals bepaald binnen de mariene strategie bereikt zijn. Binnen de 'Natura 2000'-gebieden zullen de instandhoudingsdoelstellingen behaald zijn.



De dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu heeft de Federal Truck gebruikt voor een zomercampagne rond de bescherming van onze Noordzee en de biodiversiteit ervan en rond de problematiek van mariene vervuiling.

Tussen mei en augustus 2017 zijn we 14 keer uitgerukt en hebben we 11 verschillende badplaatsen aangedaan. Bij de 10 verplaatsingen in juli en augustus organiseerde de Federal Truck elke dag een strandopruimactie om de bezoekers van de kustgemeenten bewust te maken van de problematiek van zwerfvuil in zee.

We hebben een samenwerkingsakkoord gesloten met het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) in het kader van een campagne over potentieel gevaarlijke dieren in de Noordzee. Andere federale en Vlaamse instellingen die werken rond de bescherming van de Noordzee en rond afvalbeheer, hebben ons gevarieerd en kwa-

liteitsvol informatiemateriaal bezorgd (KBIN - OD Natuur, ILVO, Provincie West-Vlaanderen – Gebiedswerking Kust, OVAM, Ecoduikers vzw, Eneco Clean Beach Cup).

In de truck waren brochures, posters en filmpjes beschikbaar en konden de bezoekers :

- alles te weten komen over de Noordzee en haar rijke biodiversiteit;
- de gevaarlijke dieren die in de zee leven herkennen;
- afval uit de zee halen via een interactief spel op een groot scherm;
- ontdekken wat er in enkele voeldoos zit;
- deelnemen aan een quiz en kans maken op een toegangsticket or het park Hidrodoo of op Healthy Seas-kousen gemaakt van gerecycleerde visnetten;
- in de fotocabine een gepersonaliseerde postkaart maken om mee te nemen als aandenken.

De tournee van 2017 was een echt succes: nagenoeg 2500 personen bezochten de Federal Truck, de quiz werd ongeveer 800 keer ingevuld, er werden 1200 foto's getrokken in de cabine, 150 deelnemers aan de strandopruimacties verzamelden 30 zakken afval en onze Staatssecretaris voor de Noordzee, de Voorzitter van onze FOD en verschillende schepenen en burgemeesters van de kustgemeenten namen deel. De foto's die de bezoekers gratis konden laten maken en meenemen als souvenir zijn te vinden op de Facebook-pagina van de Federal Truck⁶.

We hebben de campagne kunnen evalueren op basis van het aantal bezoekers, dat zeer bevredigend was. Onze campagne heeft ook de interesse gewekt van de media: 2 interviews op de radio, 2 reportages in het avondjournaal, 2 reportages op de lokale televisie en verschillende artikels in onlinekranten. De kwaliteit van onze campagne werd benadrukt door de Kanselarij en door het kabinet van de Staatssecretaris voor de Noordzee.

⁶ https://www.facebook.com/FederalTruck.be/photos/?tab=album&album_id=1137675886294826 (link is external)

B.2.1.3. Nationaal Actieplan Marien Zwerfvuil



Op 23 november 2017 keurde de ministerraad het [Actieplan Marien Zwerfvuil](#) goed, dat werd voorgesteld door Staatssecretaris voor de Noordzee Philippe De Backer, die benadrukte dat er jaarlijks ruim 20.000 ton afval gedumpt wordt in de Noordzee. Dat mariene zwerfvuil bedreigt de fauna en flora van de Noordzee en verstoort er het ecologisch evenwicht.

Wereldwijd is er 86 tot 150 miljoen ton plastic afval in zee, en dit groeit jaarlijks aan met 4,8 tot 12,7 miljoen ton. Gemiddeld staat dit gelijk aan een vrachtwagen per minuut! Activiteiten op zee die een bron kunnen zijn van marien zwerfvuil zijn onder meer de scheepvaart, visserij en aquacultuur. Zwerfvuil van op land kan dan weer via rivieren, riolen of waterzuiveringsinstallaties, of eenvoudigweg door de wind, in het mariene milieu terechtkomen. Ook toeristische activiteiten zoals vuurwerk, festivals en strandbars, zijn een steeds groeiende bron van zwerfvuil op het strand, en natuurlijk ook de toeristen zelf die afval achterlaten op het strand.

Het actieplan heeft een brede reikwijdte en richt zich op het voorkomen van macro- en microzwerfvuil, zowel van bronnen op land als van bronnen in zee. Het bevat zowel maatregelen voor preventie van marien zwerfvuil aan de bron, als maatregelen voor opkuis en schoonmaak van de zee. Er wordt bovendien sterk ingezet op samenwerking, waarbij alle betrokken partners, nationaal en internationaal, overheid en industrie, worden uitgenodigd om hun ve-

rantwoordelijkheid te nemen. Ten slotte draagt dit actieplan bij tot de realisatie van de VN-doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling en beantwoordt het aan de federale acties voor de ontwikkeling van een circulaire economie.

B.2.1.4. België sluit aan bij het NDC Partnership



In een gezamenlijke brief gaven minister Marghem en minister De Croo aan dat België lid wil worden van het NDC Partnership. Dit partnerschap, een samenwerkingsverband tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden en internationale instellingen, werd officieel gelanceerd in november 2016 op de COP22 in Marrakesh.

De partners werken samen om de ambitieuze doelstellingen op het vlak van het klimaat en duurzame ontwikkeling te bereiken, waarover akkoorden werden gesloten in 2015 in de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling en in de Overeenkomst van Parijs, een mijlpaal voor het klimaatbeleid. Om de klimaatengagementen opgenomen in de 'Nationally Determined Contributions' (NDC's) en in de gerelateerde 'Sustainable Development Goals' (SDGs) te realiseren, moeten de landen nieuwe benaderingen ontwikkelen om de barrières voor het bereiken van deze doelstellingen te overwinnen.

Het NDC Partnership biedt een forum voor uitwisseling van informatie, het leren van elkaars ervaringen en de coördinatie van activiteiten, zowel op internationaal als op nationaal niveau. Het lidmaatschap ervan is vrijwillig en wordt gekenmerkt door het on-

derschrijven van de leidende beginsels van het partnerschap, die zijn werk en dat van de partners richting helpen geven. Meer informatie over het NDC Partnership is beschikbaar op <http://www.ndcpartnership.org/>.

In hun brief informeren de ministers Marghem en De Croo het NDC Partnership van het Belgisch federaal NDC-initiatief dat eind 2016 werd gelanceerd. Dit initiatief wil landen die in aanmerking komen, ondersteunen bij de realisatie van hun NDC's via acties op het vlak van de broeikasgasinventaris, de ontwikkeling en uitvoering van hun klimaatbeleid en toegang tot klimaatfinanciering.

Van de 47 aanvragen voor ondersteuning ontvangen van 21 landen, werden er 4 voorstellen geselecteerd. De Dienst Klimaatverandering van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zal [Rwanda](#) en [Kameroen](#) bijstaan met concrete acties met betrekking tot het opstellen van hun broeikasgasinventaris, een essentieel element van het 'transparency framework' van de Overeenkomst van Parijs, en zal [Burundi](#) en de [Ivoorkust](#) ondersteunen bij de integratie van klimaatverandering en ecosysteemdiensten in nationale en lokale planningsprocessen⁷.

B.2.1.5. Interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg



⁷ Meer informatie over het Belgisch federaal NDC-initiatief en deze concrete projecten is te vinden op www.klimaat.be/NDCsupport

B.2.1.5.1. Het TIME-project bekroond

De Cel Interculturele Bemiddeling & Beleidsondersteuning van ons DG Gezondheidszorg heeft met 6 andere Europese partners deelgenomen aan het project Train Intercultural Mediators for a Multicultural Europe (TIME). Samen hebben ze een opleidingsprogramma ontwikkeld voor interculturele bemiddelaars om hun rol bij het geven van taalbijstand aan patiënten die geen landstaal spreken alsook hun faciliterende rol, te versterken. Dit is een belangrijk middel om ervoor te zorgen dat de zorg voor iedereen even toegankelijk en van gelijke kwaliteit is. Het opleidingsprogramma kreeg de prijs van 'success story'. Dat is de hoogste onderscheiding die Erasmus+ toekent.

Erasmus+ is het programma van de Europese Unie voor onderwijs, opleiding, jeugd en sport in Europa. Het is voornamelijk bekend voor de studentenuitwisselingen in het hoger onderwijs maar het is actief op veel andere vlakken. Erasmus+ financiert ook een heleboel projecten die de visie van groei, banen, sociale gelijkheid en inclusie volgen. Het project TIME heeft deze fondsen tussen 2014 en 2016 gekregen.

Uit alle verschillende projecten die het financiert, kent Erasmus+ een prijs toe aan degenen die zich onderscheiden hebben door hun impact, hun bijdrage aan het beleid, hun innovatieve resultaten of hun creatieve aanpak en die voor anderen een inspiratiebron zijn. Ze krijgen dan ook de titel van «success story⁸».

B.2.1.5.2. Proefproject «Interculturele bemiddeling via videoconferentie voor huisartsen»

Ons land is in de laatste decennia etnisch steeds diverser geworden. Dat heeft ook voor de gezondheidszorg belangrijke gevolgen. Veel patiënten spreken geen Nederlands of Frans. Of ze beheersen deze talen onvoldoende om duidelijk met de arts en verpleegkundige te

⁸ Meer informatie over culturele bemiddeling en het project TIME op www.intercult.be

communiceren. Ook culturele verschillen kunnen het contact tussen hulpverleners en patiënten bemoeilijken.

De FOD Volksgezondheid en het RIZIV zijn daarom in 1999 gestart met het organiseren en financieren van interculturele bemiddeling in de ziekenhuizen. Daarbij probeert men de gevolgen van de taal- en cultuurbarrière zoveel mogelijk op te lossen. Sinds enkele jaren werken deze bemiddelaars ook op afstand via een beveiligd platform voor videoconferentie. Artsen en paramedisch personeel van de ziekenhuizen, maar ook enkele wijkgezondheidscentra en een aantal medische diensten van Fedasil hebben zo toegang tot een pool van een honderdtal bemiddelaars die samen twintig verschillende talen spreken. In 2015 werd op die manier bij meer dan 4.000 consultaties ondersteuning geboden.

Sinds het voorjaar van 2017 krijgen 120 huisartsen ook de kans om deze ondersteuning te testen in hun praktijk, in het kader van een proefproject dat gelanceerd is door de FOD Volksgezondheid en het RIZIV. Later zou de dienstverlening aan alle behandelende huisartsen kunnen worden aangeboden.

De hulpverlener kan via een app nagaan of de intercultureel bemiddelaar die de taal van de patiënt spreekt op het gewenste tijdstip beschikbaar is. Voor de meest gevraagde talen (Marokkaans-Arabisch, Russisch, Roemeens en Turks) is er tijdens de kantooruren permanent een bemiddelaar beschikbaar. De communicatie gebeurt via een beveiligde verbinding en is zowel voor arts als patiënt volledig gratis.

B.2.1.6. Lancering van de #Bebiodiversity-strategie en -campagne



Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling Marie-Christine Marghem heeft beslist om een grootschalige strategie te lanceren om het brede publiek, ondernemingen en overheden te bereiken en hen te informeren over de uitdagingen omtrent het behoud van de biodiversiteit.

De bedoeling is om ondernemers en burgers-consumenten te mobiliseren om bij te dragen aan een verschuiving van de markt naar producten en consumptie met meer respect voor de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten en om de boodschap van medeverantwoordelijkheid van overheden, bedrijven en burgers-consumenten overbrengen.

Op 21 april, tijdens een workshop 'Business and Biodiversity'⁹, werd op internet¹⁰ en de sociale netwerken¹¹ een communicatiecampagne gelanceerd om burgers en bedrijven te sensibiliseren, op te voeden en te mobiliseren en tegelijkertijd het optreden van de overheid te benadrukken. De campagne zal worden uitgerold in 3 fases over 3 jaar.

⁹ <https://www.health.belgium.be/nl/news/bedrijven-engageren-zich-voor-de-biodiversiteit>

¹⁰ <https://bebiodiversity.be/>

¹¹ <https://www.facebook.com/bebiodiversity/>

B.2.1.7. Uitwerking van en openbare raadpleging over het ontwerp van nationaal actieplan voor de reductie van pesticiden 2018-2022



Elke lidstaat van de Europese Unie is verplicht om een actieplan voor de vermindering van het gebruik en de risico's van deze pesticiden op te maken en uit te voeren. Het NAPAN beantwoordt aan de nationale verplichtingen tegenover de EU (Richtlijn 2009/128 voor een duurzaam gebruik van pesticiden), en ook aan een verplichting uit de wet van 21/12/1998 betreffende de productnormen.

In de loop van 2017 stelden de federale overheid en de gewestelijke overheden gezamenlijk het Programma 2018-2022 van het Nationaal Actieplan voor de Reductie van Pesticiden (NAPAN) voor. Dit bestaat uit een federaal programma en een programma dat voor elk gewest aangepast is. Van 9 februari tot en met 10 april 2017 kon je als burger deelnemen aan de openbare raadpleging over de 113 projecten in het NAPAN-programma.

Het NAPAN wil het gebruik en de risico's van pesticiden (gewasbeschermingsmiddelen én biociden) verminderen door:

- de certificering van de kennis van de beroepsbeoefenaars die werken met gewasbeschermingsmiddelen;
 - een evenwichtige informering van het publiek over de pesticiden op de verkoopplaatsen, de gebruiksplaatsen en over het algemeen;
 - de opvolging van de intoxicaties van de beroepsbeoefenaars en de gevoelige bevolkingsgroepen;
 - de inspectie van de voorzieningen voor de toepassing van de gewasbeschermingsmiddelen;
 - de bescherming van het grondwater* en de oppervlaktewateren;
 - de bescherming van de natuurzones*;
 - het gebruik en de stockering van de producten en afvalstoffen;
 - de geïntegreerde bescherming van de gewassen*;
 - de opvolging van de relevante parameters van de problematiek;
 - de implementatie van de risicobeperkende maatregelen;
 - de interne coördinatie van het NAPAN tussen federale diensten en de externe coördinatie met de Gewesten en het behoud van een actieve deelname met het publiek en de stakeholders.
- (*exclusieve doelstelling van de gewesten)

De openbare raadpleging over het NAPAN heeft geleid tot de wijziging van 4 voorontwerpen daarover (Fed, VL, BRUX en WAL). Wat het federale niveau betreft, werd het programma 2018-2022 van het Federaal Plan voor de reductie van gewasbeschermingsmiddelen goedgekeurd in de Ministerraad van 14 december 2017.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

C.1. EMAS-opvolging/Mobiliteit/Overheidsaankopen

C.1.1. Vernieuwing van de EMAS-registratie

De hoofdzetel van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (Eurostation – Victor Hortaplein – 1060 Brussel), die in 2010 het EMAS-label kreeg, heeft in 2017 een ver-

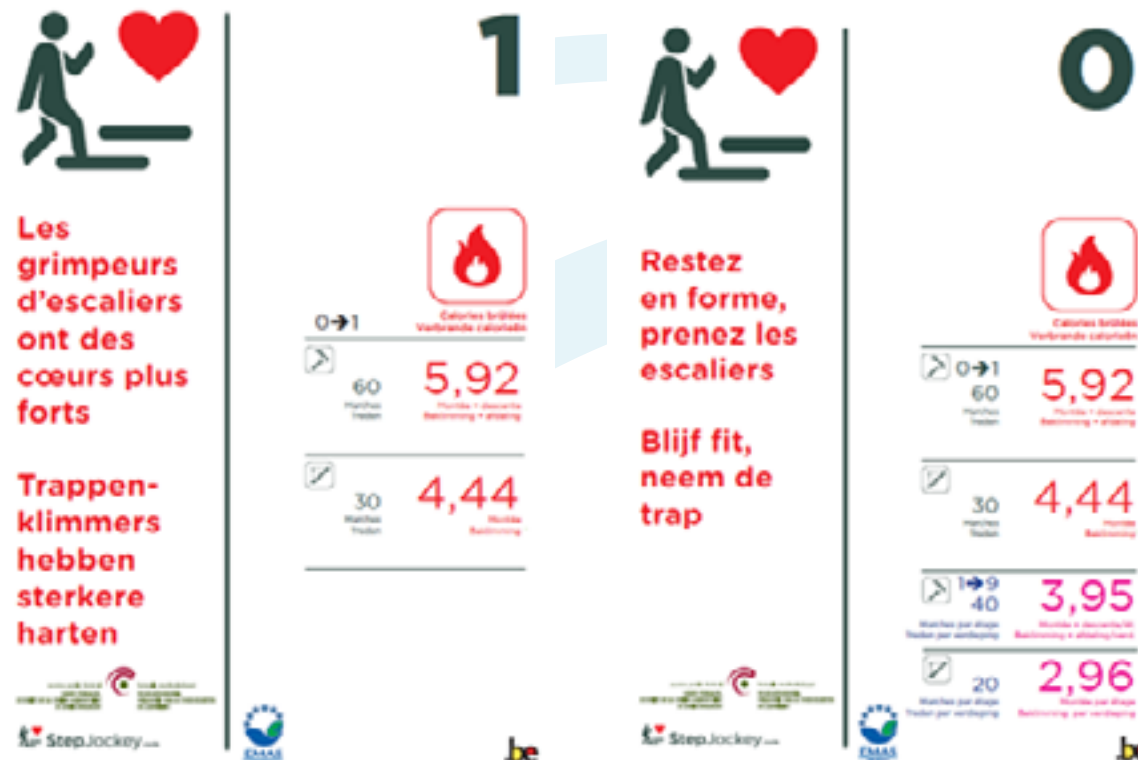
nieuwing van zijn EMAS-registratie gekregen. De laatste versie van de milieuverklaring, die betrekking heeft op 2016, en de resultaten tot 2016¹² zijn beschikbaar op de site van de FOD.

Voor 2017 kunnen o.a. de volgende maatregelen worden vermeld :

- Voortzetting en opvolging van de EMAS-doelstellingen 2015-2017
- Voortzetting van de EMAS-communicatie- en sensibiliseringscampagnes, onder andere met 4 EMAScottes: Energie – Mobiliteit – Papier – Afval, om de milieu-impact op die domeinen te verminderen
- Opvolging van het reglementair toezicht overeenkomstig de milieueisen
- Koolstofcompensatie voor tonnen CO2-equivalent die uitgestoten worden bij verplaatsingen voor opdrachten in het buitenland met het vliegtuig, de trein of de wagen
- Voortzetting van de projecten inzake digitalisering van de processen. Bijvoorbeeld:
 - o Aanvragen voor de vergoeding van reis- en verblijfskosten vanaf 1 mei 2017 kunnen enkel elektronisch via het e-HR-platform worden ingediend.
 - o De dossiers in Mediflow zijn allemaal elektronische dossiers: vanaf 2017 moeten er geen dossiers meer verstuurd worden tussen de verschillende medische centra.
 - o Sinds de ingebruikstelling van het Vendor Invoice Management (VIM) op 4 september 2017 worden alle facturen digitaal verwerkt, ingeboekt en bewaard.
- Sensibilisering en opfrissing van de aankoopprocedure om duurzaamheidsvoorwaarden op te nemen in de overheidsopdrachten

- Organisatie van een workshop ‘duurzame aankopen’ in samenwerking met het FIDO voor alle medewerkers die aankopen doen en de budget owners.
- Ophangen van affiches om het gebruik van de trappen te stimuleren.

12 Milieuverklaring 2015: <http://www.health.belgium.be/nl/emas>



- Nieuw maaltijdenaanbod voor duurzamere evenementen. Het volledige nieuwe cateringaanbod van het restaurant van de Sociale Dienst wordt als duurzaam beschouwd. Voor bestellingen die extern worden geplaatst, zijn er tips en een hulpfiche voor duurzame aankopen op het vlak van catering en restaurantdiensten beschikbaar.
- Eén keer per maand, en vanaf het najaar van 2017 één keer per week, wordt er lokaal biologisch seizoensfruit aangeboden in de FOD en in de externe lokalen.
- ...

C.1.2. Gekruiste interne audits en conformiteitsaudit

De interne EMAS-audit werd uitgevoerd door de milieucoördinatrice van de FOD Mobiliteit. Dit kadert binnen het netwerk van FOD's die een milieubeheersysteem hebben en is bedoeld om interne en zo neutraal mogelijke audits uit te voeren.

Op de hoofdzetel van de FOD (Eurostation) vond een externe audit plaats van de technische conformiteit van alle verwarmings- en air-conditioningsinstallaties en transformatoren om de reglementaire conformiteit te garanderen en het rendement te verbeteren. Op basis van de resultaten van deze audit heeft het EMAS-team een actieplan opgesteld voor de Regie der Gebouwen (beheerder van het EUROSTATION-gebouw).

C.1.3. Opname in het bedrijfsvervoerplan (BVP) van maatregelen die in geval van vervuilingsspieken genomen moeten worden – De zachte mobiliteit promoten

In 2017 hebben we onze acties ter promotie van de zachte mobiliteit voortgezet.

- We stellen acht fietsen ter beschikking aan het onthaal van de hoofdzetel (Eurostation) van de FOD. De medewerkers van de FOD en de andere gebruikers van het gebouw (Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen) mogen die fietsen gebruiken voor werkopdrachten of -vergaderingen in Brussel. Het aanvragen van een fiets gebeurt rechtstreeks via het onthaal om de procedure te vergemakkelijken.
- De medewerkers van de FOD kunnen er ook voor kiezen om occasioneel met de fiets naar het station of naar het werk te gaan. Ze krijgen daarvoor een vergoeding van 20 eurocent per kilometer.

Als werknemers van de FOD kunnen ze zich bovendien inschrijven op <http://www.biketowork.be/> en zo talrijke voordelen genieten.

C.1.4. Evolutie en vooruitzichten

In het kader van de federale Redesign van de gezondheidszorgadministraties¹³ zou onze FOD in 2020 zijn intrek moeten nemen in het Galileï-gebouw, nabij de Kruidtuin in Brussel, en dit samen met het RIZIV, die eigenaar is van het gebouw, en het Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten, om zo een 'Gezondheidshuis' te creëren.

In het kader van dit redesignproces gaan we bepaalde diensten die gemeenschappelijk zijn voor de drie instellingen, zoals de ondersteunende en logistieke diensten, delen en centraliseren. We zijn die integratie-/samenwerkingsprocessen nu al aan het voorbereiden en sommige beginnen al gestalte te krijgen, zoals: koerierdienst voor de verschillende provincies om het aantal afgelegde km te beperken, groepsaankoop van sorteervuilnisbakken en opstelling van eilandjes, verzameling van bepaalde soorten afval en gemeenschappelijke acties voor communicatie en sensibilisering rond EMAS.

Ondanks deze verhuizing willen we ons EMAS-certificaat behouden en onze collega's van het RIZIV en het Agentschap op termijn overtuigen om ook in te stappen in het EMAS-systeem wanneer we allemaal het Galileï-gebouw betrekken.

¹³ <https://redesign.health.belgium.be/nl/>

C.2. Een team van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu neemt deel aan 'Levensloop' 2017

Levensloop is een feestelijk evenement, voor alle leeftijden, waarbij solidariteit en fondsenwerving voor de strijd tegen kanker centraal staan. Het geld wordt integraal gestort aan de Stichting tegen Kanker, die tot doel heeft om het wetenschappelijk onderzoek financieel te ondersteunen, een gezonde levensstijl en preventieboodschappen te promoten, sociale begeleiding te bieden aan de mensen die getroffen zijn door kanker en hun naasten, en alle beschikbare middelen en diensten te mobiliseren om vooruitgang te boeken in de strijd tegen kanker.

Gesponsorde teams lossen elkaar 24 uur lang af. Er staat telkens minstens 1 persoon van het team op de piste. De 24 uur symboliseren het voortdurende gevecht van patiënten en hun naasten tegen de ziekte. Levensloop is dus geen competitie! Het is de gelegenheid om het verenigingsleven van een stad of gemeente samen te brengen en te mobiliseren.

In 2017 en voor het tweede jaar op rij heeft een team van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu aan het evenement deelgenomen en zamelde het zo niet minder dan 6050 euro in voor de strijd tegen kanker.



6.10. FOD Justitie



Mevrouw Cindy Renard, lid van de ICDO, en de heer Paul Logghe, plaatsvervanger

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De cel Duurzame Ontwikkeling draagt bij tot het uitstippelen van het beleid van de FOD in het licht van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Zij werkt mee aan de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling door de implementatie van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling te coördineren. Zij stelt ook algemene doelstellingen en concrete acties voor aangaande duurzame ontwikkeling binnen het departement.

De beleidscel Duurzame Ontwikkeling vergadert naargelang van de te behandelen dossiers. Daarnaast worden de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling regelmatig op de hoogte gebracht van de activiteiten en de projecten inzake duurzame ontwikkeling die zowel door de dienst Duurzame Ontwikkeling van de FOD Justitie als door andere entiteiten van de FOD Justitie of de ICDO worden opgestart.

Er wordt hun gevraagd om advies te verlenen of informatie te geven naar aanleiding van vragen om informatie:

- parlementaire vragen;
- follow-up van de federale plannen inzake duurzame ontwikkeling;
- follow-up van het federaal plan Armoedebestrijding;
- deelname aan de werkgroepen van de ICDO;
- voorbereiding en ondersteuning bij de sensibiliseringsacties;
- enz.

Bepaalde correspondenten werken binnen hun entiteit actief mee aan de implementatie van acties inzake duurzame ontwikkeling. Dat is het geval voor het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen, dat erop toeziet dat de milieuvergunningen van alle penitentiaire inrichtingen conform de wetgeving zijn. De stafdienst ICT analyseert of het haalbaar is om beveiligde wifi te installeren in de gebouwen van de FOD en werkt mee aan de uitrol van verschillende IT-toepassingen, waaronder e-Deposit (neerlegging van conclusies en dossiers) bij de hoven en rechtbanken. Het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden draagt bij tot de aanneming van normen inzake burgerlijke rechtspleging en inzake strafrechtspleging kunnen een milieueffect hebben omdat zij de mogelijkheid bieden een beroep te doen op elektronische middelen. Tot slot werden er binnen het departement projecten uitgewerkt ter bevordering van een 'paperless office'-beleid (digitalisering van de formulieren, gebruik van elektronische hulpmiddelen en methoden bij het beheer van individuele dossiers wanneer de technische middelen voorhanden zijn, vervanging van papieren zendingen door elektronische zendingen, enz.).

De dienst Duurzame Ontwikkeling ondersteunt de cel Duurzame Ontwikkeling bij de uitvoering van haar opdrachten en activiteiten. Binnen de diensten van de Voorzitter bestaat de opdracht van de dienst Duurzame Ontwikkeling erin de initiatieven gericht op de drie pijlers van de duurzame ontwikkeling binnen de FOD op operationeel niveau te promoten en te begeleiden (milieubeheer, duurzame aankopen en overheidsopdrachten, bewustmaking van het personeel, kantines, mobiliteit, enz.).



In 2017 hebben de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling en andere medewerkers van de FOD bijgedragen tot de verwezenlijking van de volgende dossiers:

- duurzame mobiliteit (de federale diagnose van het woon-werkverkeer van de werknemers, bedrijfsvervoerplannen);
- milieubeheer van de centrale zetel van de FOD;
- regelgevingsimpactanalyse;
- dagen van de duurzame ontwikkeling;
- communicatie en bewustmaking.

A.1. Duurzame mobiliteit

Als werkgever uit de overheidssector met gemiddeld meer dan 100 werknemers moet de FOD Justitie de federale mobiliteitsenquête uitvoeren voor de centrale zetel en iedere vestiging met ten minste 30 werknemers. Die enquête dient ter evaluatie van de woon-werktrajecten van de werknemers, de bereikbaarheid van de vestigingen met verschillende vervoermiddelen en de acties die de werkgevers reeds hebben ondernomen om de mobiliteit te verbeteren.

Voor het jaar 2017 had die verplichting betrekking op meer dan 100 vestigingen van de FOD Justitie :

- 4 vestigingen van de centrale diensten;
- 3 vestigingen van de onafhankelijke diensten (NICC, Belgisch Staatsblad);
- 61 vestigingen van de rechterlijke orde;
- 38 penitentiaire inrichtingen.

De centrale diensten en voornoemde vestigingen dragen bij tot de gegevensverzameling en beantwoorden vragenlijsten. De informatie wordt vervolgens verwerkt vooraleer ze wordt ingediend bij de FOD Mobiliteit en Vervoer.

Als overheidsinstelling met meer dan 100 werknemers op eenzelfde site in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, werkt de FOD Justitie ook

zijn bedrijfsvervoerplannen bij alvorens ze aan Leefmilieu Brussel voor te leggen. De bedrijfsvervoerplannen hebben betrekking op zeven sites van een of meer gebouwen:

- site centrale administratie;
- site Belgisch Staatsblad;
- site Veiligheid van de Staat;
- site NICC;
- site Poelaert;
- site Sint-Gillis, Vorst – Berkendaal – centrale garage;
- site Waterside.

Die vervoersplannen beogen de impact op het milieu te verminderen van het verkeer veroorzaakt door de organisatie en de verkeersdrukte op de verkeerswegen in het Brussels Gewest. Ze bestaan uit twee delen waarvoor een beroep wordt gedaan op de diensten van de FOD :

- een diagnose van de huidige mobiliteitssituatie van de site die betrekking heeft op de analyse van de verplaatsingen die volgen uit de activiteit ervan (dienstverplaatsingen, woon-werkverkeer en verplaatsingen van bezoekers);
- een actieplan om de mobiliteit van de site te verbeteren, de werknemers en de bezoekers aan te moedigen om te kiezen voor een duurzame manier om zich te verplaatsen en te zorgen voor de follow-up van die maatregelen

Overeenkomstig de maatregelen van de bedrijfsvervoerplannen werd een mobiliteitscoördinator aangewezen. Daarnaast werden tijdens de mobiliteitsdagen in mei 2017 bewustmakingsacties inzake duurzame vervoerswijzen georganiseerd voor de medewerkers van de centrale diensten:

- ontbijt voor fietsers;
- ontdekking van de tuinvijken per fiets;
- multimodale tocht door het Brusselse vervoersnetwerk;

- deelname aan de roadshow georganiseerd door Leefmilieu Brussel;
- infostand en verspreiding van brochures en materiaal.

Tot slot heeft de cel Duurzame Ontwikkeling jaarlijks haar inbreng bij de follow-up van de wetgeving van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake de pollutiepieken. De multimodale bereikbaarheidsplannen zijn zowel intern als op de website van de FOD beschikbaar.

A.2. Milieubeheer van de centrale zetel

De hoofdzetel van de FOD Justitie heeft in juli 2015 het ISO 14001-certificaat en de EMAS-registratie gekregen voor zijn milieubeheersysteem. Die erkenning is geldig voor de periode 2015-2018 en gaat gepaard met een jaarlijkse audit. Aan de leden van de cel Duurzame Ontwikkeling is gevraagd om acties voor te stellen en uit te werken met het oog op het verkleinen van onze milieu-impact. Ook andere diensten zijn ingeschakeld en helpen actief mee aan het behalen van onze doelstellingen.

Controle- en verificatieaudits werden in juni 2016 en 2017 uitgevoerd. De positieve conclusies van die audit hebben geleid tot het behoud van ons ISO 14001-label en onze EMAS-registratie.

De FOD Justitie is van plan om dit milieu-engagement voor te zetten en zijn goede handelwijzen in de toekomst uit te breiden naar andere gebouwen van de centrale administratie. Met het oog daarop werd eind 2016 een opiniepeiling inzake milieu overgezonden aan de personeelsleden in die gebouwen. Uit de resultaten die in maart 2017 werden meegedeeld, blijkt inzonderheid dat:

- 68% van de respondenten is van oordeel dat de FOD geen rationeel gebruik maakt van het papier (voor afdrukken en kopiëren);
- bijna 70% van de respondenten is van oordeel dat wij niet voldoende betrokken zijn bij het milieubeheer van de FOD.

De volgende milieuthema's zijn prioritair:

- verbruik verwarming (46%);
- luchtkwaliteit en geluidsbeheer (45,6%);
- duurzame aankopen (42,8%);
- verbruik elektriciteit (41,9%).

Deze resultaten weerspiegelen de mening van de medewerkers en dienen als basis voor de keuze van nieuwe acties.

A.3. Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

De RIA beoogt de kwaliteit van het openbaar beleid te verbeteren door van tevoren de potentiële gevolgen van het project op een brede waaier van domeinen te analyseren, zowel economisch als maatschappelijk en ecologisch. Enkel regelgevingsontwerpen die onderworpen zijn aan de goedkeuring door de ministerraad dienen verplicht de RIA-procedure te volgen.

Binnen de FOD Justitie zijn de personeelsleden van het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden rechtstreeks betrokken bij die RIA-procedure, waarin uitdrukkelijk is voorzien in de normatieve werkprocessen. Zij vullen de RIA-vragenlijst in, rekening houdend met de beschikbare tijd en de haalbaarheid van de analyse.

A.4. Dagen van de duurzame ontwikkeling

Tijdens de dagen van de DO lag de nadruk op de sociale pijler. De dienst Duurzame Ontwikkeling en de cel Welzijn van de stafdienst P&O hebben in oktober een reeks activiteiten voorgesteld die de zaken vooruithelpen.

Tijdens de week van de eerlijke handel hebben de medewerkers van de FOD koffie en fairtradeproducten geproefd. Op onze DO-markt kregen ze de gelegenheid om bioproducten, producten van eerlijke

handel, seizoensgebonden producten en producten die in de penitentiare inrichtingen vervaardigd worden, te proeven en te kopen. In de documentaire «Arm Brussel» werden moedige en pakkende getuigenissen over de sociale werkelijkheid in de Marollenwijk getoond, waarop een debat volgde met de actoren in het veld. De personeelsleden werden uitgenodigd om deel te nemen aan de Federale Dag van de Diversiteit en de rondetafelgesprekken over het thema armoede en om een veranderingsactor te worden door deel te nemen aan onze goedereninzameling.

De editie 2017 kende veel bijval omdat opnieuw werd ingezet op transversale en voor iedereen zichtbare acties. De reacties zijn positief en enthousiast en de inzameling van goederen voor de armoedeverenigingen heeft onze verwachtingen overtroffen. Dankzij de vrijgevigheid van onze personeelsleden gingen er giften naar tientallen personen:

- Het verbond van de Restos du coeur heeft 51 schoendozen vol dranken en voedingsmiddelen gekregen;
- er werd 11,5 kg koffie (ongeveer 1600 kopjes koffie) ingezameld voor de vereniging Bij Ons en ook kledij die als voorbeelden werden bezorgd in het kader van procedures voor overheidsopdrachten.
- De vereniging Pigment heeft 27 flessen shampoo, 47 stukken zeep en schoolmateriaal gekregen.

In oktober en november werden ter gelegenheid van de werelddag van het papierloos kantoor en de Europese week van de afvalvermindering bewustmakingsacties gepland rond rationeel papierverbruik en afvalpreventie (middag van de DO, do it yourself-workshop over het hergebruik van de kladbladen als kerstversiering en het hergebruik van kantoorbenodigdheden in goede staat tijdens een ruilbeurs).

A.5. Communicatie en sensibilisatie

Een doeltreffende bewustmaking voor de uitdagingen op het stuk van duurzame ontwikkeling berust inzonderheid op de interne en externe communicatie. Al onze communicatieacties worden gepland en besproken met dienst Communicatie en Informatie aan de burger. Zij bieden de mogelijkheid onze FOD-medewerkers en onze partners te informeren over al onze maatregelen op het stuk van duurzame ontwikkeling.

In dat kader organiseert de dienst Duurzame Ontwikkeling regelmatig interne communicatieacties rond diverse thema's met betrekking tot duurzame ontwikkeling. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verschillende media, waaronder het intranet van de FOD. Dat omvat een rubriek die volledig gewijd is aan duurzame ontwikkeling.

Aangezien bewustmaking de betrokkenheid van de medewerkers vereist, de dienst Duurzame Ontwikkeling bezielt een netwerk van DO-contactpersonen. Dat netwerk omvat personeelsleden van de buitendiensten van de rechterlijke orde en de penitentiare inrichtingen. Zij hechten allen belang aan het nastreven van duurzaamheid in hun gebouwen en leggen daarbij de klemtoon op milieubehoud en de ontwikkeling van sociale acties.

In 2017 heeft de dienst Duurzame Ontwikkeling de middagen van de DO opnieuw georganiseerd en informatieve films vertoond over water, natuur in de stad, biodiversiteit en afval.

Op verzoek van de medewerkers van de FOD heeft de dienst Duurzame Ontwikkeling op 26 september ook een tweetalige conferentie over het klimaat en de toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden. De sprekers waren erkende deskundigen:

- Ignace Schops (NL), eerste Belgische klimaatambassadeur voor Al Gore en winnaar van de Goldman Environmental Prize, ook wel de groene Nobelprijs genoemd, gaf uitleg bij de uitdagingen van de klimaatveranderingen, de oplossingen op mondiaal niveau en de

gevolgen ervan. Daarna stelde hij de Belgische situatie voor en het initiatief 'Klimaatzaak'.

- Anaïs Berthier (FR), advocate bij Client Earth, had het over de bescherming van het milieu door de toegang tot Justitie met verwijzing naar het Verdrag van Aarhus en gaf verschillende voorbeelden ter illustratie.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Artikel 21 van de bestuursovereenkomst bevat de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling die het departement nastreeft. Dat artikel verbindt de ondertekenaars van de bestuursovereenkomst, te weten de voorzitter van het directiecomité en de minister van Justitie, tot het bevorderen van de sensibilisatie voor de inzet op het vlak van duurzame ontwikkeling binnen de FOD. Zij onderstrepen dat het vaststellen van globale doelstellingen en het verwezenlijken van concrete acties in dat verband berusten op de noodzakelijke mobilisering van alle personeelsleden en op de vaste medewerking van alle directoraten-generaal en stafdiensten.

De transversale doelstelling inzake duurzame ontwikkeling heeft meer bepaald betrekking op:

- de bijdrage van de FOD aan de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de terbeschikkingstelling van expertise betreffende de opdrachten van de FOD;
- de voorbeeldfunctie van de FOD in het kader van zijn dagelijkse werking op het vlak van intern milieubeheer, overheidsopdrachten, duurzame mobiliteit, sensibilisering van het personeel en rapportering.

De klemtoon ligt op het behalen van realistische doelstellingen die

voortvloeien uit de wettelijke verplichtingen die de FOD moet nakomen op het stuk van duurzame ontwikkeling. Die doelstellingen worden vertaald in acties en voor elke doelstelling zijn een termijn en indicatoren vastgesteld.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

De FOD Justitie is zich bewust van zijn voorbeeldrol als overheidsadministratie en wil dan ook zijn verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van milieu en duurzaamheid. De voorbije jaren heeft ons departement tal van acties opgezet om de componenten van duurzame ontwikkeling te integreren in zijn werking.

C.1. Duurzaam aankoopbeleid

De FOD verbindt zich tot de toepassing van de federale richtlijnen en aanbevelingen inzake duurzame overheidsopdrachten, rekening houdend met de bestaande budgettaire beperkingen en met inachtneming van de wetgeving inzake overheidsopdrachten.

Alle directoraten en aankoopdiensten van de FOD passen de federale doelstellingen toe die voortvloeien uit de circulaire van 16 mei 2014 inzake integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten gegund door federale aanbestedende instanties. Thans werd nog geen enkele overheidsopdracht geweigerd wegens het ontbreken van duurzaamheidsclausules.

Overeenkomstig de circulaire van 16 mei 2014 werd binnen de FOD een monitoringprocedure opgezet voor de evaluatie van de duurzame overheidsopdrachten (soort van clausules, bedrag van de opdracht, aard van de opdracht, enz.). In 2017 werd een tweede verslag betreffende de in 2016 toegewezen overheidsopdrachten

afgewerkt overeenkomstig de vereisten van bijlage 3 van de circulaire en verstuurd naar de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, die de publicatie ervan verzekert.

Over het algemeen maakt de FOD Justitie gebruik van de FOR/CMS-contracten voor courante leveringen en diensten. De FOR/CMS-contracten voorzien in duurzame artikelen, waarvan zij het percentage vaststellen. De aankoopcentrale voorziet in haar bestekken in de desbetreffende pertinente clausules, bijvoorbeeld voor onderhoudsproducten, toiletartikelen, papier, toiletpapier, multifunctionele printers, informaticamateriaal, enz.

Voor bepaalde, meer specifieke opdrachten daarentegen, die niet vervat zijn in de FOR/CMS, stellen de bevoegde diensten van de FOD Justitie een opdracht op. Daarbij worden programma's of eerder technische capaciteiten of clausules die inherent zijn aan de uitvoering gevraagd binnen sectoren die zich daartoe beter lenen.

Ten slotte werkt de FOD Justitie mee aan de opzet van de regering om de uitgaven te rationaliseren via gecentraliseerde federale overheidsopdrachten in het kader van het federale aankoopbeleid. De FOD Justitie neemt het voorzitterschap waar van de gegroepeerde opdracht «Audit EMAS» en neemt deel aan andere gegroepeerde opdrachten (afvalophaling, huur/leasing/aankoop van voertuigen, pc's en MFP's, drank- en snoepautomaten, enz.).

C.2. Milieubeheer bij de centrale diensten

Zoals hierboven vermeld is de FOD Justitie sinds 2015 EMAS-geregistreerd en in het bezit van het ISO 14001-certificaat voor het milieubeheersysteem voor de activiteiten van zijn centrale zetel. In oktober 2016 werd aan de centrale zetel ook het label 'Ecodynamische onderneming' (3 sterren) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toegekend voor de kwaliteit van zijn handelwijzen inzake milieu. Met toepassing van ons milieubeleid worden de diensten en di-

recties die niet in dat gebouw zijn ondergebracht, gevraagd maatregelen en goede handelwijzen inzake milieu te implementeren.

In dat kader monitort de dienst Duurzame Ontwikkeling de milieuprestaties van de vier gebouwen van de centrale administratie. Die monitoring heeft betrekking op het energieverbruik (gas en elektriciteit), het waterverbruik, het aantal kopieën en afdrucken (ook recto verso), de afvalproductie en de mobiliteit van de personeelsleden. Die resultaten worden voor advies en reactie meegedeeld aan de leden van het directiecomité.

C.3. Initiatieven in het kader van de maatschappelijke verantwoordelijkheid

Naar aanleiding van het contact dat eind 2015 werd opgenomen met de oude FOD P&O heeft de voorzitter van de FOD Justitie een vergadering georganiseerd om informatie in te winnen over het Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (ZEMV), dat specifiek werd ontwikkeld voor de organisaties van de openbare sector. Die methode werd vervolgens aan het directiecomité voorgesteld en elk lid is nagegaan of het wenselijk is om dat instrument in zijn directoraat-generaal of stafdienst in te voeren.



6.11. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie



*mevrouw Françoise Devleeschouwer, lid van de ICDO, en
de heer Christian Ferdinand, plaastvervanger*

De Cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie is het overleg- en coördinatieorgaan voor het beleid inzake duurzame ontwikkeling van de FOD. Elke algemene directie en elke stafdienst is erin vertegenwoordigd. De Cel vergadert maandelijks. De Cel DO heeft talrijke taken. Krachtens het koninklijk besluit van 9.10.2004 houdende wijziging van het koninklijk besluit van 22 september 2004 hebben de cellen duurzame ontwikkeling, die voortaan verplicht zijn bij elke FOD en POD alsook bij het ministerie van Landsverdediging, de volgende taken:

1. Het voorbereiden en coördineren van de bijdrage van de dienst aan het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, met name door: het opstellen van een ontwerp-actieplan voor de dienst; het verlenen van ondersteuning (voor materies in verband met duurzame ontwikkeling) bij: de uitvoering van de regelgevingsimpactanalyse (RIA), de verwezenlijking van de doelstellingen van de Langetermijnvisie 2050 en de uitvoering van de maatregelen van het Federaal Plan die haar worden toevertrouwd.
2. Het beschikbaar stellen van de expertise inzake de taken van de dienst (bijvoorbeeld, de vertegenwoordiging van de dienst bij de ICDO en haar werkgroepen).
3. Het opvolgen van de politieke uitvoering inzake de voorbeeldrol van de dienst op het gebied van duurzame ontwikkeling, waaronder intern milieubeheer, duurzame overheidsopdrachten, sensibilisering van het personeel voor duurzame ontwikkeling, alsook duurzaamheidsverslagen.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

De Cel heeft haar tweede actieplan inzake duurzame ontwikkeling uitgewerkt (APDO). Sinds de wijziging in 2014 van het koninklijk besluit van 22 september 2004 wordt er een jaarlijks APDO gevraagd, met daarin de federale beloften en ambities, aangepast aan de respectieve bevoegdheden van de FOD.

Dit plan is transversaal voor de FOD Economie: alle algemene directies en stafdiensten werkten actief mee aan deze taak. In totaal waren er 87 acties in 2017.

Alle acties werden onderverdeeld in drie strategische doelstellingen. Twee daarvan hebben te maken met operationele taken/het beleid van de FOD. De derde heeft betrekking op het intern beheer.

1. Initiatieven die bijdragen aan een transversaal beleid inzake duurzame ontwikkeling (o.a. samenwerkingen met andere instellingen en FOD's, contacten met stakeholders, ...);
2. Initiatieven die kaderen binnen de federale Langetermijnvisie (LTV) voor duurzame ontwikkeling (zoals duurzame consumptie en productiepatronen, bescherming van milieu, ...);
3. Optimaliseren van het intern beheer van de FOD inzake duurzaamheid.

Er werd voorzien in een periodieke monitoring van de vooruitgang van de acties in dit actieplan. De evaluatie van de vooruitgang van de acties werd in januari 2018 positief afgesloten (72% gerealiseerde acties).

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt vormt de missie van de FOD. In die context vervult de organisatie talrijke opdrachten op uiteenlopende gebieden die de hele economie van het land bestrijken.

Gezien de verwevenheid van economie en milieu, twee pijlers van duur-

zame ontwikkeling, hebben vele van die opdrachten ook een positief milieueffect.

Initiatieven nemen die dat positieve effect versterken, en in de praktijk laten zien dat milieubescherming en een duurzaam economisch beleid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, vormen twee wezenlijke streefdoelen van de verbintenis die in dat milieubeleid tot uiting komt.

Bij de opdrachten van de FOD Economie wordt er speciaal de aandacht op gevestigd dat de effecten van de druk op ecosystemen op middellange en lange termijn gezien moeten worden en dat ze vaak onomkeerbaar zijn. De economie kan zich niet duurzaam ontwikkelen als de natuurlijke hulpbronnen schaars worden of als de grenzen van het leefmilieu overschreden worden, zij het op lokaal of globaal niveau.

Meerdere doelstellingen in verband met duurzaamheid zijn opgenomen in de bestuursovereenkomst, net zoals in het actieplan “duurzame ontwikkeling” van de FOD. De vooruitgang op het vlak van deze doelstellingen wordt op regelmatige momenten gemonitord.

Bepaalde evenementen en evoluties op het gebied van duurzaamheid werden van dichtbij gevolgd door leden van de Cel, en er werd in de Cel steeds feedback gegeven, zoals over het evenement omtrent de financiering van de circulaire economie, de studie naar geprogrammeerde veroudering, de oprichting van een kenniscentrum duurzame economie en de creatie van een website over dat onderwerp.

De leden van de Cel namen ook kennis van de studie “Evaluatie van het federale beleid wat betreft de agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties”. Deze studie is een evaluatie van het Belgische federale beleid met betrekking tot de verbintenissen die België was aangegaan bij de goedkeuring van het programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 in de Verenigde Naties

in 2015. Van de 169 Sustainable Development Goals (SDGs)-doelstellingen werden er 112 uitgelicht die relevant zijn voor het federale niveau en 28 voor de FOD Economie. Eén dienst presenteerde reeds een diepgaande vergelijking van hun activiteiten met de SDG's. Ook andere diensten plannen deze analyse te maken in 2018.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Sinds 2008 verbindt de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie zich ertoe de milieueffecten van zijn opdrachten en ondersteunende activiteiten te verbeteren. Dit doel werd in talrijke concrete maatregelen omgezet, zowel op het vlak van personeel als materiaal. Door het invoeren van een milieubeheersysteem (MBS), zoals beschreven in de Europese EMAS-verordening, heeft de FOD Economie een belangrijke stap gezet in het kader van zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van de huidige samenleving en vooral ook van de toekomstige generaties. Het milieubeheersysteem wordt gesteund door het Directiecomité, en meer bepaald door de voorzitter ervan, die er borg voor staat dat de milieudimensie opgenomen wordt in de strategie van de FOD, in de organisatie en in het beheer ervan.

Met voldoende mensen en middelen en met de waarden van de FOD Economie moet het milieubeheersysteem ervoor zorgen dat:

- milieuvervuiling wordt vermeden;
- milieuwetgeving wordt nageleefd;
- milieueffecten voortvloeiend uit zowel de opdrachten als de ondersteunende activiteiten voortdurend worden beperkt.

De FOD Economie heeft zich al sinds 2017 voorbereid op de certificering van de ISO 14001-2014-norm. De Cel Duurzame Ontwikkeling is sterk betrokken bij deze werkzaamheden, in samenspraak met de EMAS-coördinator.

Het plan om het tweede duurzaamheidsverslag met een relevantiematrix op te stellen (overeenkomstig de richtlijnen van de GRI-4-standaard of «Global Reporting Initiative» versie 4), werd in december 2016 door het Directiecomité goedgekeurd. De realisatie van deze relevantiematrix plaatst onze FOD bovenaan de lijst van federale overheidsdiensten die van mening zijn dat de implementatie van het beleid en de maatregelen inzake duurzame ontwikkeling in nauwe samenwerking met de 17 stakeholders moet gebeuren.

Door die interactie met onze stakeholders hebben we een lijst kunnen opstellen met prioritaire uitdagingen voor zowel de FOD als onze stakeholders. Deze 10 prioriteiten zijn:

- 1 - Transitie naar een duurzamer energiesysteem
- 2 - Energiebevoorradingszekerheid
- 3 - Geplande veroudering van producten
- 4 - Gebruikerstevredenheid
- 5 - Financiering van de koolstofarme overgang
- 6 - Duurzame producten en diensten
- 7 - Duurzaam beheer van de FOD Economie
- 8 - Consumentenregelgeving
- 9- Welzijn van het personeel
- 10 - Kenniscentrum duurzame economie

Bedoeling is om dit tweede duurzaamheidsverslag in mei 2018 te publiceren en het vervolgens over te maken aan het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR) met het oog op onze tweede deelname aan de Best Belgian Sustainability Reports.

2017 was dan ook een veelbelovend jaar, niet alleen door de voortzetting van de lopende projecten (APDO 2017) en de opstelling van het tweede duurzaamheidsverslag, maar ook door de uitvoering van nieuwe acties, zoals het opzetten van een kenniscentrum duurzame economie en de creatie van een website over dat onderwerp.



6.12. Ministerie van Defensie



*de heer Peter Vanderstuyf, lid van de ICDO, en
de heer Steve Hamels, plaatsvervanger*

De cel DO maakt bij Koninklijk Besluit (KB van 21 Dec 2001 gewijzigd door het KB van 6 Apr 2010) deel uit van het stafdepartement Well-being. De onderstafchef Well-being coördineert de duurzame ontwikkeling binnen Defensie en wordt hiervoor bijgestaan door de coördinator DO. De coördinator DO neemt het secretariaat van de Cel DO waar.

De coördinator DO was voor het burgerlijk jaar 2017:

- Majoor jurist Peter Vanderstuyf tot aan zijn op pensioenstelling op 1 oktober 2017;
- Majoor van het Vliegwezen, Stafbrevethouder Steve Hamels, Ir vanaf 1 oktober 2017.

Door de oppensioenstelling van Majoor jurist Peter Vanderstuyf en de daarop volgende opvolging door Majoor van het Vliegwezen, Stafbrevethouder Steve Hamels zal het stafdepartement well-being in 2018 een nieuwe plaatsvervanger aanduiden.

De cel DO is samengesteld uit vertegenwoordigers van de stafdepartementen Well-being, Operaties en Training, Strategie en de algemene directies material resources, human resources, juridische steun en bemiddeling, budget en financiën, vorming en tenslotte communicatie.

Deze uitgebreide cel DO laat toe om een groot draagvlak binnen Defensie te creëren en de haalbaarheid van de potentiële plannen in

alle domeinen af te toetsen vooraleer overgegaan wordt tot de implementatie.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2017

Het beleid inzake DO is dusdanig dat Defensie de wettelijke verplichtingen nakomt maar met dien verstande dat de operationaliteit op geen enkele manier in gevaar wordt gebracht. De nadruk inzake het te volgen beleid wordt dan ook gelegd op de ecologische en economische pijler. De sociale pijler wordt gerealiseerd door het nemen van verschillende initiatieven in zowel het personeels- als het welzijnsbeleid binnen Defensie.

Defensie streeft ernaar om met een minimale financiële inspanning een maximale 'return on investment' te creëren en tegelijkertijd het imago van Defensie positief te belichten.

Defensie werkt niet met een jaaractieplan maar met een driejarenplan inzake DO. Dit plan integreert het milieuplan van de algemene directie material resources. Deze verregaande integratie laat toe om de verschillende acties in de ecologische pijler te stroomlijnen en te versterken. Binnen dit kader worden er ook acties ondernomen door het stafdepartement Operaties en Training.

Een nieuw meerjarig actieplan inzake DO zal in 2018 opgesteld worden.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De Belgische Defensie is slechts één en zonder twijfel niet de belangrijkste, van de actoren in het Belgisch beleid ter realisatie van de "Sustainable Development Goals" (SDG) uit de Agenda 2030 (National Voluntary Review). Defensie heeft voor de SDG's 5, 10, 13 en 16 verscheidene acties naar voor geschoven die door de stafdepartementen geïmplementeerd worden.

In de National Voluntary Review worden weinig directe verwijzingen

naar de Belgische Defensie gemaakt. Dit impliceert echter niet dat er geen rol is weggelegd voor de Belgische Defensie.

De acties die door andere actoren, zowel federaal als regionaal, worden voorgesteld hebben immers dikwijls nood aan expertise waarover Defensie beschikt.

De betrokken stafdepartementen hebben een actieplan opgemaakt voor de realisatie van de toepasselijke SDGs.

- a) SDG 5 wordt nagestreefd door trachten een einde te maken aan discriminatie jegens vrouwen en meisjes en door het voeren van een gelijke kansenbeleid door te focussen op competenties.
- b) Defensie realiseert SDG 10 door zijn infrastructuur waar mogelijk aan te passen, nieuwe realisaties uit te voeren volgens de recente regelgeving, de diversiteitswaarden impliciet op te nemen in de vorming van alle militairen en bij de planning en uitvoering van de missies de toepassing te eisen van de United Nations Safety Council Resolution (UNSCR) 1325.
- c) Defensie schenkt een bijzondere aandacht aan maatregelen ter bestrijding van de klimaatverandering – zoals gevat in SDG 13 – en dit zowel op het nationale als het internationale vlak. Defensie voert al lang een politiek van energie- en milieubeheer, ecologisch rijden, afvalwaterbeheer, ... Tevens worden de historische bodemvervuilingen weggewerkt. Op internationaal vlak worden er tijdens operaties beheersmaatregelen getroffen opdat onze ecologische voetafdruk zo klein mogelijk gehouden wordt. De kampen in het buitenland bijvoorbeeld worden door Defensie terug overgedragen aan de Host Nation in een staat die minstens zo goed is als de oorspronkelijke staat.
- d) Defensie speelt een primordiale rol in de realisatie van SDG 16 door haar deelname aan verschillende operaties voor vre-

deshandhaving. De rapportage in het kader van schendingen van UNSCR 1612 maakt integraal deel uit van de planning en een samenwerking met het federale parket is hiervoor in voege. Tevens wordt er altijd naar gestreefd, al dan niet via internationale samenwerking, om de lokale besturen en instellingen te versterken.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Defensie draagt bij tot de verwezenlijking van de duurzame ontwikkeling van de federale overheid in de ecologische, de economische en de sociale pijler.

Zij heeft daartoe acties gerealiseerd in volgende domeinen:

- Duurzame overheidsopdrachten: Defensie is er niet toe gehouden duurzaamheidscriteria – zoals voorzien in de omzendbrief van 16 mei 2014 – toe te passen binnen de overheidsopdrachten volgens artikel 3.1 laatste paragraaf. Toch past Defensie deze criteria in sommige gevallen toe. In 2017 werden 563 overheidsopdrachten voor een totaal van 307.921.552 € (BTW in begrepen) afgesloten door Defensie. In 46 overheidsopdrachten, voor een totaal van 17.722.916,52 € (BTW in begrepen), zijn duurzaamheids- en/of milieucriteria opgenomen en dit ondanks het feit dat dit voor Defensie stricto sensu niet verplicht is. Tevens werden er nog eens overheidsopdrachten met duurzaamheidscriteria afgesloten via een raamovereenkomst van een andere FOD voor een totaal van 2.436.016,44 € (BTW in begrepen).
- Duurzame mobiliteit : Defensie promoot duurzame mobiliteit door in te spelen op verscheidene vectoren: de fietsvergoeding, het abonnement op het openbaar vervoer of het organiseren van collectief transport. Tevens wordt er steeds naar gestreefd om het wagenpark van Defensie systematisch te moderniseren en de voorkeur te geven aan de meer ecologische modellen. Naar de

toekomst toe zal er voor sommige personenwagens overgeschakeld worden op voertuigen van het type CNG, elektrisch of hybride. Ook zal er een vermindering van de voertuigen type diesel komen. Defensie lijnt zich zo op met de omzendbrief 307 sexes van 21 april 2007.

- Duurzame voeding: Het personeel van Defensie heeft nood aan een gezonde voeding die aangepast is aan de specifieke noden van het militaire beroep en de bijzondere omstandigheden waarin soms gewerkt moet worden. In het project “gezonde voeding” zijn er dan ook elementen die kunnen bijdragen tot duurzame voeding zoals het verminderen van de portie vlees. Een voedingsdeskundige begeleidt ook lokale projecten die als volgt worden aangepast: uitleg en doelstellingen verstrekken aan het kader en het keukenpersoneel, adviseren en opleiden van het keukenpersoneel, sensibiliseren van de klanten en tenslotte opvolging van het project door vragenlijsten.
- Duurzame human resources : Binnen Defensie is een regelgeving uitgewerkt met betrekking tot het diversiteitsbeleid waarin de aandacht uitgaat naar de volgende thema's: gender, culturele identiteit, personen met een handicap, seksuele geaardheid en transgenders. Volgende projecten werden in 2017 gerealiseerd:
 - 25 voorstellingen van het diversiteitstheater voor militairen in de basisvorming;
 - Opmaak van het Defensie Actieplan “Vrouwen, Vrede en Veiligheid 2017-2021”;
 - Publicatie van het stripverhaal “Thomas vertrekt in operatie” over diversiteitsgerelateerde thematieken en over de waarden van de militair.

Defensie streeft er ook systematisch naar te voldoen aan alle wettelijke vereisten met betrekking tot welzijn op het werk in overeenstem-

ming met de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk. (B.S. 18.9.1996). en de bijhorende uitvoeringsbesluiten (CODEX). Hiertoe wordt een jaaractieplan (JAP) opgesteld op basis van het globaal preventieplan (GPP) en dit overleg met de representatieve vakorganisaties.

- Duurzaam werken en duurzame werkomgeving: Defensie streeft ernaar om de werkomgeving te moderniseren en aan te passen aan de laatste normen. Hiertoe wordt verouderde infrastructuur gemoderniseerd volgens de actuele normen of zelfs gesloten en eventueel vervreemd. Nieuwe werkmethodes zorgen ervoor dat het werk duurzamer wordt uitgevoerd. Nieuwe softwaresystemen laten toe dat de schriftelijke communicatie op papier sterk terug gedrongen wordt en hoofdzakelijk digitaal verloopt. De uitgifte van de verschillende bedrijfseigen magazines zijn ook gedigitaliseerd. Al deze maatregelen hebben een vermindering van het papierverbruik tot gevolg. De invoering van “Skype for Business” kan op termijn gebruikt worden als een middel om de verplaatsingen voor vergaderingen te verminderen. Tevens zijn er verschillende vormen van werken op afstand ingevoerd: telework, werken in satellietkantoor, ... Al deze maatregelen dragen bij tot een vermindering van het woon-werkverkeer. Als neveneffect kan er een beter evenwicht gevonden worden tussen werk en privéleven. Uiteraard zijn acties in de bovenstaande domeinen niet in te schrijven binnen één enkele pijler maar hebben zij dikwijls betrekking op meerdere pijlers.

6.13. POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid



de heer Jean-Marc Dubois, lid van de ICDO, en mevrouw Bérangère Steppe, plaatsvervangster

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

Sinds 2012 zijn de cel DO en de groep EMAS van de POD Maatschappelijke Integratie samengesteld uit dezelfde personen. Deze groep vergadert drie tot vier maal per jaar en vervult twee taken: de samenwerking versterken in de uitvoering van het plan EMAS en, voor zover dit mogelijk is, sensibiliseringsacties voeren voor de duurzame ontwikkeling.

In 2017, op het vlak van duurzame ontwikkeling heeft de cel in november een workshop georganiseerd over de SDGs (Sustainable Development Goals) en de studie over de gap analysis. Het FIDO heeft de resultaten van de studie voorgesteld mbt doelstelling 1 (armoedebestrijding). De workshop heeft gezorgd voor interessante uitwisselingen over de pistes om de engagementen van de federale overheid voor de SDGs te versterken.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid heeft als missie het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een inclusief federaal beleid voor maatschappelijke integratie, zodat de sociale grondrechten aan iedereen op duurzame wijze gegarandeerd worden.

Op deze manier is de POD MI rechtstreeks betrokken bij de invoering van de reglementering. De POD informeert zijn doelpubliek en zijn partners, geeft hen raad over de maatregelen en acties en beheert de financiële stromen van en naar zijn partners.

De belangrijkste partners van de POD zijn de OCMW's, die op het terrein werken om de integratie te bevorderen van de armste personen in onze maatschappij, met behulp van verschillende instrumenten: het leefloon, tewerkstelling en arbeidstrajectbegeleiding, dringende medische hulp, de verwarmingstoelage, schuldbemiddeling en budgetbegeleiding, enz. Andere partners zijn de werkwinkels, de sociale huizen, het sociaal stookoliefonds, enz.

De POD is eveneens actief op het vlak van de preventie en de bestrijding van armoede. Het derde federaal plan armoedebestrijding (2016-2019) is op gang en een eerste opvolgingsverslag is eind 2017 voorgesteld. Het tweede nationaal plan kinderarmoedebestrijding wordt momenteel ook opgesteld. In de platformen Kinderen eerst hebben OCMW's ervaringsuitwisselingen over kinderarmoedebestrijding.

Via de dienst «ervaringsdeskundigen» wil de POD de federale overheidsdiensten dichter bij de personen in armoede te brengen. Ervaringsdeskundigen zijn personen die armoede en sociale uitsluiting gekend hebben. Zij werken aan de betere toegankelijkheid van de fundamentele sociale rechten in de diensten die worden aangeboden door de federale instellingen: onthaal en informatie aan het publiek, toegankelijkheid van de diensten. Momenteel zijn 37 ervaringsdeskundigen gedetacheerd in 21 partnerorganisaties (FOD's, sociale parastatalen, OCMW's, ziekenhuizen).

Via het project FEAD (Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen) verdeelt de POD voedselpakketten via de OCMW's en andere verenigingen. FEAD bestaat sinds 2014. Het maakt deel uit van het cohesiebeleid en van de Europese structuurfondsen. België heeft er



voor gekozen om de middelen van het fonds te gebruiken voor voedselhulp. Het beheer van deze middelen werd toevertrouwd aan de POD Maatschappelijke Integratie. Concreet stelt de POD voedselpakketten samen om te beantwoorden aan de noden van de armen en verdeelt hij ze aan de begunstigden via de OCMW's en de voedselbanken.

Tot slot voert hij het grootstedenbeleid (GSB) uit, dat in 1999 door de federale regering werd gelanceerd om probleemwijken in de stad te steunen. Hoewel het programma GSB sinds 2015 de steden niet meer rechtstreeks subsidieert in het kader van de contract «duurzame stad» financiert het wel nog projecten die gedragen worden door de verenigingen, onderzoeken en conferenties in verband met het thema stadsarmoede. Op het vlak van kinderarmoedebestrijding in steden publiceerde de POD in 2017 een Gids van inspirerende praktijken en ze organiseerde een conferentie in oktober met meer dan 300 werknemers van het middenveld. In de Verklaring van de Burgemeesters voor Kinderarmoedebestrijding hebben meer dan 200 Belgische burgemeesters zich geëngageerd om kinderarmoedebestrijding in hun stad/gemeente te reduceren.

Zoals u ziet werkt de POD, via zijn basissmissies, hoofdzakelijk aan het sociale luik van de duurzame ontwikkeling.

Bij deze maatregelen en acties die tot de core business van de POD behoren, komen nog de acties die uitgevoerd worden in het kader van het beheersplan en van het actieplan DO 2017 en die bijdragen tot de doelstellingen van de LTV en van de SDG.

In het beheersplan 2017 benadrukken wij de verbintenis van de POD in het beheer van de opvang van daklozen in het Brussels Gewest. Deze verbintenis heeft tegelijk betrekking op de organisatie en de coördinatie van de winteropvang en op een structureel beleid om het beheer van de crisis geleidelijk te vervangen door duurzame oplossin-

gen die zich vooral richten op huisvesting, volgens het model Housing First.

In het actieplan DO 2017 willen wij de nadruk leggen op het pilootproject Miriam. Het doel van dit project is de begeleiding van alleenstaande moeders die in armoede leven, om hun armoede te verminderen en hun maatschappelijke en professionele integratie te bevorderen. Het project wordt uitgevoerd samen met de OCMW's van Namen, Charleroi, Molenbeek, Leuven en Gent.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de POD

C.1. Beleid van de POD op het vlak van duurzame overheidsopdrachten

Sinds zijn bestaan besteedt de POD aandacht voor duurzame aankopen: gerecycleerd papier, koelkasten/diepvriezers en vaatwassers A++, multifunctionele apparaten (die de functies van kopieermachine, printer, fax en scanner integreren), platte schermen, ecologische schoonmaakproducten, flessen met statiegeld, enz. Eind 2014 werd een procedure opgesteld om de omzendbrief duurzame overheidsopdrachten van 16/05/2014 toe te passen. Via de uitvoering ervan kon de tenlasteneming van de duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten, maar ook voor andere aankopen duidelijk verbeterd worden.

C.2. Milieumanagementsysteem

In augustus 2010 heeft de POD het EMAS-certificaat behaald. In 2017 streefde het systeem voor milieubeheer zeven doelstellingen na : de vermindering van het elektriciteits- en papierverbruik, een duurzaam aankoopbeleid, een vermindering van de mobiliteitsbehoeften, de verdeling van voedselpakketten aan de meest behoeftigen (project FEAD), de OCMW-cliënten bewust maken voor energiebesparing (fonds Gas-Electriciteit) en de CO2-compensatie van zijn activiteiten.

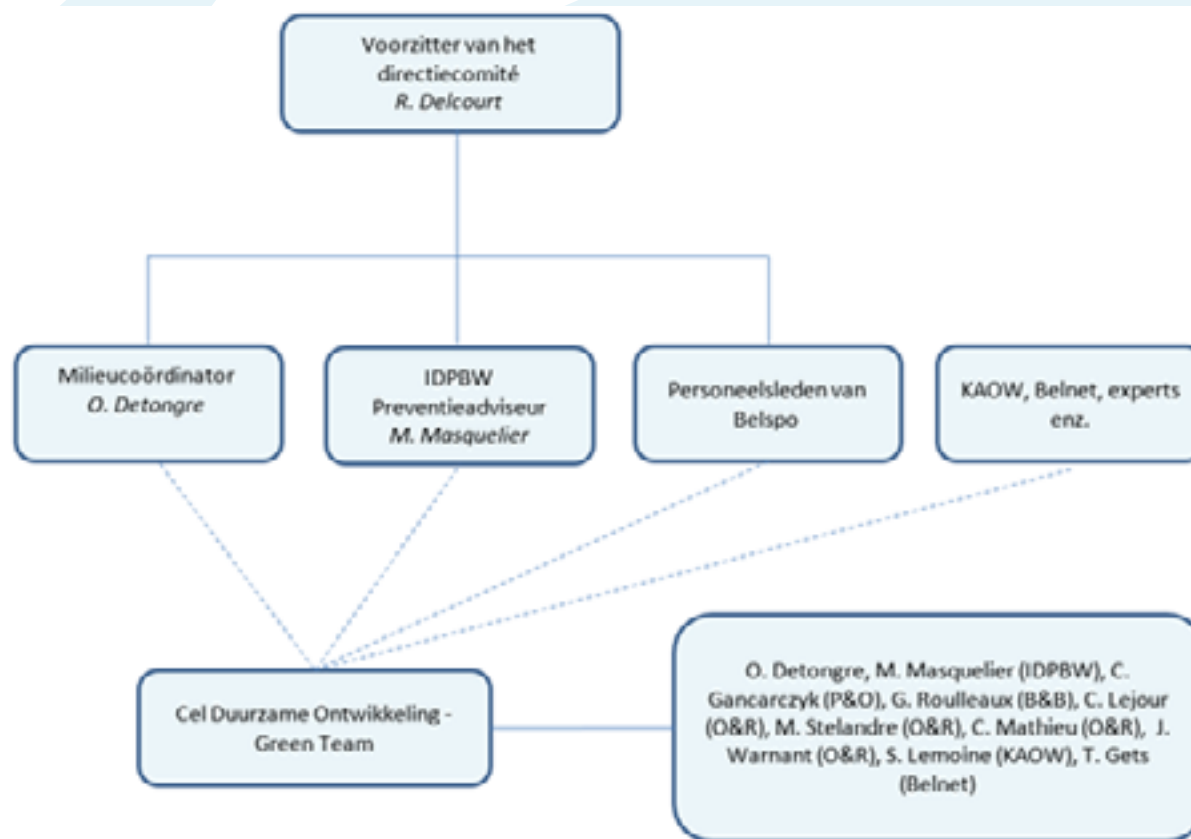
6.14. POD Wetenschapsbeleid



de heer Olivier Detongre, lid van de ICDO, en mevrouw Anne Fierens, plaatsvervangster

De cel DO werd opgericht in december 2004 en vergaderde voor het eerst in februari 2005. Sinds 2012 heet de cel DO «Green Team».

Milieubescherming en duurzame ontwikkeling belangen duidelijk iedereen aan. Het onderstaande organigram stelt een aantal actoren voor die in 2017 direct betrokken zijn bij het doen slagen van het milieumanagementsysteem en de sensibilisering voor duurzame ontwikkeling. Green Team organogram:



A. Les activités de la Cellule DD en 2017

De activiteiten van de cel DO (Green Team) zijn:

- Jaarlijks communicatieplan betreffende DO-communicatie;
- Uitvoering van EMAS;
- Steun aan de uitvoering van de RIA;
- Bewustmakingsacties: Europese Week van de Mobiliteit, Europese Week van de Afvalvermindering, middag van DO, nieuwsletters enz.;
- Interne coördinatie van de uitvoering van de maatregelen van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling;
- Follow-up van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten;
- Follow-up van andere initiatieven met betrekking tot DO: lancering ;onderzoeksprogramma's en -projecten die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op duurzame ontwikkeling, initiatieven inzake bewustmaking, informatie-uitwisseling en andere initiatieven om de duurzame ontwikkeling te promoten, conferenties, ontmoetingen, colloquium enz.

En 2017, la cellule DD (Green Team) s'est réunie à quatre reprises. Les actions de sensibilisation suivantes ont été organisées :

- Hervatting van de wekelijkse bezorging van fruit en soep;
- EMAS-registratie: aanwijzing van een nieuwe milieucoördinator;
- Europese Week van de Mobiliteit: affiches, informatiestand, uitdeling van uitrusting voor fietsers en enquête over de interesse voor elektrische fietsen in het kader van dienststopdrachten;
- Info: Pollutiepiek actieplan;
- Europese Week van de Afvalvermindering: affiches, nieuwe afvalbakken;
- Inzameling van oude gsm's: beter recyclen dan weggooien;

- Uitdeling van brooddozen en drinkflessen aan al het personeel met de bedoeling het verpakkingsafval te verminderen

Voor meer details over de activiteiten van de cel DO in 2017 verwijzen we naar de jaarlijkse milieuverklaring beschikbaar op http://www.belspo.be/belspo/organisation/env_nl.stm

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Het is een open deur intrappen door te stellen dat ons land voor belangrijke uitdagingen staat. We denken bijvoorbeeld aan het verder werken aan het halen van de Barcelona-doelstelling (3% van het BBP besteden aan onderzoek en ontwikkeling), meewerken aan het creëren van jobs en welzijn door innovatie, optimaliseren van de werking van de Belgische onderzoeksruimte en strijden tegen de klimaatwijzigingen. Het departement van het Federaal Wetenschapsbeleid en zijn 2.700 medewerkers dragen daar ruimschoots toe bij.

Met de door ons departement beheerde onderzoeksprogramma's reiken we de regering betrouwbare en valabele gegevens aan waarmee zij onderbouwde beslissingen kan nemen op het gebied van duurzame ontwikkeling, strijd tegen de klimaatwijzigingen, biodiversiteit, energie, gezondheid, mobiliteit en de informatiemaatschappij.

We beheren tevens de Belgische bijdrage aan de Europese ruimtevaartorganisatie. Die deelname van België, als vijfde grootste financier van de ESA, is van strategisch belang voor ons land en van essentieel belang voor onze bedrijven. Wij bieden bedrijven die aan de verschillende AIRBUS-programma's wensen deel te nemen O&O-steun die onmisbaar is om zich te kunnen positioneren, nu er wereldwijd een onverbbidelijke strijd woedt in die sector.

De 10 federale wetenschappelijke instellingen, die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onderzoekkader- en instrumentarium aan.

B.1. Bestuursovereenkomst 2016-2018

In de bestuursovereenkomst worden de verbintenissen gedefinieerd die de programmatorische overheidsdienst (POD) Wetenschapsbeleid, vertegenwoordigd door René Delcourt, voorzitter van het directiecomité, en de federale regering, vertegenwoordigd door Elke Sleurs, voogdijstaatssecretaris van de betrokken overheidsdienst, aangaan in het kader van de uitvoering van de bestuursovereenkomsten voor de periode van 1 januari 2016 tot 31 december 2018.

In de bestuursovereenkomst worden de nodige voorwaarden toegelicht voor de uitvoering van de dienstverlenende opdrachten die bij de wet of krachtens deze laatste werden toegewezen aan het Federaal Wetenschapsbeleid. Het is de bedoeling te beschrijven hoe de opdrachten worden uitgevoerd die aan het Federaal Wetenschapsbeleid zijn toegewezen, welke verbeteringen er moeten worden aangebracht in de uitvoering van die opdrachten en welke middelen daartoe vereist zijn.

Die bestuursovereenkomst omvat 12 strategische doelstellingen (art. 27), de operationele doelstellingen (art. 28) en de belangrijkste projecten, processen, initiatieven of acties (art. 29) met betrekking tot een efficiënte en kwaliteitsrijke uitvoering van de opdrachten, waaronder:

- Herpositionering van de onderzoeksacties (O&O-programma's, ondersteuning van de onderzoeksinfrastructuren enz.) in het licht van de nieuwe prioriteiten van de federale regering. Het is de bedoeling zo de complementariteit te maximaliseren ten opzichte van de door de andere gezagsniveaus opgezette acties en ter ondersteuning van een relevante wetenschappelijke expertise, zoveel mogelijk onder leiding van de federale wetenschappelijke instellingen;

- Een optimale coördinatie tussen alle Belgische overheden inzake wetenschap en innovatie ter ondersteuning van het innovatie- en integratiesysteem voor de acteurs ervan op internationaal vlak;
- Een betere dienstverlening en interactie met alle overheden, departementen en (federale) wetenschappelijke instellingen;
- De transversale doelstelling Duurzame Ontwikkeling (art. 35) voor alle FOD's en POD's.

B.2. Het bestuursplan 2017

Die doelstelling omvat het project T 4.1. Handhaving van de EMAS-registratie van de POD Wetenschapsbeleid alsook van vele andere projecten die gelinkt zijn aan punt 6.2.2. hieronder.

B.3. Beleidslijnen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

Ziehier de bekwaamheden en het gevoerde beleid die tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling hebben bijgedragen gedurende de laatste jaren. Ze worden per algemene directie voorgesteld.

1. AD Onderzoek en Ruimtevaart

Directie Onderzoeksprogramma's

De directie Onderzoeksprogramma's zet meerjarige onderzoeksprogramma's op het getouw met als referentiekader internationale beslissingen en -overeenkomsten of regerings- en ministeriële verklaringen.

Die programma's zijn multidisciplinair en bieden onderzoek in netwerkverband aan. Europese onderzoeksploegen krijgen de kans zich bij projecten aan te sluiten wanneer er oproepen voor voorstellen worden gelanceerd, terwijl de POD Wetenschapsbeleid op haar beurt kan aansluiten op het programma ERA-NET van de Europese Commissie.

De POD Wetenschapsbeleid ondersteunt ook meer structurele activiteiten, te weten:

- Thematische platformen ter ondersteuning van de besluitvorming, onder andere op het gebied van de biodiversiteit;
- De Belgische verzamelingen voor micro-organismen (BCCM), als drager van het universitaire en industrieel onderzoek. Zij bieden ook zeer gespecialiseerde diensten aan alle categorieën van particuliere en publieke gebruikers.

Verskillende lopende programma's in verschillende onderzoekstadia dragen elk op hun manier bij tot de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, te weten:

BRAIN-be: Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks (2012-2017)

BRAIN-be beoogt zowel tegemoet te komen aan de wetenschappelijke kennisbehoeften van de federale departementen als het wetenschappelijk potentieel van de federale wetenschappelijke instellingen (FWI's) te ondersteunen.

De strategische doelstellingen van het BRAIN-be programma werden gedefinieerd in het licht van de federale visies en prioriteiten.

BRAIN-be is opgebouwd rond 6 thematische assen:

- Ecosystèmes, biodiversité, histoire de la vie
- Géosystèmes, univers et climat
- Patrimoine culturel, historique et scientifique
- Stratégies publiques fédérales
- Grands défis sociétaux
- Gestion des collections

Dat programma snijdt in thematische oproepen grote maatschappelijke problemen aan, zoals de klimaatverandering en de aanpassing

eraan, de overgang naar een koolstofarme maatschappij die efficiënt omgaat met hulpbronnen, de biodiversiteit, het mariene milieu (in het bijzonder de Noordzee) en het zoet- watermilieu, Antarctica, de Digital Turn, de problematiek van de immigratie, de sociale zekerheid, de aanpassing en de innovatie van het federale systeem, de uitdagingen op het gebied van volksgezondheid, gezondheid van dier en milieu, veroudering, veiligheid, enz.

FEDtWin

Het nieuwe programma FEDtWIN heeft als doel een duurzame samenwerking te promoten tussen de federale wetenschappelijke instellingen (FWI) en de universiteiten door permanente functies in het leven te roepen voor postdoctoraalonderzoekers die op gelijke wijze (50% - 50 %) aan een FWI en een universiteit worden verbonden.

IUAP: Interuniversitaire attractiepolen

Het doel van het IUAP-programma is steun te verlenen aan in netwerkverband werkende excellerende ploegen inzake fundamenteel onderzoek uit de verschillende Gemeenschappen van ons land om hun gezamenlijke bijdrage te vergroten aan de algemene vooruitgang van de wetenschap en, in voorkomend geval, aan internationale wetenschappelijke netwerken. De lopende onderzoeksprojecten eindigen eind 2017.

SSD: Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling

Op 4 maart 2005 heeft de ministerraad het onderzoeksprogramma «Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling» (2005-2009, Science for a Sustainable Development -SSD) goedgekeurd. SSD is het vervolg op het eerste en tweede Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling (PODO I (1996-2001) en PODO II (2000-2005)). In vergelijking met het PODO I en II integreert dat programma nieuwe thema's, met



name «Gezondheid en milieu» en «Normalisatie».

Op 9 juli 2010 keurde de ministerraad de verlenging van het programma goed.

Het SSD programma bestaat uit 8 prioritaire onderzoeksgebieden: Energie, Transport en Mobiliteit, Agro-Voeding, Gezondheid en Milieu, Klimaat (inclusief Antarctica), Biodiversiteit (inclusief Antarctica en de Noordzee), Atmosfeer en Terrestrische en Mariene Ecosystemen (inclusief Antarctica en de Noordzee) en Transversaal Onderzoek. Nog lopende geselecteerde projecten eindigen eind 2017.

DR: Drogue

Daar drugmisbruik in de samenleving een ernstig volksgezondheidsprobleem is, wil dit programma een antwoord bieden op de meest prangende problemen rond druggebruik en drugverslaving. Voorkomen is beter dan genezen, er wordt in dit programma dan ook gepleit voor doorgedreven preventie.

BCCM

De Belgian Co-ordinated Collections of Micro-organisms (BCCM™) bestaat uit zeven complementaire dienstverlenende cultuurverzamelingen voor onderzoeksdoeleinden.

De coördinatie van deze verzamelingen berust bij een centraal team van het Belgisch Federaal Wetenschapsbeleid. Het BCCM-consortium heeft als opdracht het biologisch materiaal van zijn verzamelingen, de bijbehorende informatie en zijn ervaring en technische kennis op het vlak van fundamentele en toegepaste (micro)biologie te delen met zijn partners uit academische en industriële kringen. De BCCM-verzamelingen slaan zo de brug tussen wetenschappelijke expertise en hoogstaande dienstverlening.

Belgian Biodiversity Platform

Het Belgische biodiversiteitsplatform is het informatie- en communicatieplatform over wetenschappelijk onderzoek naar biodiversiteit in België. Het platform verleent bevoorrechte toegang tot basisgegevens en onderzoeksinformatie over biodiversiteit. Het bevordert de multidisciplinaire samenwerking tussen wetenschappers onderling en tussen wetenschappers en beleidsmakers.

Directie Lucht- en Ruimtevaarttoepassingen

De directie Lucht- en Ruimtevaarttoepassingen is belast met het dagelijks beheer van de Belgische ruimtevaartinspanningen op Europees niveau (Europese ruimtevaartorganisatie of Europese Unie) of op bilateraal niveau (Frankrijk, Rusland, Argentinië). Zij is ook verantwoordelijk voor de bijdrage van de Belgische Staat aan de luchtvaartprogramma's Airbus.

België is sinds een dertigtal jaar actief op ruimtegebied en stond mee aan de basis van de oprichting van de Europese ruimtevaartorganisatie (ESA). De ruimtevaartactiviteiten zijn goed voor 199 miljoen euro waarvan 190 miljoen euro is vastgelegd voor de deelname aan de ESA-programma's. Met zijn inzet beheert de dienst alle ruimteprogramma's inzake ruimtewetenschappen, aardobservatie, navigatie, telecommunicatie, internationaal ruimtestation, ruimteverkenning, lanceerraketten en technologische en wetenschappelijke programma's.

In het kader van een nationaal onderzoeksprogramma inzake aardobservatie (STEREO III "Support to Exploitation and Research on Earth Observation" 2014-2020) worden de gegevens afkomstig van die satellieten wetenschappelijk geëxploiteerd, waarbij de nodige knowhow wordt gecreëerd om de gegevens te interpreteren

Direction Coordination fédérale, interfédérale et internationale

En ook via de directie Federale, Interfederale en Internationale coördinatie kan Belspo de zorg voor het milieu en duurzame ontwikkeling internationaal aanwakkeren, vooral door middel van de internationale overeenkomsten die het afsluit of die het in naam van het hele land implementeert.

Directie Dienst voor wetenschappelijke en technische informatie (DWTI)

De directie Dienst voor wetenschappelijke en technische informatie kan, met de inpassing van de dimensies milieu en duurzame ontwikkeling in sommige statistieken die zij inzamelt, helpen bij het kwantificeren van de zowel door de bedrijven als door de in de onderzoekssector actieve overheid gegenereerde externaliteiten.

Het Poolsecretariaat

Het Belgische Poolsecretariaat werd in het leven geroepen om het federaal onderzoeksstation «Prinses Elisabeth» op Antarctica een administratief en financieel kader te geven dat snel kan inspelen op zijn zeer specifieke behoeften. Het is een publiek-privaat orgaan waarin het Federaal Wetenschapsbeleid de departementen Buitenlandse Zaken, Defensie, Duurzame Ontwikkeling en de Internationale Poolstichting, die de bouw ervan verzorgt, verenigd heeft.

Als bestuursorgaan beheert het secretariaat het logistieke onderhoud van de basis, met inbegrip van het afvalbeheer, de bevoorrading en de herstelling van het materiaal. Het staat ook in voor de coördinatie, de uitvoering en de promotie van de wetenschappelijke activiteiten van het station en de verspreiding van de wetenschappelijke kennis inzake onderzoek op Antarctica en klimaatveranderingen.

2. 2. Federale wetenschappelijke instellingen

De 10 federale wetenschappelijke instellingen, die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onderzoekskader en –instrumentarium aan en huisvesten eveneens wetenschappelijke, kunst- en historische collecties die jaarlijks door meer dan 1,2 miljoen bezoekers worden bewonderd.

- AD Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de provinciën
- AD Koninklijke Bibliotheek van België
- AD Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
- AD Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
- AD Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
- AD Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
- AD Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
- AD Belgisch Instituut voor Ruimte-aeronomie
- AD Koninklijke Sterrenwacht van België
- AD Koninklijk Meteorologisch Instituut van België

De 5 laatste DG zijn in het bijzonder betrokken bij projecten over duurzame ontwikkeling.

Bovenop hun activiteiten die bijdragen tot het begrijpen van ons milieu, zijn de federale wetenschappelijke instellingen resoluut op de toekomst gericht met de inpassing van het milieu en ruimer bekeken de duurzame ontwikkeling in hun dagelijkse werking.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de POD

Door een milieumanagementsysteem te onderschrijven toont het Federaal Wetenschapsbeleid zijn belangstelling en zijn inzet voor duurzame ontwikkeling, de bescherming van onze leefomgeving en



zijn wil om de impact van zijn activiteiten op het milieu te verminderen. De registratie van ons Eco Management en Audit Scheme - EMAS sinds 2006 is de externe herkenning van ons engagement voor duurzame ontwikkeling en ons respect voor het milieu.

Door een voluntaristische aanpak gericht op een continue verbetering, is het Federaal Wetenschapsbeleid van plan een voorbeeldrol te spelen. Daar ons departement via zijn onderzoeksprogramma's het meest heeft geïnvesteerd in duurzame ontwikkeling, was het logisch dat het een stuwende kracht werd voor wat goede milieupraktijken betreft.

Verschillende federale wetenschappelijke instellingen hebben ook met succes een milieumanagementsysteem ingevoerd conform het EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS). Zo zijn de AD Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen en de AD Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, alsook de staatsdienst met afzonderlijk beheer BELNET sinds eind 2015 EMAS-geregistreerd.



7. Liste des abréviations

AAAA	Addis Abeba Action Agenda	DO	Duurzame Ontwikkeling
AD HUA	Algemene Directie Humanisering van de Arbeid	EFQM	European Foundation for Quality Management
ADO	Agenda voor Duurzame Ontwikkeling	EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
BVP	Bedrijfsvervoerplan	FANC	Federaal Agentschap voor nucleaire controle
BWLKE	Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing	FAGG	Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten
CAF	Zelfevaluatiekader voor Overheidsdiensten (Common Assessment Framework)	FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
CCIM	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid	FEAD	Fonds voor Europese Hulp aan de meest behoeftigen
COORMULTI	Multilaterale Coördinatie-Instrument van FOD Buitenlandse Zaken	FEBIAC	federatie van de auto- en tweewielerindustrie in België
COSO	Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission	FIDO	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	FOD	Federale Overheidsdienst
DAV	Dienst Administratieve Vereenvoudiging	FPB	Federaal Planbureau
DGD	Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp van FOD Buitenlandse Zaken	FPDO	Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling
DGE	directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie van FOD Buitenlandse Zaken	FRDO	Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
		FWI	Federale Wetenschappelijke Instellingen
		GPP	Green Public Procurement
		HAC	High Ambition Coalition

HIA	Health Impact Assessment	LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
IAC	Impactanalysecomité	LTV	Langetermijnvisie inzake Duurzame Ontwikkeling
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie	MDG	Millennium Development Goals
ICDO	Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling	MOL	Minst Ontwikkelde Landen
ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives	MVI	Maatschappelijk Verantwoord Investeren
ICRC	International Committee of the Red Cross	MVO	Maatschappelijk Verantwoord Onderneme
IDPBW	Interne Dienst voor preventie en bescherming op het werk	NAP	Nationaal Actieplan
IGVM	Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen	NAPAN	Nationaal Actieplan voor de reductie van pesticiden
ILO	International Labour Office	NAR	Nationale Arbeidsraad
IMCDO	Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling	NCP	Nationaal Contactpunt
IMF	International Monetary Fund	NGI	Nationaal Geographisch Instituut
IMO	International Maritime Organization	NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
KB	Koninklijk Besluit	NVR	National Voluntary Review
KBB	Koninklijke Bibliotheek van België	OCMW	Openbare Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
KMI	Koninklijk Meteorologisch Instituut	ODA	Official Development Aid
KMO	Kleine en Middelgrote ondernemingen	OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
LEZ	Lage Emissiezone	OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

PBM Persoon met beperkte mobiliteit
PDCA Plan-Do-Check-Act
POD Programmatorische Overheidsdienst
RIA Regelgevingsimpactanalyse
SDG Sustainable Development Goals
SIDS Small Island Developing States
SFA Strategische Federaal Aankoopoverleg
SPGE Société Publique de Gestion de l'Eau (Wallonie)
SPP Next Sustainable Public Procurement Next
SPW Service Public de Wallonie
TFDO TaskForce Duurzame Ontwikkeling
TOFA's Tactisch-operationele Federale Aankoopoverlegorganen
UNCRPD Verdrag inzake de rechten van de personen met een handicap
UNGP United Nations Guiding Principles
VVSG Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten
WG Werkgroep
WGO Wereldgezondheidsorganisatie

ZEMV Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid



8. Bijlage

Bijlage 1 – Evaluatie van de federale omzendbrief van 16 mei 2014 (executive summary)

Management summary

De jaarlijkse uitgaven met betrekking tot overheidsopdrachten van de federale overheid, met name de werkmiddelen en investeringen van de FOD's, POD's, Federale Politie en Ministerie van Defensie werden voor het jaar 2015 berekend op 2,036 miljard euro.

Voorliggend onderzoek bekijkt op welke wijze de federale diensten rekening houden met duurzame ontwikkeling in hun aankoopbeleid. De omzendbrief van 16 mei 2014 - Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties - had namelijk de generieke doelstelling om deze overheidsopdrachten meer duurzaam / maatschappelijk verantwoord te maken. De aandacht voor duurzaamheid komt eveneens op verschillende plaatsen terug in de Wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016. De evaluatie van deze ambitie was voorzien drie jaar na de inwerkingtreding van de omzendbrief.

Een recent onderzoek van de Radboud Universiteit Nijmegen in opdracht van het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) nam 144.749 Belgische aankondigingen en 28.452 gepubliceerde overheidsopdrachtendossiers in België (periode 2011 – 2016) onder de loep. Hieruit blijkt dat er inderdaad rekening werd gehouden met duurzame aankopen onder de vorm van aandacht voor milieu, circulaire economie, sociaal aankopen, ethische handel, lokaal en kmo,

innovatie en duurzame keurmerken. Anderzijds blijkt dat vanaf 2014 de aandacht voor een aantal van deze categorieën duidelijk begint af te nemen.

Voorliggend evaluatie van de omzendbrief focust vooral op de organisatorisch inbedding van het federale beleid en minder op de integratie van duurzame ontwikkelingsaspecten in de vele opdracht-documenten van de federale overheid. Hierbij dient het volgende aandachtspunt in het overweging genomen te worden. De federale overheid is in 2015 gestart met een grondige herziening van haar eigen aankoopbeleid, hetgeen niet onmiddellijk het duurzame aankopen viseert. De omzendbrief werd echter goedgekeurd door de Federale Regering in het jaar 2014. Nochtans geeft de herziening van het globale aankoopbeleid nieuwe inzichten en focust op herstructureringen die ook voor het duurzame aankopen van belang kunnen zijn.

Uit de voorliggende evaluatie komen in hoofdlijnen de volgende aandachtspunten aan het licht.

De omzendbrief van 16 mei 2016 lijkt zijn eerste vruchten af te werpen op verschillende terreinen, maar laat tevens ruimte voor heel wat verbeteringen. Een verbeterd regelgevend instrument dat focust op de strategisch implementatie van het duurzaam aankoopbeleid afgestemd op de voorziene herstructurering van het federaal aankoopbeleid zou overwogen kunnen worden. Het huidig regelgevend kader dient ook vereenvoudigd en minder bureaucratisch gemaakt te worden. Ook de rollen m.b.t het personele toepassingsgebied en de rollen van adviesorganen zouden best verduidelijkt worden.

Dit algemeen strategisch kader zou best uitgebreid naar product- of doelgroepen specifieke regelgeving inzake duurzame aspecten (omzendbrief, KB enz). Om maximaal werkbaar te blijven, zal gedacht kunnen worden aan het inventariseren van prioritaire domeinen (sectoren, productgroepen, ...) op gebied van duurzaam overheidsopdrachten. Om effectief te zijn, moet verder zo dicht mogelijk aansluiting gezocht worden bij de mogelijkheden die het nieuwe strategische en tactisch-operationele federale aankoopbeleid biedt.

In vergelijking met de gewesten en het buitenland, lijkt vormingsondersteuning en kennisdeling voor duurzaam aankopen cruciaal te zijn om effectieve resultaten te garanderen. Het federale niveau heeft zeker eerste stappen gezet op vlak van algemene (juridische) vorming. Maar in vergelijking met de inspanningen in de gewesten, werd er in het verleden niet ingezet op kennisdeling en vorming op (duurzaam) product-dienst specifiek niveau.

Het nieuwe aankoopmodel is vooral gericht op het opzetten van strategische en operationele processen, in het bijzonder met het oog op efficiënt en gezamenlijk aankopen nadat de behoeften door de verschillende diensten in kaart worden gebracht. Het is op dit vlak van behoeften dat ook heel wat efficiëntie (en duurzaamheidswinsten) geboekt zouden kunnen worden, met name vanuit een analyse van deze globale behoeften. Dit overzicht van behoeften (in een end-to-end platform) kan namelijk gekruist worden met aandachtspunten voor duurzaam aankopen. Een samenwerking met het Dienstencentrum Aankoop is hier zeker aan te bevelen.

Verder worden inmiddels verschillende begeleidende instrumenten ontwikkeld voor verschillende doelgroepen (aanvragers, aankopers, tactische en operationele aankooporganen enz), zowel op gebied van aankopen als op gebied van duurzaam aankopen. Het is aangewezen om praktische en regelgevende richtlijnen tot duur-

zaam aankopen in de verschillende gidsen, de standaard bestekken en templates, de technische specificaties en clausules, de goede voorbeelden, de catalogi, een (toekomstig end-to-end platform, een duurzaamheidstoets en www.gidsvoorduurzameaankopen.be, enz. te verwerken. Sleutelspelers zijn hier, naast de verschillende verticale diensten, het FIDO en het Dienstencentrum Aankoop van de FOD BOSA.

Deze studie verwijst ook naar in het verleden opgezette pilootprojecten rond ethische (of ruimer maatschappelijke) verantwoordelijkheid in de toevoerketen van leveranciers. Om een meer structurele invulling hiervan te geven, blijkt de expertise momenteel te ontbreken binnen de aankoopdiensten.

Het onderzoek belicht tenslotte verschillende ad-hoc of structurele processen die in het verleden werden opgezet om duurzame aankopen effectief in beeld te krijgen (monitoring) met het oog op beleidsoriëntatie

Institut fédéral pour le Développement Durable

Rue Ducale 4, 1000 Bruxelles

Tel: 02/501.04.62

Website: www.ifdd.belgium.be

Éditeur responsable : Dieter Vander Beke, directeur a.i.,
Institut fédéral pour le développement durable, Rue ducale 4, 1000 Bruxelles.

Numéro du dépôt légal: D/2018/11945/5